

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

II. Liceatne per patres Thomistica nostrorum absolutè contingentium
præfinitio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

9. Quinta figurata ad institutum præfens scripturæ locutio est, quia Deus nos, notatque dicitur invenire Pal. 38. *Inveni David servum meum.* Act. 17. *Inveni David filium ejus virum secundum cor meum.* Matth. 8. *Non invenio tantam fidem in Israel.* c. 24. *Inveniet sic faciem:* Lucæ 12. *Inveniet vigilantem.* cap. 18. *Puteas invenire fidem in terra?* Nihil enim inveniri ab aliquo dicitur, quod sine vlla contingencia, ut casu ipsi occurrat. Potest autem illi casu, aut contingenter occurrere. Primo quia, etsi contingens in se non fit, sed naturale, ignorabatur tamen vbi esset, sicque Genes. 26. *Servi Isaac venerunt,* dicentes, *invenimus aquam,* qui contingenter ea, quæ Deus invenire dicitur, in Deum omniumcum, nulliusque rei, locive ignarum cadere nequit. Secundo potest invenitum alicui casu, & contingenter occurrere: quia posita omni sua dispositione, & quantum ex parte sui determinationis ad illam appendum esse, appositio: adhuc tamen aliter poterat evenire, quam evenit, atque evenisse deprehensum fuit: quia ab alio vterius contingenter, & casu, ac non necessario adiuncto, vt ita eveniret, dependit. Hinc actus noster liberos, & contingentes sint nos invenire non dicimus: quia ab vterius alterius determinatione, seu contingenti adiunctione post nostræ voluntatis determinationem, haud quamquam pendet. Sed neque, quæ à liberis nostris actibus, atque & dispositione per illos applicita, necessario eveniunt, dicimus invenire: vt faber sellam, & statuum statuaris: ni aliquid in eis, vltra actus, & voluntatis suæ dispositionem, in eis eveniat. Cum ergo nos, aut opera nostra invenire Deus primo modo ex nostris, aut eorum ignoratione dicit nequeat: nec alius inveniendi casu, & contingenter respectu voluntatis modis reliquis fit præter tunc secundum: oportet, vt posita eius voluntate, & prædeterminationis dispositione de nostris operibus vterius nostræ voluntatis, & potestatis indifferentis arbitrii nostri ad ipsa, eorumque opposita libera, & contingens determinationis expectanda sit, vt contingenter, & casu Dei voluntati, & prædeterminationi suppositis adiungatur, vt ope-

*Liceatne per Patres Thomistica nostro-
rum absolute contingentium
præfinitio?*

CERTAMEN I.

Patres praesertim Graci stant pro arbitrij nostri indifferenti ad utrumvis potestate.

[illegible]

men. i. recognit. Et sic auditores, & disputatores ethnicos alloquitur. [Sic autem in vestra potestate, vel recipere, quæ adiungimus, vel spernere. Nos enim, quod expedit nobis, tacere non possumus, sicut statim fere ipse Clemens. [Perferunt ad vos divina mandata: ita, ut omnes, qui adiuncti sequi possint:] Cum tamen, eodem teste, nemo fere sit secutus. Nec refert liberos recognitionem Clementis non esse, atque esse ab hæreticis corruptos. Sunt enim, vel eius, vel alterius atque docti, & antiqui, neque in hac parte viciati, sed solum in articulis, ut summum, qui filij diuinitatem similesque, ut aliqui censent, concernunt: ut doctæ ostendit Bellarm. de grat. & lib. 1. cap. 25. Idem Clemens. epist. 3. de offic. Sacerd. & cleric. col. 4. Si quis sane audiens sermonem veri prophetæ velit recipere, aut nolit, & amplecti onus eius (id est mandata vira) habet in sua potestate: liberi enim summum arbitrij. Et subdit potestatem hanc tam excludere necessitatem, quam impossibilitatem extremi alterius, ut deinceps recitauimus: concluditque: [Nunc autem, quia liberum est, animo, in quam velit partem declinare iudicium suum, & quam probauerit, eligere viam, constat eundem inesse hominibus arbitrij libertatem.] Boethius 5. de consol. profa 6. [sunt proculdubio cuncta, quæ Deus esse futura prænotat: sed eorum quædam de libero proficiuntur arbitrio: quæ uero eueniant, existendo tamen propriam naturam.] (liberorum) non amittunt: quia, priusquam fierent, non euenire potuissent. in fin. [Proposuit te quidem tuum,] ait, [posse desistere: sed quoniam te id posse, & an facias, quove conuerteris, præteris prouidentie veritas inuenit, diuinam te præscientiam non posse vitare.] Nec aliter, quam est sui propositione, necessitudo esse contingencia admittit Iustin. Mar. quæst. 8. ad gent. [liberum arbitrium largitus est nobis Deus: Nolque dominos facit præferendi, ac eligendi, quod nobis videtur ex his, quæ cognoscimus.] Notat vero non in rei cognitione, sed in eius electione bonitatem, aut malitiam esse litam, & quæst. 9. ait, in nostra potestate esse esse casus aut sortationes. Accepimus autem à Deo facienda: & non faciendi potestatem: seu, ut paulo ante dixerat, vires nostri prepositi (cum quo, ut agamus à Deo vocamur) potestati subiectas, & Apolog. 2. pro Christian. ad Antonin. Sed ipsum (genus humanum) libero arbitrio, liberæque voluntate, & re de facere, & peccare docemur. infra. Neque ille remuneratione, aut laude dignus esset, si per ipsum bonum non eligeret sub med. Nisi homines arbitrii sui possint turpi fugere, honesta sectari, extra culpam erit quidquid agant. Adde quæ ex ipso reuultus cert. 2. num. 7. cert. 3. num. 5. & 6. Athenag. Apolog. 2. pro Christian. ad eundem. Liberi arbitrij ipsi quoque (Angelis) in utramque partem constituit Deus: sicut in hominibus.

2. Dionys. de celest. Hierarch. post med. ait, idololatriam aliam à Iudaica nationem non esse Angelorum præfectum tribuendam: sed illi, qui proclinitate sua de recta ad Deum ferente via deflexerint, amore sui, & concupiscencia. Nec post multa. Neque eorum, quæ præstantur libertate (melius legitur liberalitate) diuini radij illustrationis, quæ à prouidentia manat, vel obruuntur, vel obscurantur, sed oculorum mentis dissimilitudo facit, ut effluens paterna benignitatis largitio, vel omnia possit. Itaque non prouidentie lux, sed nostri arbitrij, & libertatis mala & dispositio, & abusus, cum bene vti possemus, in causa est, ut Dei illustratio effectum in nobis non habeat, non autem potestatis nostre defectus. Hanc etiam potestatem, & mobilitatem arbitrij nostri ad fructus prouidentie diuine percipiendos, non obstant eius immobilitate, triplici illustrat exemplo lib. de diuin. nom. cap. 3. sub init. inquit, Nos ipsos orationibus exhortamur: ut ad diuinorum radiorum altiore respectum in nobis] [sicut si multi luminis catena ex ecclesiæ familiaritate pendente ad inferiora autem descendentes, semper per ipsam mutatis manibus ad anteriora, capientes, tamen non deponeremus illam, & sursum, & deorsum, & deorsum, & deorsum præsentem, sed nos ipsi sursum egeremus ad altiores multorum luminum radiorum splendores. Aut sicut si nauem ascendissemus, & teneremus

quosdam funes ex quadam petra ad nos extensos, & sicut nobis ad auxilium datos, non ad nos petram, sed nos ipsos vere, & nauem ad petram adduceremus. Sicut è conuerso; si quis stans in nauis impingat in petram stantem iuxta mare ager nihil contra petram stantem, & immobilem; sed se ipsum ab illa separabit: & quanto amplius impingeret, tanto amplius impingeretur.] In quorum commentatio ita scribit S. Thom. Catena luminis ab immobili cæli summitate dependens, vel funes, qui ab immobili petra extensi sunt, significant ordinem diuine prouidentie ab immobilitate diuine prouidentie procedentem: quod autem dicit: Catenam ubique præsentem in cælo, & in terra, & deinde omnibus adesse: significat, & prouidentiam eius ad omnia se extendere: quod autem dicit de immobilitate lapidis: & quod catena ad nos trahi non potest: significat diuinam prouidentiam immobilem esse, quod autem dicit quod nos ipsi sursum ducimur per catenam immobilem, & petre appropinquamus per funem, aut ab ea separamur per impulsionem: significat mobilitatem nostram ad sequendum diuinam prouidentie fructum:] contra tertiam propositionem. Quæ ex immobilitate diuine prouidentie omnia nostra ex necessitate, & non contingenter nobis euenire asserbat. Nec obscurius eandem doctrinam exemplo alio figilli, quo communes Trinitatis causalitates explicuerat cap. 2. in eius med. illustrat scribens. [At dicit quispiam signum in totis figuris non esse eorum idem.] Respondet vero. [Huius autem rei signum in causa non est. Torum enim seipsum illud, atque idem ubique offert: sed horum, quæ illo participant, dissimilitudo, & differentia dissimiles facit formas, quæ exprimuntur, eundemque, ac torius exemplarias. Velut, si mollia sint, & ad figurandum facilia, leuiaque, ac figuris vacua, neque resistent, neque dura sint, neque fluxa, & non coherencia figuram certe habebunt, & mundam, & claram permanentem: quod, si quid eorum, quæ commoda esse diximus abut, id causa erit, cur, & figura non imprimatur, & obscura sit, & cetera eueniant, quæ non apta, & idonea communione contingunt.] Quibus docet ob nostram duritiem, asperitatem, flexibilitatem, & non coherentiam, seu non perseverantiam, sed inconstantiam; non autem ob diuinæ voluntatis, & prouidentie sigillum ipsum in nobis perfecte non imprimi, seu impressum non perseverare. Rursus cap. 4. circa finem ait, [Dicit quispiam. Infirmitati supplicium non deberi, sed contra veniam.] Respondet vero. [Si non suppeteret potestas, recte se haberet, honestaque esset oratio: si à bono potestas proficiat, quod dat (ut diuina scripta tradunt) unicuique omnia ea, quæ illi accommodata sunt, laudanda non est status ex bono, atque bonis suis deflexio, deprauatio, declinatio, & prolapsio.]

3. S. Ignatius Martyr epist. 3. ad Magneffian. anre med. [Necesse est, ut unusquisque in loco, quem sibi de præteritis elegerit, in futuro esse præcipiatur. Fugiamus igitur mortem, & eligamus vitam.] Vtriusque verò potestatem alterutrius electio supponit post pauca. [Si quis igitur pius fuerit homo Dei est; si verò quis impius extiterat Diaboli est: non ex natura, sed ex sententia factus,] siue ut alij vertunt. [Non id factus per naturam, sed per animi arbitrium.] Iterum: [Si non elegerimus pro veritate mori in passione ipsius, vita eius non est in nobis.] Irenæus 4. aduers. hæres. ita cap. 71. inferiplit. [Ostenso, quod homo liber sit, & lux potestatis ad hoc, quod possit eligere bona, vel contraria.] Eoque cap. illud, quod ait: [quoties volui congregare filios tuos, & noluiisti. Veretem legem libertatis hominis manifestauit: quia liberum eum fecit Dominus ab initio.] Iterum, [Deus posuit in homine potestatem electiois, quemadmodum, & in Angelis.] Et post alia plura in sententiam eandem concludit caput: [qui operantur bonum gloriam, & honorem percipiunt: quoniam operantur bonum, cum possent non operari illud, Si autem, qui non operantur iudicium iustum recipient Dei: quia non operati sunt bonum, cum possent operari illud.] Id quod toto cap. 72. confirmat: cuius initio ait: [Omnes homines eundem sunt nature: potentes retinere, & operari bonum; & potentes rursus amittere id, & non facere.] Dedimus alia eius testimonia ex eodem lib. hum. 7. & 27. quæst. 1. certam. 2. num. 3. & 7. & certam. 1. hum. 7.

13. Origenes hom.4. in Cant. saepe ante, & post med.
tunc arbitrii nostri potestatem ad vrumvis docet, & vel
dicent aut, quoniam quidem per arbitrii libertatem possi-
bile est vnumquemque ex parte alterius transire, vel ad
parvem Dei, si melius ipso inuante, elegit, vel, si ne-
quius, ad demonum perfidionem, quae reperit fere hom. 12.
numeros, a medio, & lib. 2. contra Celsum ante med.
et aliosque locis docet positis praedestinatione praesentia, &
praedictione actus liberi possibile adhuc esse actum omni-
ti, vi vidimus ex eius locis in concordia libertatis actus
liberi cum eius praesentia, quam doctrinam eorum
Origenis accurati censores Epiphani. Theophilus, Hie-
ronym. August. Theodoret. Nicephor & reliqui nusquam
inter eos notatum, imo Pamphilus Marey. Apolog. pro
Orig. sect. 3. sub init. ex hac eius doctrina recitata in
reliquis Catholicis fuisse probat. Quod ad causam ta-
men praedestinationis lapsum illum dubitandum non est,
est expressè ad iustificandos, & fidei exordium gratis
praedicentem, & adiutorem cum recitatis verbis, tum
alias saepe, & semper reperitur: Ant. Magn. epist. 2. ad
Astenoctas col. vii. inquit: quoniam in nostra sumus po-
testate creati. Ephrem. Syrus serm. de vita religiosa, &
monach. pag. 4. hinc. Voluntas, cum libera sit, ac si iuris
tanquam agricola quidam est, natura nostra consuetu-
dines prauas infert, & bonas, sicut ipsi voluerit. In-
feriuleule. In inferi oculi voluntas nostra consuetudines
malas radicibus euellit, & vbi libitum fuerit, vir-
tutes bonas inserit, & serm. de timore Dei ad imitat.
proeuberit. circa finem. Similis est Monachus viro ex alto
dimisso, qui finem excessu intervallo pendente arripit, &
se illi appendit, & insidenter pro auxilio ad Dominum
clamat, sciens se se desecrit, & summe vitriusque ma-
nus perdidit, praecipit illico rursus, & moritur.
Imo. Apprehende vitam aeternam. Non igitur solum a
cune deliquerat dato, sed & a viti arripientis illum, seque

cert. 7. n. 10.

5. Chryſoſtomus in cap 4. Genef. hom. 9. ſub init.
quia liberi arbitrij eſſe fecit noſtram naturam omnium
dominus; quia ſua ſunt, omnia pra ſua miſericordia ſem-
per exhibet: Et ſcitis abſcondita in profundo mentis, &
arcano, hortatur, conſulte, conſultaque noſtros malos re-
primet, & neceſſitate utique non imponit, ſed congruis
remediis apoſtoli totum in agerantis ſententia ſua eſſe
permittit, & hom. 22. in Genef. colum. 2. Non me maui-
ſum eſt ſua quæſtio voluntate, vel malitiam, vel virtu-
tem eligere? Nam, niſiſta eſt, & natura noſtra pra-
via inſita eſt, neque iſtos puniri, neque iſtos virtutum
retributiones accipere oportebat. Verum quia in noſtra
voluntate totum poſt gratiam Dei reſilium eſt: idco &
peccantibus, &c. & hom. 3. colum. ult. (Si hoc non eſt
ſi tum in voluntate noſtra, neque in poteſtate mentis ne-
que Deus ſui iuris naturam noſtram faciliſe: oportebat,
vel omnes malos eſſe, qui naturæ noſtræ participes ſunt,
et iſdem obnoxij ſunt affectionibus: vel omnes bonos,
et virtute præditos. I. tom. 3. hom. 4. laudib. Pauli ſub
init. Neceſſitate à Dei vocatione excludit: quia poſſit
redire unde deſceſſerat, hom. 5. vulgo de conſert. Pauli
col. 3. Dominatum noſtri adepti ſumus. Traditamque
nobis à Deo ait, arbitrij poteſtatem, & hom. 9. laudib.
Pauli fine ad ca. Nemo venit ad me niſi Pater meus tra-
xerit eum, ait, qui autem trahit volentem trahit humique
incentum, ac manuſ porrigentem, & incertum quon-
dam reſponſum commune (ſi Deus velit, conſentiat) re-
ferens ſubdit. Quis non arguo, ſed valde prole. Vellem
autem, & nos etiam noſtra aſſerre: & tunc dicere: ſi
Deus voluerit. Nam ſi te ipſum ſomno, deſidiaque tra-
dideris, neſtigium in manus tuas obſcurent bona opera.
Et aliqui: ſi ſolam voluntatem Dei præceps nihil ve-
rum, & quæ opus habes à adipiſcitur vngam, hom. 11. in
Ioan. Corporis natura, quocumque cam opifex ducere
velit, eo ſequitur, ne reſiſtit. Anima autem ſui iuris vim
in ſe habet operandi, neque ulla in re Deo ni veliti, ob-
temperat. hom. 13. in Math ſub med. Praſens vita, tam
redde, quam contrarium, tibi viuendi poſteſtatem dat.
Conſonat haſi hom. 56. in Math. & hom. 13. ex variis
locis Matthæi circa fin. 6. Romanor. ſerm. 11. circa fin.
& ſerm. 16. in cam epit. & 1. ad Timoth. 1. in morali
hom. 3. ſub init. & in cap. eius 6. hom. 1. 5. verſi. fin. In
ſiſubingue, recitata ex ipſo q. 1. cert. 2. n. 10. & cert. 3. n. 5.
cert. 4. n. 25. 4. & 9. & cert. 5. n. 4.

6. Chryſoſtomus in cap. 4. Genef. hom. 9. ſub init. quia liberi arbitrij eſſe fecit noſtram naturam omnium dominus; quia ſua ſunt, omnia pra ſua miſericordia ſemper exhibet: Et ſcitis abſcondita in profundo mentis, & arcano, hortatur, conſulte, conſultaque noſtros malos reprimet, & neceſſitate utique non imponit, ſed congruis remediis apoſtoli totum in agerantis ſententia ſua eſſe permittit, & hom. 22. in Genef. colum. 2. Non me mauiſum eſt ſua quæſtio voluntate, vel malitiam, vel virtutem eligere? Nam, niſiſta eſt, & natura noſtra prævia inſita eſt, neque iſtos puniri, neque iſtos virtutum retributiones accipere oportebat. Verum quia in noſtra voluntate totum poſt gratiam Dei reſilium eſt: idco & peccantibus, &c. & hom. 3. colum. ult. (Si hoc non eſt ſi tum in voluntate noſtra, neque in poteſtate mentis neque Deus ſui iuris naturam noſtram faciliſe: oportebat, vel omnes malos eſſe, qui naturæ noſtræ participes ſunt, et iſdem obnoxij ſunt affectionibus: vel omnes bonos, et virtute præditos. I. tom. 3. hom. 4. laudib. Pauli ſub init. Neceſſitate à Dei vocatione excludit: quia poſſit redire unde deſceſſerat, hom. 5. vulgo de conſert. Pauli col. 3. Dominatum noſtri adepti ſumus. Traditamque nobis à Deo ait, arbitrij poteſtatem, & hom. 9. laudib. Pauli fine ad ca. Nemo venit ad me niſi Pater meus traxerit eum, ait, qui autem trahit volentem trahit humique incentum, ac manuſ porrigentem, & incertum quondam reſponſum commune (ſi Deus velit, conſentiat) referens ſubdit. Quis non arguo, ſed valde prole. Vellem autem, & nos etiam noſtra aſſerre: & tunc dicere: ſi Deus voluerit. Nam ſi te ipſum ſomno, deſidiaque tradideris, neſtigium in manus tuas obſcurent bona opera. Et aliqui: ſi ſolam voluntatem Dei præceps nihil verum, & quæ opus habes à adipiſcitur vngam, hom. 11. in Ioan. Corporis natura, quocumque cam opifex ducere velit, eo ſequitur, ne reſiſtit. Anima autem ſui iuris vim in ſe habet operandi, neque ulla in re Deo ni veliti, obtemperat. hom. 13. in Math ſub med. Praſens vita, tam redde, quam contrarium, tibi viuendi poſteſtatem dat. Conſonat haſi hom. 56. in Math. & hom. 13. ex variis locis Matthæi circa fin. 6. Romanor. ſerm. 11. circa fin. & ſerm. 16. in cam epit. & 1. ad Timoth. 1. in morali hom. 3. ſub init. & in cap. eius 6. hom. 1. 5. verſi. fin. In ſiſubingue, recitata ex ipſo q. 1. cert. 2. n. 10. & cert. 3. n. 5. cert. 4. n. 25. 4. & 9. & cert. 5. n. 4.

cert. 4. n. 2. 3. & 9. & cert. 5. n. 4.

6. Methodius Mart. de libero arbit. apud nostrum Turrianum lib. 4. pro epist. Pontific. cap. 2. post med. [Cum Deo hominem honorare, & scire cum meliora vellet, dedit ei potestatem, quia posset facere, quæ vellet : & potestatem eius ad meliora hortatur. Non quod rursus auferat potestatem liberam, quam dedit; sed quod velit, quod melius est declarare. Habet enim potestatem, & mandat accipit : sed, v. veli potestatem ad meliora convertere, hoc Deo admonet.] Quammodum, ait, Pater filium v. dicitur, melius id esse solummodo ostendens. [Sic cum Deo hominem hortatur, v. mandatis pareat, non videtur mihi priuare, cum potestatem voluntariis, qua possit, etiam non obedire mandatis. Quamobrem non vult dare præceptum, v. potestatem, quam dedit, auferat; sed, v. melius aliquid docet, tanquam digno, quia maiora adipiscatur, quia parum Deos cum aliqui potestatem habere non parenti.] Et ante med. fragmenti relati ab Epiphano contra Originem hæres. 6. rogat, quomodo in hoc mundi libero arbitrium habeatur. [In nobis (respondet) enim situm est credere, & non credere: in nobis recte facere, & peccare: in nobis benefacere, & malefacere.] Post med.

med. [Ego in medio mali, ac boni constitutus, velut libero auctore prædixi, vt in me esse eligere, quod volo. Inferiuscui. In nobis situm esse, ait, cogitationibus absurdus obedire, aut non obedire: vt, aut non vt.] & pag. postrema ait non posse rectè à nobis fieri aliquid sine armatura Dei præterente, ac defendente. Quibus, quidquid ex parte Dei, tam naturæ, quam gratiæ ordine, requiritur, ad eam potentiam supponit. Eam vero animæ indifferentem potestatem ex coniunctione cum corpore amissam, aut ligatam non esse his verbis fragmento eodem asseruit. Post vincula, corpori constrictionem dicitur hoc. Ecce ante faciem tuam posui vitam, & merem: vt eligas vitam: bonum, & malum: vt eligas bonum. Et si volueris, & audieris me [Hæc enim ipsi veluti potestatem habent, & non veluti sub vincula, & necessitate adacta dicta sunt. Cyril. Hierolol. catech. 4. tit. de stat. hominis. Certe animæ esse sui iuris, seu voluntatis libera. Subiunctus ita hominem definit. [Animal rationale incorruptibile per eum, qui gratiam illi contulit, potestatem habens facere, quæ velit.] Et inferius. [Ne quem audias differentem male: scis hoc (Paulum.) dicere: quod nolo hoc facio. Sed memineris etiam dicentis: si volueris, & audieris me bona terræ comedere.] Hæc faciunt verba eiusdem data à nobis q. 1. cert. 1. num. 7. & cert. 3. num. 2. & 5. Epiphani. hæc 16. [quæ Phariseorum.] [Propterea, quod possit peccare, & non peccare ab alio supplicia sumuntur. Alius vero lucem referat rectè factorum.] Et hæc 24. [in eo, quod omnis homo potest non facere malum, & potest facere malum: eum quidem fecerit, est malum.] Eodem spectant, quæ ex ipso reculimus quæst. 1. cert. 2. num. 7.

Basil. hom. 9. quod Deus non sit author malorum, rogat de anima. [Vnde autem omnino mali capax est? Quomodo libero facti est arbitrio: quod creaturæ rationis participi maxime conueniebat. Soluta enim hæc omni necessitate, & vitam in sui potestate constitutam accipiens, propterea, quod ad imaginem Dei creata est, bonum quidem intelligit, & iucunditatem illius nouit: potestatemque habet, ac facultatem in boni contemplatione, & spiritualium fruitione manendi, ac vitam sibi conuenerat conferendi. Habet autem, & à bono deflectendi quandoque facultatem, infra voluntas (pro actu) ab illis pendet, quæ in nobis sunt sita, ac deinceps.] Dominum indifferentem ad vtrumvis concedit bonis Angelis, vt cadent, & malis, vt starent & in Hæc 14. ad illa: *Semen reprobum præpara filius eandem indifferentem arbitrij liberi potestatem statuit.* lib. 3. contra Eunom. [Natura vitæ libera (intellectualis creatura) vt ad vtrumlibet possit inclinari: ad electionem, scilicet, boni, & peioris] lib. de spiritu S. circa med. [Conferunt autem dignitatem per pectuerantiam: habentes quidem in eligendo liberum arbitrium; nunquam tamen ab eis, qui verè bonus est, consorcio excedentes.] Subiunctus. [Nemo siquidem potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto. Et nullus in spiritu Dei loquens, dicit Iesum anathema; quod sanè dicerent impij, & alienarij spiritus: quorum defectio comprobatur, quod dicimus: virtutes inuisibiles esse sui arbitrij aque ad virtutem, atque ad vitium vertibiles: & ob id opus habentes auxilio spiritus.] Hom. 2. ex hamer. [Voluntatem, liberam sui actus dominam, & potentiam ad vtrumque esse ait.] Adde recitata ex ipso q. 1. cert. 1. num. 7. 11. cert. 3. num. 2. cert. 4. num. 1. Nazian. apologet. seu orat. 1. col. 8. Singulari & eximia Dei bonitatis argumentum est: nimirum facere, vt nostra quoque aliqua ex parte, sit virtus: nec natura tantum nobis inseratur; sed voluntate etiam, animique proposito excelsatur, arbitrijque libertate parem in vramque partem natum habente. Transfertur alij: liberi arbitrij in vramque partem agitationes. Quam motus ad vtrumque potestatem æqualem, seu parem, sic asserit orat. 16. de pauperum amore longè amed. At tu primam illam æqualitatem (creati hominis ante lapsum) non postremo diuisionem intueri. Superiusculè dixerat. Is, qui hominem primum creauit liberum eum, suique arbitrij reliquit sola mandati lege coercitum. Idemque vniuerso eius semini in illo datum ait orat. 38. de Christi nativitate.

Hunc arbitrij libertate donatum, vt bonum non minus (id est non solum) illius esset qui elegisset, quam eius, qui semina præbisset; in paradiso collocat. Repetit orat. 42. in palcha longè ab initio. Consonat tibi orat. 31. in ea Matth. 19. Cum consummasset Iesus sermones. circa illud Quibus datum est num. 7. & carm. iambico 15. cui titulus. Minus exactæ definitiones sub initio.

Mentis voluntas motus est, concursus, & quædam rerum, penes nos quæ sita tantummodo. Quo volo moueri liberum arbitrium voca. Huc faciunt alia plura ex Nazian. data q. 1. cert. 2. n. 3. & num. 6.

Porro in eandem scribunt sententiam Nazianzeni vultuosiores interpres Elias Cretensis, & Nizetas Serronius ad recitata loca. Elias quippe in id Apolog. seu orat. 1. [Generatio propter effectiorem.] Cum dixisset Adamum arbitrij libertate, & impeccantia donatum subdit. [Impeccantiam autem dico non, quod peccatum in eum cadere non posset; sed quod ipsum peccare in natura, non haberet: verum potius in animi inductione. Et in orat. 4. comment. Instilla Dei aduersus ait. Ob arbitrij libertatem sic quidem conditi sumus, vt vitij capaces existamus.] in orat. 3. aduers. Iulian. longè amed. [§. Postquam illud scribit. Homo & in bono manere, ac proficere possit diuinæ gratiæ ope accedente; itidem, permittente Deo propter arbitrij libertatem à bono deflectere, atque in malo esse.] in orat. 19. comment. 3. ne iniuste arbitrij libertate, & dignitate spoliaret, hominem per vim, & necessitatem ad virtutem trahere Dei sapientia hæc consilium reperit: nempe, vt hominem ad ea, quæ velit, sese adungere sineret. Nizetas vero in orat. 40. Nazian. comment. penult. vers. med. [Alia in arbitrio nostro posita sunt: vt iram, ac cupiditatem, libidinemque comprimere, vel ipsam succumbere. Quarum igitur rerum arbitrium penes te est, harum causas exterius ne conquiras. Verum hoc pro certo habes; id quod propriè malum est, à libera, & voluntaria à bono auersione originem ducere.] Adde quæ ex ipso reculimus q. 1. cert. 2. num. 3. cert. 3. num. 1. Gregor. Nissen. lib. de Beatitudinibus in §. circa med. [Omnium bonorum materias, atque subsidia natura sui operis (ad sui imaginem formati) depoluit Deus: vt nulla res bona, atque honesta extrinsecus in nos se ingerat, & insinuet; sed in potestate nostra sit, vt habeamus, quod velimus: tanquam ex cello quadam penuria ex natura bonum promentes.] Subiunctus. [Ex his autem plena, summaque potestas, quam in natura Dominus naturæ fabricatus est aperte demonstratur: propterea quod omnia (sive bona, sive mala sunt) ex nostra libera voluntate dependent. Orat. de dormientibus longè à med. hæc (telecatis ad rem superfluis) habet scdram esse homini sui potestatem, & dominium: sinendo illum, in quibus voluisset, versari: & in arbitrio illius esse propensionem, & inclinationem ad vtrumlibet, vel ad virtutem, vel ad vitium.] Orat. catechet. c. 31. [Rationem perdis, si arbitrij libertas, seu alterutrum eligendi potestas desit. Ad quid enim sua vterque mente, si potestas eius eligendi, quod suo arbitrio constituit, sita est in alio non in ipso.] Quibus consonat alia orat. catechet. cap. 6. vers. fin. lib. de vita Moys. vers. med. hom. 2. in Eccles. col. 2. hom. 8. med. subiungit quæ ex ipso recitauit q. 1. cert. 2. num. 9. cert. 3. num. 1. succedat Nemesis ex Philosopho celeberrimo Episcopo. Emissen. (cuius sunt Philosophiæ libri, qui Nysseno tribuuntur) t. 9. Biblioth. lib. de natura homin. & animæ facultatibus c. 35. alias 6. Philosophiæ debet enim esse liberum, quod in nostra potestate est aliquando appetere, aliquando res fugere. Iisdem, vt proximè dixerat, causis positis: repetit fere cap. 36. & 39. ait: hominem per liberum arbitrium esse suorum operum principium. auctorem, & dominum. Item in nostra potestate esse positum habitus exercere, vel non exercere. Vnde concludit. Itaque in nobis situm est iustus esse, aut iniustus. cap. 40. sub init. [Consultatio est rerum contingentium per aquè in vramque partem. Quod genus contingentium sic definitur: quod, cum ipsum possumus, tum eius oppositum. Huius optio penes nostram mentem est: & hæc actionis est principium. Eaque in nostra potestate sunt, quæ æquè in vramque partem contingunt, vt moueri, & non moueri,

moueri, &c. Denique quæcumque eius modi sunt, vt in suis vitij, & virtutis opera in sint. Et subinferius. [Nostra potestas est actionum ad virtutem, & vitium, & electionum, & motuum, & quorum æquæ etiam opposita agere possumus.] c. 41. post med. [Omnis vis eligendi oppositorum est. Vna enim eademque facultas est, & mentiendi, & verum dicendi. Et vna eademque facultas temperate, & intemperate viuendi:] Cæterum potestatem ad bonum è gubernatione, & prouidentia supernaturali Dei venire probat c. 44. & 45. Eandem sententiam continent plura eius testimonia data q. 1. cert. 2. num. 2. & 6.

Theophilus Alex. (cui interpres Hieronymus.) epist. 1. paschali col. 3. t. 3. Biblioth. [Neque ambigitur, quin in utramque partem faciendi, vel non faciendi bona habeamus liberam facultatem.] Vide alia ex ipso data q. 1. cert. 2. num. 7. Euseb. Cæf. 6. præparat. Euangel. cap. 5. sub init. ait. [Nostra nos appetitione moueri.] Infra. [Nostro ipsorum consilio ad sequendum, aut faciendum moueri nos.] post med. [Nos esse causam eorum, quæ libertatis nostræ sunt. Infra. Dominus sibi ipsi animus est, postea. In potestate libera est virtutis præmia sine vi aliqua eligere: cum possit contraria, Cap. 6. post med. laudat Euripidem, quod post vacinium de filij patricio dixerit (sicut & Origines 2. contra Celsam circa med.) Quemadmodum Laus dare operam liberis, & non dare: licque eius filius interficere, & non interficere poterat:] vt liberè eum interficere significaret, cap. 7. circa med. [Que in nostra potestate sunt ea, sicut volumus, disponantur. Infra. Mea potestatis est pugnare, & non pugnare veri. fin. quasdam actiones (liberas nempe ait) [ad virtutem contingentes] cap. 9. med. Contingentia esse, quæ accidere, & non accidere possunt. Et plura de indifferenti potestate libertatis post med. In delinquentibus conuerui, & non conuerui potestatem in esse lib. 4. demonstrat Euang. cap. 1. ante med. ait. Animas hominum accepisse naturam solutam, ac liberam voluntatis, atque arbitrij, tam ad bonum, quam ad boni contrarium. confirmat c. 6. Et si autem non ita statim, sed post Nissenum Concilium ab Arrianismo resipuerit, quo ad arbitrij libertatem, ac nemine notatur aliquando desipuisse. Similia ex ipso dedimus q. 1. cert. 1. num. 10. cert. 2. num. 8. cert. 4. num. 5. Macarius senior t. 2. Biblioth. hom. 15. prope med. præter superius data. Vides, inquit, quam versatilis sit ipsa natura: & quod ad virtutem propensa sit: & è diverso, etiam ad bonum, & honestum: & secundum utramque proprietatem, ad quas voluerit, actiones apta est inclinare: capax est igitur natura, tum boni, tum mali, &c. Post pauca volenti peccare. Nemo tibi resistere potest, ac posse quempiam Deo obtemperare, & vitij cum victoria resistere. [Mens enim eiusmodi, quæ resistit, ac reluctatur Deo, & iustitiz, potest obfirmata ratione coercere vitijs impetus, & obscena desideria.] post med. [Eias est homo natura: vt etiam si in profundum vitijs lapsum sit, ac peccato deseruiat, ad id, quod bonum est, conuerui possit:] & è contra: spiritui sancto deuinctus, & rerum celestium ebrietate correptus ad id, quod malum est, conuerui potest. Hom. 27. med. ait. [Apostolos etiam in gratia consummatos, & confirmatos, illa non fuisse prohibitos, quominus agerent, quæ vellent: etiam si ipsi committere voluissent, quæ gratiæ displicebant. Nam boni, malique capax est natura nostra, &c.] Idque statim non inimitate gratiæ perfectorum tribuendum ait: sed quod per quantumvis maximam illis [permitteri, vt habeant suas voluntates, ac facultatem agendi, quæ libuerint, & quo voluerint inclinandi. Ipsa quoque natura humana, licet infirma, etiam si illi bonum insit facultatem habet versatilem] subdenda hic, & alia eiusdem loca recitata q. 1. cert. 1. num. 7. cert. 3. num. 2. Marcus Eremita lib. de lege spirituali, capitulis [de his, qui putant ex operibus se iustificari] num. 56. occultè nobis gratia auxiliari non desinit: in nobis autem situm est pro vitij bonum facere, aut non facere.] lib. de Baptismo col. 2. sine respons. ad 1. interrogat. [Habemus facultatem inclinandi, quo libuerit, siue ad bonum, siue ad malum.] Inferiusculè ad 2. interrogat. [Per Baptismum à violentia seruitutis nos eripuit è vacuato per crucem peccato: statimque præcepta libertatis: in quibus,

vt permaneamus, necne, libera nostræ concessit voluntati. Longè à med. [Hæc & similia, cum sciat scriptura in nostra facultate positum esse, vt hæc agamus, necne, &c. post aliqua. Tibi persuadeat ille ipse primus homo se non fuisse mutationis expertem, neque ad vitium particulariter conuertibilem, neque necessitate naturæ, sed beneplacito voluntatis transgressum esse mandatum: quemadmodum ille parere poterat oppugnationi satanae, habebat autem potestatem, sic & nos.]

Cyrl. Alexand. 3. contra Iulian. col. 3. [Voluntatis nobis rationalis regitur creatura ad hoc, quod rectè se habeat, vel malè, liberis ad opus pro rumpens impetibus, col. 4. [Humana mens potestatem sortita est, quæ faciendi, vel non: & permilla est voluntatis impetibus, vt dixi, ad quodlibet, lib. 8. sub fin.] Rationalis, & mentalis creatura liberum habet motum ad faciendum, quæcumque voluerit.] lib. 2. in Ioan. cap. 5. ad ea. [Dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem:] ait. [Liberum arbitrium hominis his verbis ostendit: qui ad alterutrum secundum animi sui motum potest proficisci. Sic enim iuste laudem, si bene agimus:] & contraria si mala committimus, inuenimus.] eodem spectant eiusdem testimonia plura data q. 1. cert. 2. num. 2. & 5. cert. 3. num. 3. & cert. 4. num. 2. Damasc. 2. fid. cap. 22. circa med. ait, arbitrij nostri electionem vnius præ alio esse verum, [quæ in nostra potestate sunt:] & eorum alterutrum facere nos posse, [cap. 26. init. [Eorum, quæ sunt, quedam in nobis sunt (quæ nos libere adepti potestatem, & facere, & non facere.) Subinferius. [Proprie in nobis sunt omnia animæ, de quibus consultamus. Consilium autem eorum est, quæ adque, & que, & deque contingunt. Adque vero contingens est, quod idem possumus, & eius oppositum.] Inferiusculè vero in exemplis adque contingentium plures humanas actiones, tam internas, quam externas, earumque negationes recenset, [& quæcumque sunt eiusmodi, in quibus sunt virtutes, & vitij opera.] Repetit sententiam hanc suam pluries cap. 27. cuius hæc in primis verba de creatura libera nota. [Dominans erit suorum actionum:] & potestatem habet referre appetitum, & ipsum sequi:] & meta arbitrij potestatem malitiz inuenit effectus.] Dialog. contra Manich. vers. fin. Occasione mutationis diaboli à bono in malum ait. [Ex rebus conditis, omnes quidem illæ, quæ rationis participes sunt, voluntatis respectu mutabiles sunt.] Et subdit. [Arbitrij libertate præditum idcirco concondidit: quia, quidquid ratione vitur, sui iuris sit necesse est. Quorum enim ratione vitur, si arbitrij libertate careat.] Subiungenda ex Damasceno data q. 1. cert. 1. n. 8. & 11. cert. 2. num. 2. & 3. cert. 3. num. 5. & 8. cert. 4. num. 2. Ne vero hanc indifferentem potentiam libere potestatem ad bonum absque Dei gratia admitti ab ipso putares, Dei gratiam ad capitis finem ad eam potestatem requirit. Et cap. 30. sub init. virtutem simul expressit. [Nec citra Dei opem, atque auxilium fieri potest, vt bonum, aut velimus, aut faciamus. Cæterum nobis liberum esse, vel in virtute peristare, Denique vobiscum sequi, vel à virtute abscedere. Author historiz Barlaam Damasceno à nonnullis adscriptæ c. 15. post med. arbitrij libertatem describit. Anima ratione virtutis voluntas sine ullo impedimento ad id, quod vult: hoc est siue ad virtutem, siue ad vitium. Item, Arbitrij libertas est intellectualis anima pro suo arbitrio cogitatio. Olympiodorus ex Peripatetico Monachus in Eccl. c. 3. sub init. docet spiritalem ortum, & interitum nostrum à nobis pendere: esseque in nostra potestate. Et cap. 12. sub init. liberam nostram voluntatem, & potestatem curandi de propria salute instituta dispositione statuit, & in Comitoli catena Græcorum Pat. in Job ad id capitis 34. Neque enim ultra in hominis potestate est, vt veniat ad Deum in iudicium:] cum N. zeta ait. [Hoc quidem tempore bonum, & malum in nostra est potestate: verum in eo, quod sequitur, æro eius rei nobis erit crepta facultas.] Nec pro eadem sententia obscuriora, quæ ex ipso dedimus q. 1. cert. 3. n. 1. & 2. Theodor. 5. de prouident. circa fin. [Est autem penes vnam rationem (arbitrium) vis, ac potestas agendæ vnam rationem, vt itacundiam quidem continet:] cupiditatem

tatem vero impellat.] Et ostendo, quomodo altera alteram contineat subdit. [Hæc autem ipsa perfectissime transiguntur, dum ratio habenas, scientissime moderatur. Subinferius. Neque hominum sapientissime coërendis sceleribus leges unquam tulissent, nisi compertum illis fuisset, certa sententia humana facinora perpetrari.] Dedimus aliud eius testimonium q. 1. cert. 4. n. 5. Diadocus de vita spir. c. 5. tom. 5. Biblioth. [Liberi arbitrij potestas est voluntas animæ rationalis; quæ promptè movetur, quo velit.] Pachomius apud Surium t. 3. in eius vita c. 67. pag. 329. *Bis, quod in nostra potestate est & dominari non est, abstinentiam, nec premio, nec poena dignum,] lib. 6. post med. [Liberæ potestatis animalia, quæ moventur ex se ipsis, modo in meliorem, modo in deteriore partem inclinare possunt.] Anast. Episcop. Nyssens. 1. Biblioth. q. 6. in script. col. ante pen. ex Basilio. [In potestate nostra situm esse ait, vel à vicio abstinere, vel malos esse.]*

Theophiladus Marci 4. n. 27. parabolam seminantis, seminique crescentis, dum dormit, & nescit ille, diuinæ erga nos providentiæ ita adaptat, crescit autem semen (diuinæ inspirationis, & verbi) ipso nescio (nulla scilicet Dei, ac si dormiret viceri cura) liberi enim arbitrij sumus: & in nostra electione oportebit semen, vel crescere, vel non. Quibus similia habet in Luca 20. sub m. & Ioan. 5. vers. fin. ad id. [Neque vultis venire ad me,] & c. 6. ad ea. [Nemo potest venire ad me.] Et c. 13. in id. [Non de omnibus vobis dico, ait, elegit quemcumque (Iudam) cum bonus esset, sicut, & Saul; sed mutatus est ipse liberi exitus arbitrij: Permittit autem vnicuique, secundum quod vult operari: non enim adest liberum arbitrium.] Constat sibi in hac doctrina ad Rom. 9. in id. [Non volentis, neque currentis.] Item 1. Corinth. 6. circa fin. & c. 10. in id: *Omnia mihi licent.* Ac sepe alias. Denique Luca 15. Filij prodigi parabola, & diuisione substantiæ, quæ contingebat quemque è suis filijs arbitrij liberi, & omnium, quæ illud ad bonum eius vsum inuenit communem omnibus rationalibus creaturis à Deo imperitorem intelligit, tam enim liberum arbitrium, quam reliqua gratiæ, siue externæ, siue internæ dona in substantia, & diuinitis nostris recenset. [At alij, inquit, videntur hac libertate secundum rationem. Alij autem dilapidamus bonum diuinum; inferiusculè. Itaque; qui dedit omnia hæc, ex æquo permittit liberè ingredi.] Adde eius testimonia recitata q. 1. cert. 3. n. 2. & 3. cert. 4. n. 4. cui interpretationi, & sententiæ subscribit Euthymius ad idem c. 15. Luca. OEcumen. 1. ad Timoth. 2. [Si Deus vult, quare non fit, quod vult: non fit, quia illi noluit.] & 2. ad Timoth. 2. ad id. [Si quis emundauerit se ab his, ait. Ob id ipsos in progressu accusat, quod se ipsos ad hoc deduxerint.] Scilicet, ut vasa essent testacea, & praua, de quibus inferius. [Tales autem possunt voluntate immutari, ad bonum, & ad malum.] Alia ex Euthymio dedimus q. 1. cert. 2. n. 6. & cert. 3. n. 2. & 3. Zachar. Episc. Mitelencus lib. de mundi creat. sub fin. tom. 4. Biblioth. ait. *Deum sua potestate fecisse hominem.* His etiam addenda videbantur aliorum Patrum Græcorum testimonia, quæ, cum rem hanc ex scripturæ locis agebamus q. 1. recitauimus. Idcirco satis nunc erit eos nominare. Philo Carpathius ex q. 1. cert. 1. num. 8. Concil. Nyssens. num. 10. Philoxenus Episcop. Mabugens. num. 1. Moses Barcephala ibidem, & cert. 2. n. 4. & cert. 3. n. 5. Eucherius cert. 1. n. 12. Synodus Palæstina cert. 2. n. 1. OEcumenus num. 6.

CERTAMEN II.

Alia pro eadem veritate latinorum Patrum testimonia.

1. Tam multus in voluntatis liberæ indifferenti ad vnumvis ex oppositis potestate statuenda sit. Augustinus ubique; ut pene ad legentium tædium esset omnia referre lib. 1. de lib. arbitrij. cap. 12. [In Christoph. de Ortega, de Deo Uno, Tomus I,

voluntate nostra esse constitutum, ait, ut hoc vel fruamur, vel careamus tanto, & tam vero bono (scilicet bona voluntate) quid enim, tam in voluntate, quam ipsa voluntas, sita est?] Inde inferit c. 13. [Ex quo conficitur: ut, quisquis rectè, honestèque vult viuere (si id se velle præfugacibus rebus velit) assequatur tantam rem, tanta facilitate: ut nihil aliud ei, quam ipsum velle, sit habere, quod voluit,] lib. 3. c. 1. fine. [Motus, quo huc, atque illuc voluntas conuertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra potestate posset, neque laudandus, cum ad superiora, neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet, quasi quandam cardinem voluntatis.] Nulla ad rem præsentem cardinis metaphora aptior. Similia docet c. 2. 3. & 4. Ex quibus cap. 3. circa med. [Nil tam in nostra potestate, quam ipsa voluntas: ea enim prorsus, nullo intervallo, mox, ut volumus, præsto adest, vers. fin. Voluntas igitur nostra, neque voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro, quia est in nostra potestate, libera est nobis. Non enim est nobis liberum, quod in potestate non habemus: aut potest non esse liberum, quod habemus in nostra potestate.] Cap. 5. med. ait hominibus. [Potestatem vtrum vellet dedit.] Cap. autem 15. 16. & 18. Sæpe hanc suam sententiam statuit. Quæcumque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur; si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo carueri potest? Peccatur autem: ergo cauere potest. Dum scilicet quidquid ex parte causæ requiritur, ac præcedit, & peccatum ipsum adest, lib. autem de duabus animabus cap. 12. [Anima, si libero ad faciendum, & non faciendum motu animi careat. Si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, earum peccatum tenere non possumus.] Quod refert, & probat Magist. in 2. d. 2. §. si igitur. Inde vero sem. 47. de sanct. circa fin. ait. [In potestate nostra posuit Deus qualiter in die iudicij iudicemur. His aliisque suis locis abuti Pelagianos (quasi admissa ab ipso arbitrij ad vnumvis potestate gratiæ Dei auxilium cum ipsis ad rectè, & pieque viuendum necessarium negaret) obseruat Augustinus lib. 1. retract. cap. 8. 9. 10. 22. vers. fin. lib. 2. de bono perseuer. De prædeltin. sanct. cap. 5. fin. ostendens ad libertatem nostram bene exercendam gratiæ Dei auxilium requiri: imo cum illo, ac, non sine illo stare ad rectè, & pieque viuendum voluntatis, & arbitrij nostri potestatem cum iis omnibus, aliisque locis pluribus contra Pelagianos, & Semipelagianos, tum lib. de prædeltin. & grat. cap. 9. vbi, ne gratiæ Dei, qua ad bene operandum quisque eget, totum suæ salutis opus committens in desidia faciem vltimam resolveretur: inter se, inquit, [atque homines, Deustempora, officiaque distribuens ordinauit: ut vocatione ipsius bonorum principia sumeremus: vocati autem, atque illaminati vias mandatorum eius boni genij intelligentia nosceremus: & eas libero, vel eligeremus, vel relinqueremus arbitrio] 2. de peccator. merit. & ramis cap. 18. ante med. de voluntatis nostræ arbitrio, ait, *Huc, atque illuc liberum stetit: ex eisque bonis esse, quibus & male vti malus potest.* lib. 2. Actor. cum Felice Manich. capite tertio, med. *esse liberum arbitrium: & inde peccare quemquam, si vult; non peccare si nolit.* Non solum ex scriptura, sed ex Manichæi verbis probat capite quarto, init. idem ex illa Christi sententia: *aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum.* His verbis probat: (cum ergo dicit, aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arborem potest; sed habet vnusquisque in voluntate, aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere, quæ mala, & esse arbor mala.] Et infra. [Aut facite hoc, aut facite illud, ostendit in potestate esse, quod facerent.] Ex eo verò capite ad totum caput 12. pro indifferenti hac arbitrij nostri potestate, & contra necessitatem alterum determinate operandi disputat fule libro primo retract. capite 22. circa fin. [Nisi quisquam voluntatem mutauerit bonum operari non potest, quod in nostra potestate esse positum alio loco Dominus dicit (proxime

F i f de

comeditis, inquit, liberum servat arbitrium, ut in veritate partem non ex præiudicio Dei, sed ex meritis singulorum, vel pena, vel præmium sit. Et in cap. 57. ad ea. [In partibus certis pars tua ait: Hoc fecerunt propria voluntate, quia in nostro constitit arbitrio bonum; malumve eligere.] Et in 1. Malachia: ad id: *Iacob dilexisti Esau autem odio habui*, ait: *Esau*, & *Iacob de vna stirpe generatus*, &c. Hoc est: *virtus*, atque *virtutes ex vno ardu fonte procedere: dum in vtramque partem, ut voluntas, declinamus*. In 5. ad Galat. ad ea verba: *Persuasus vestra non est ex eo, qui vocavit*. Sic ait, *Galatus accusantur, quare non obediunt veritati, ostendens in eorum arbitrio positum, vel obedire, vel non obedire*. Subiungitur, *Dei est vocare; hominum, vel credere, vel non credere*, & 9. 1p. (vel quicumque author epistolæ 17. de explanat. fid. ad Damasc.) hinc ait: *liberum si constituit arbitrium, ut dicamus nos Dei semper indigere auxilio: & tam illos errare, qui cum Manichæo dicant luminem peccatum evitare non posse, quam illos, qui cum Ioviniano asserunt, hominem non posse peccare*. Virque cum tollit arbitrii libertatem. Nos vero dicimus: *hominem semper, & peccare, & non peccare posse, ut semper nos liberi constituantur esse arbitrii*. Hac fides est 2. beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus. Id ipsum docet exponens dubitativas dictiones scripturæ. Forè forsitan, & similes, ut supra retulimus quæst. 1. cert. 4. num. 5. & 7. Alia ex ipso data est 3. cert. 1. num. 8. cert. 3. num. 1. cert. 4. num. 4. & 6. recapitolo.

Tertullianus 2. aduersus Marcion. cap. 6. post med. [Tota ergo libertas arbitrii in vtramque partem concessa est homini, ut sui dominus constanter occurreret, & bona sponte secundo, & malo sponte vitando diceret autem ad id. *Ante hominem vita, & mors*, cap. 5. eiusdem libri: *Posse te, si velis, ostendit, qui tuo arbitrio vtramque proposuit*. Constat sibi pro indifferenti arbitrii nostri potestate vbiq. Tertullianus seq. lib. 4. lib. ad Scapulam, lib. de exhortat. ad castitat. lib. de Monogam. c. 23. lib. Apologet. c. 28. lib. de Trinit. post init. (in Nouis is liber sit) quam doctrinam nemo in Tertulliani erroribus reuoluit. Huc spectant alia eiusdem testimonia recitata q. 1. cert. 1. num. 1. cert. 2. num. 3. & 7. cert. 4. num. 1. & 8. Amobius 2. aduers. gent. vers. fin. [Si ubi falsitatem tantum est, ut oblatis rebus beneficiis muneris: quid inuitas peccat: cuius solæ sunt hæc partes, ut sub tui iuris arbitrio fructum suæ benignitatis exponat? Sortem vitæ eligendi nulli est (inquit Plato) Deus causa (scilicet determinans nec eius potestati electionem relinquens, & si ad meliorem inuiceret) nec alterius voluntas adscribi potest cuiquam recte, cum voluntatis libertas in ipsius sit potestate, qui voluit] Lactant. 4. diuinat. instit. cap. 24. sub init. ait, *Præcipiens: Libertatem relinquat: ut & præmium sit constitutum parentibus: quia poterant non parere si vellet*. [Istâ venisse Dei filium ait, ut daret [iis liberam facultatem sequendi Deum: ut & præmium vitæ adipiscerentur, si cum secuti fuissent, & culpa sua mortis penam incurrerent, si Regem suum repudiassent.] Aliud eius testimonium ex lib. 2. cap. 5. ante med. recitabimus pro exactione necessitatis ad vnum à potentia libera: vbi ad præsens institutum ait: *Quia libera sunt voluntatis huc, atque illic vagantur, ut libuit: & quicumque mens duxerit eo fertur*.] Dedimus ex Lactantio alia q. 1. cert. 1. num. 10. & si autem Amobij adhuc catechumeni opera hæc (sicut, & Lactantij ipsius discipuli) cap. Sancta Romana dist. 15. inter apocrypha numerentur; tamen non ob communem hanc scripturæ, & Patrum doctrinam fuit, esse potuit: sed ob alias in nouioribus editionibus à textu expunctas, & ad marginem notatas, quibus notis ad pristinum textum, olim Episcopis probatum, sunt restituti: eorumque de reliquo auctoritas magni apud Doctores habita est. Iulius Firm. de eorum profanar. relig. c. 29. circa fin. t. 4. Biblioth. [Liberum te Deus fecit: in manu tua est, ut, aut viuas, aut percas.] Prudentius. Hamartigenia longè à med. contra Marcionem ait.

Non sit sponte bonus, cui non est prompta potestas, Velle aliud, flexoque animi conuertere sensus, Et inferius.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

Quidemque sequendum,

Sub nostra ditione scium, passimque remissum;

Alterutram calcare viam.

Plura in eandem sententiam ibi scripti, quæ pro exactione necessitatis à potentia libera in sequentibus recitabimus cert. 3. lib. item 2. de genis aduersus Symmachum circa finem ait.

Imo nocens, quicumque volens, quod non licet, aude:

Alterutram quia velle sum est.

Plura eius in eandem sententiam carmina dedimus q. 1. cert. 1. num. 10.

6. Optatus Milleuit, lib. 7. aduers. Parmenian, sub init. ait. [Homicidam, & adulterum furtum facere posse, & posse non facere; adulterium admittere, & non admittere.] Paulin. epist. 4. ad Seuerum sine. [In nobis est vade soluamus. Res potestatis nostræ est nostre affectus. Hunc Domino impendamus, & soluimus.] Epist. 8. ad eundem circa med. [Agnoui bonum, & feci malum: cum æquè mihi liberum esset bonum facere; quæ ergo misero mihi suppetet venia peccat? Gaudemus Brixianum tract. 3. in Exod. seu Ierm. 3. de manducat. Agni Paschal. à med. [Manducavit homo, primus, quia voluit; mandatum non custodit, quia noluit: morte mulctatur, quia mandatum seruare potuit, & non studuit. Igitur si vnus arbutuli fructus temere à protoplastis degustatus mortem generi acquisiuit humano: potuit & Machabæis tunc sub lege positus interitum parare mandati diuini transgressio, quibus nunc honorem, & gloriam præcepti eius custodia comparauit.] Ierm. 15. de natal. Domin. ex illo Ecclef. 15. [Ad quod volueris porrigere manum: ait, vult Dominus verè iustus iudex, ut meriti proprii sibi sit causa vniuersique extende manum tuam: hoc est opus tuum.] Ennodius sic lib. 2. epist. 19. ad quendam Constantium scribens apud Turanianum nostrum lib. 4. exposuit. [Inuentus est homo, qui seruos Christi sub hac occasione cribaret: asserens de arbitrii libertate in vna tantum parte, quæ deterior est, eligendi datam esse licentiam. O schismaticam propositionem, quæ iuxta Apocalypsim; scriptas habet in fronte blasphemias! Quæ est ista libertas (si valet edisserat) vbi hoc solum datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem asserit fuisse concessam. Quod si veritate subisteret, locum diuina iudicia non haberent. Quid enim bonis à nobis noster recte quæreret, qui appetentiam eius de voluntate subtraxerat? Sed iuxta Apostolum: Numquid iniquus Deus? Absit inter homines à recti discordat affectu, qui à subiectis exigit, quod in potestate non tribuit. Hoc de Deo, qua conscientia sentiantur aduertere. Vbi est illud Apostoli clamantis, & pro arbitrii libertate testantis; velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio? Quid est aliud, quam dicere: noui dextrum iter eligere; sed, nisi ingredientem inuenerit gratia superna, lassabor. Nemo negat, nemo condemnat: quod Authore gratiæ præstante, & ipse æquitas callis hominibus aperitur. Dux enim bonorum, & præceptor est gratia, quando cæcilius multiplices ad requiem incitamus hortari: quando nobis dicitur: Venite filij audite me. Sed nisi talibus monitis, & voluntas nostra, quæ libera est, præster obsequium ad periculum, & gehennam non imperio aliquo, sed sponte deuoluitur; Alioquin ferè immediate ait; [non erit iuxta retributio, quæ aut per supplicia refertur necessitate peccantibus; aut bonam mercedem offert, ad quod attrahuntur inuiti. Debemus, ergo gratiæ, quod vocamur. Debemus gratiæ, quod occultis itineribus, nisi resistamus, sapor nobis vitalis infunditur. Nostræ tamen electionis est, quod beneficia demonstrata sectamur. Via enim sceleris, non imperatrix nostra legitur esse, sed famula: cum de peccatis dicitur, sub te erit appetitus eorum. Quid etiam sibi vult vniuersa Propheta; quasi ferris redimita locutio? Noli emulati in malignantes. Nolite confidere in principibus. Nolite fieri sicut equus, & mulus. Et Apostolus. Nolite fieri serui hominum. Toties noli in superna admonitione quo respicit, si aliud velle non licet? Quid illustrius? Fors quod contra eiusdem errorem de Dei gratia

fff 2 omnem

Propter, 2. ut vocat, gent. cap. 12. ait, [Ideo libe-
rum esse diledere, ut non discessit *fratrum*: &
vt, quod non potest, nisi cooperante spiritu Dei fieri,
eorum meritis deputetur, quorum potuit voluntate
non fieri], cap. 28. init. [Ad obediendum tibi ipsam
velle sic donat, vt etiam ad persequendum illam mura-
bilitatem, que potest nolle, non aufferat. Alioquin me-
ritum fidei non esset. Quia si non esset, non esset
vnumquodque fidelium recessit ad fidei, neminem concupi-
scentia vinceret (si Dei voluntas, & adiutorium prae-
staret, quod ad velle de sese efficax foret) sed quia possi-
bile est fieri, & in contentum talium tentationum fac-
timum procliusque defensio est: nunquam deinde
in auribus fidelium vox illa Domini non sonare: vigi-
lare, & orare, vt non intreis in tentationem,] Eumque
ad arbitrium Domini hortatur: extare ait: *vt diuinum
se munus, quod etiam vigilans tentationis procella
non vincat, ante faciem: sicut qui crediderunt inueni-
unt, vt in fide maneat: sic, & qui non crediderunt in-
ueniunt, vt credant? Et quemadmodum illi in sua ha-
bent potestates, vt exant: iuxta illi in sua habent
potestates, vt veniant. Alia Properi in eandem sententiam
dedimus q. 1. cert. 2. num. 9. Fulgent. de fide ad Pet.
cap. 25. firmitissimum, & indubitatum esse ait: [Propter
parentes rectos, & cum libero arbitrio creatos, qui
possent, si vellent, humi, & bona voluntate ferui-
atque obedire: quo arbitrio etiam possent, si vellent,
propria voluntate peccare. Quam etiam ad vtrumque
potestatem Adr. posterius allicit lib. de incarnat.
grat. a cap. 19. ad 24. cap. autem 6. eius rescrip-
sit Petri Diaconi sententiam, seu potius fidem, hanc re-
citavit, taciteque probat, [Credimus creatum à Deo
Adamum (in statu, & domo innocentie) magna
prædium libertate, ita vt, & bonum facere in pro-
pria facultate haberet, & malum, si vellent, posset
mittere,] Magn. Gregor. lib. 23. moral. cap. 2.
alias 25. [Ideo enim nequaquam cælestis pati-
præmia æterna suscipiunt, quia ea nunc, dum promer-
iti poterant, ex libero arbitrio contempserunt.]
feriuntque, [Bonum, quod agimus, & Dei est, &
statum. Dei per præuenientem gratiam. Nostrum
obsequentem liberam voluntatem. Rufus: quia ei
non immerito gratias agimus, scimus, quod eius munus
præuenimur, & rursus: quia non immerito retribui-
nem querimus. Scimus, quod subsecute libero ar-
bitrio bona elegimus, quæ ageremus,] lib. autem
cap. 6. dixerat: [quia ergo nunc in potestate nostra
internum mentis nostræ contra nos subire iudicium,
cognoscendo accusamus nos ipsos. Neque enim vi-
in hominis potestate est. Iuxta Iobi, quam ibi expe-
sententiam, hom. 5. in Ezech. circa fin. pulchra est
(quo Dei gratiam, & amicitiam erga nos presidentem
intelligit) eiusque vsus nostri metaphora rem præ-
tente sub oculis posuit. [Clypeos pro vobis
nimine vibicamus volumus mouemus: clypeus vobis
manu est, & defendit: quia virtus patientie, virtus
ferocitadi, præcedente nos gratia, & in potestate
arbitrii, & à periculo protegit aduersitatis. Recitab-
et ipso aliud testimoniū q. 1. cert. 4. n. 8.*

9. Tam multus in hac veritate demonstrandi rati-
onem Anselmus variis operum (suiorum) locis, præferentibus
et concordia libertatis nostrorum operum cum certitudine,
et infallibilitate prædeterminationis, et præscientie diuine;
cum eam ex hac indifferenciã ad virtutis arbitrii volun-
tatem, licet etiam possit, potestatem vincte. Tertio quoque, vt auiam
versu, et afferat, et ostendat. Id solum ex eo nunc recte
quod sub eis liberi finem suum cuique, et Deo et homini in
bonis, malisque peragendis partes distribuitis ait. (Homo
habet in bonis, quod mala non sunt. Quia, cum posset (et
sola) deferere iustitiam, et mala facere, non defecit; sed
seruauit per liberum arbitrium dicitur, et subleuante
gratia, Plura dabimus ex hoc libro cert., et sequentibus;
vbi necessitatem à potentia, et operibus liberis excludi-
mus; et quantum necessitas ita à Patribus ex clausa fit, expla-
nemus. Interim ex aliis eius operibus ipsum ad pre-
sentem audiamus. De casu diaboli c. 14. [Necessè est vt
faciat Deus vtquamque voluntatem in illo conuenire, et
vt beatus esse velit, homo, quantum ad iudicia iustitia sitem-
peret voluntatem beatitudinis (in comuni), quam neces-
sarium dixerat c. 13.] vt recesset voluntatem excessum,
excedendi non amputet potestatem. Vt, cum per hoc, quod
vult beatus esse, modum possit excedere, per hoc, quod
vult, non vult excedere, i. c. 27 finem negat diabolum
ideo vult esse, quod non debuit, quia ita velle potuit.
[Quia, inquit, similiter potuit homo Angelus veli,
neque tamen voluit. In cap. 6. Marth. ad id finem vo-
luntas tua, ait:] Contingere, vt Deus per misericor-
diam

iam velis de aliquo pravo, quod sit iustus, & confer-
as illi gratiam suam: & tamen ille per liberum arbitrium
contradicit, nec gratia Dei consentiat. Subinferius. In
Paulo (absolute prædestinato) tamen videtur eogens vo-
luntas Dei non est quia, licet sit persuasus, tamen vo-
luntas erat libera, ut resisteret, si vellent. Insuper in id
ad Timoth. 2. Et dicebat ab iniquitate; sic fatetur. (Libe-
rum arbitrium dedit nobis Dominus, ut arbitrio propriæ
voluntatis recedamus ab iniquitate, & sumus ex illis, quos
ipse novit suos esse; vel permaneamus in iniquitate, & si-
mus ex illis, quos novit ad se non pertinere.) Et c. 4. de
conceptu virginali, & peccato originali polit. med. [Deus
nos, & potestatem, quæ in nobis est, subiecit voluntati: ut
ad imperium eius nos possumus movere nos, & facere,
quod vult: imo illa movet nos, velut instrumenta sua, &
facit opera, quæ videmur facere: neque nos possumus
illi per nos resistere: neque opera, quæ facit, possumus non
fieri. Dominus, quam dedit nobis Deus, neque possumus,
neque debemus resistere: quando illi obedimus, Deo,
qui hanc legem nobis dedit, obedimus.]

10. Hugo Victorius. 1. lib. 2. in init. monasticæ de ani-
mæ transscriptis, approbavitque secundum testimonium
ex lib. de Ecclesiast. dogmatib. cap. 21. à nobis recita-
tum. 7. & annotationibus elucidatoris epistolæ ad Roman.
cap. 9. sub init. ait. Promissio, quandoque cum eorum, ad
quos sit libera voluntas: ut in proprio, scilicet, habeat
arbitrii promissionem factam suscipere, vel respuere. Et
interfuitque questionem de duobus quæ vocatis, non æque
respondentibus, ait. [Solutio] utrique data est gratia, quæ
potest consentire: Alterius tamen mens mota est, &
consentit: quod de bono naturæ potuit, quia velle ad-
iacebat ei: quod ante gratiam implere non potuit, per
gratiam quidem excitata est, & resurrexit. Alter, cum
posset, non consentit, sed gratiam oblatam reiecit: ut
appareat in solis radio, & duobus in foveam lapsis, qui
oculos aperit, videt, non sine solis claritate; qui oculos
claudit non videt. Sic, qui manum meam apprehendit ex-
trahitur à me de fovea qui autem negligit, nec nititur
cum auxilio sibi exhibito non exit.] 1. tract. 3. sum. c. 6.
ait: [Appetitus iustitiam secundum voluntatem esse, per
quem homo promereri potest, siue bene retinendo, cum
posset delinquere, siue male deferendo, cum posset retinere.]
Et c. 9. clarius exemplo futuri temporis respectu antecede-
ntis temporis, ex quo non determinatur fore, quod de-
pendent est, in determinationem in causa antecedenti natu-
ra ad contingens ita explicuit, quod in presenti est non
est in potestate nostra, ut tunc sit, vel non sit (ex suppo-
sitione nimirum quod est) & id utrum in futuro ita se ha-
beat, vel non in potestate liberi arbitrii est, quia neque
istiusmodi existentiæ, vltioris, & exterioris arbitrii in
illo, nunc adest, neque ex hoc instanti, neque ex exteri-
ori arbitrii liberi in illo futuri existentia pro sua vltiori
duracione determinatur. Nec ad omnia futura se habet,
sed ad ea tantum, quæ possunt fieri, & non fieri, lib. 1.
etud. Theologicæ cap. 178. ex Miscellaneis. [Liberum
arbitrium est habitus rationalis voluntatis: quia potest
vel adiuvante gratia ad bonum, quod non habet, vel mi-
nus habet, proficere; vel sinente gratia à bono, quod vel
habet, vel habere debet, per semetipsum deficere,] quam
definitionem liberæ potestatis vniuersalius, atque ab ele-
ctionis materia abstractius repetit. 1. de sacram. par. 6. c. 4.
p. 1. c. 11. & 1. his verbis. Libertas est habitus volun-
tatis, quæ movetur ad verumque. Consonat c. 22. & sine
1. tom. lib. 9. in caput 9. Dionysij de celest. Hierarch. post
libri med. [Sicut in nostra potestate non est, ut divina il-
luminatio donum nobis offeratur, ita, non nisi in nostra
potestate est, ut oblatum suscipiatur. Nam aliquando,
cum nolumus, offeritur; sed non suscipitur, nisi, cum vo-
lumus: & cum volumus quidem, à Deo volumus: quia
donum Dei est voluntas bona; cum autem nolumus, à
nobis nolumus,] quod fufius colligit, & confirmat ex
illo Dionysij: illa quidem non reuelantur per propriam
potestatem providentiam. Vbiq. autem, ut vidimus, Dei
causam esse, non verò à contra hæc illarum, ex doctrina
docet Augustini: expressus verò tract. 1. sum. sententiar.
c. 11. post med.

11. Richardus victorinus de statu inter. hominis p. 1.
cap. 19. Arbitrium hominis, non ad seculo liberum dicitur.

quod preceptum habet bonum vel malum facere (externe
nimirum) sed quia libertatem habet bono, vel malo non
consentire. In eo quippe ita: libertas formalis, & im-
mediata arbitrii, unde mediata in externas descendit po-
tentias Subinferius. Libertas est, quod potest etiam con-
sentire, & non consentire inspirationi diuinæ; & simi-
liter suggestioni diabolica: cap. 6. docet hominem pol-
lere libera potestate refrenandi suas passiones, & effra-
natas frangendi, emolliendi, & viciendi. At horum au-
tem potestatem non, nisi ex Dei gratia, esse docet expref-
se cap. 21. 22. & 23. & de erudit. interioris homin. par. 1.
lib. 1. cap. 29. à med. Laurent. Iustinian. serm. Sanct. Luca
sub init. Valet enim, sicut assensum præbere, ita gratia re-
pugnare diuinæ. Magna profecto liberi arbitrii virtus est,
quæ salutis, seu propriæ damnationis efficitur causa: unde
reprobationem meretur, & laudem. De contemptu
mundi cap. 8. in init. [Præstitit quippe Dominus liberam
boni, vel mali eligendi facultatem: quæ mediante mer-
cedem iustus, improbus autem merito condignum habeat
de mali perperratione supplicium.] Veri. finem. Pul-
santi ad cordis ostium aperire, peccator, noluit, seque
vocantem sapientiam audire neglexit. Poterat quidem
vocatus respondere, annuere, & obtemperare, fieret-
que iustus.] Porro ea omnia quæ ex Patribus toto hoc
certamine produximus non solum indifferentem ad
utrumvis arbitrii, seu libertatis in actu, ut aiunt, primo vo-
luntatis nostræ potestatem cum alterum extremum de-
terminatum amplexatur, exequiturque irresistibiliter
evincunt; sed & potestatem hanc ad bonum aliquid
præstandum, non viribus, & iure naturæ, nec sine Dei gra-
tia, vocatione, inspiratione, auxilio, & iuvamine viqueam,
viquamve voluntati nostræ inesse, ad esse posse: ut ex
verbis ipsius Patrum recitatis plerumque, vel ex stata
apud ipsos aliis notatis locis doctrina clarescit: ac pro-
inde potestatem hanc ad oppositum etiam actus boni eli-
citi (ad quod, & Dei voluntas, & decretum concursus,
auxilium gratiæ, efficax etiam, adesse debet) cum his om-
nibus absolute positis omnino apud Patres consistere. Vnde
de ipsissimo mendacio conuincuntur Magdeburgenses
centuriatores cent. 2. pag. 59. cent. 3. pag. 77. apud Feuar-
dentium in Irenæum lib. 4. cap. fine, & Caluinus apud
Ruardum Tap. art. 7. pag. 371. adherentes Patres in liberi
arbitrii doctrina sibi non constare, firmamve quidquam
tradidisse: atque Græcos, præsertim Chrysostom. plus
nimio arbitrii, & voluntatis nostræ viribus detulisse, dum
potestatem, & dominium suarum actionum illi concesserunt:
quasi gratiam Dei ab ea ad pie, honeste, recte-
que viuendum, & operandum potestatem reiecerint. Qui-
bus Patribus adde Innoc. Pap. & Celest. item Pap. re-
citatos & Glossam.

CERTAMEN III.

Ad libertatem arbitrii, necessitatem al-
terius partis, & (quod consequens)
impossibilitatem alterius absolutam
constanter apud Patres omnino ex-
cludi.

1. Nihil sane à Patrum autoritate agendum certa-
men proximum relinqueret: si ingenui veritatis
amatores omnes homines essemus, solaque legitimi, &
naturalis discursus ratione, aliis politicis, & quas status
vocat, alegatis, res hæc apud omnes ageretur. Cum
enim constans ex certamine proximo apud Patres sit po-
sita gratia, omnibusque, ex parte etiam Dei requisitis
in voluntate libera. & arbitrio, ut possit actum liberum
elicere, posse absolute tunc arbitrium, vel oppositum
agere, & ab eius effusione seipsum suspendere: certum,
& constans apud eosdem est, eisdemque locis, positis in-
dem gratia, & ceteris, etiam ex parte Dei requisitis, actum
illum liberum non esse voluntati, & arbitrio nostro neces-
sarium.

fff 3 sariuni

farium: & subinde, neque oppositum actum, illiusque omissionem ipsi impossibiles: illius enim necessitas absoluta in iis circumstantiis, atque omissionis eius, & actus oppositi in eisdem absoluta impossibilitas, possibilitati absoluta horum in circumstantiis eisdem, quam absoluta potentia ad illos in eis circumstantiis necessitatio concernit, manifeste contradicit, ut vlt. quæst. demonstrabimus: sed tamen eorundem Patrum interminis (ut aiunt) ipsis necessitatem alterius partis, & oppositam impossibilitatem ab arbitrio, & voluntate libera in eis circumstantiis excludentia testimonia recitanda erunt, ut obstituto negantium frangatur protervia. Plerumque autem ex eis Patrum locis erunt, ex quibus eorum sententias pro voluntatis libertate potestate absoluta ad utrumvis (in quibus, & præfens veritas, ut dixi, continetur) recitabamus: Et audiendus quidem in primis venit Theologorum summus, & Apostolorum Princeps Petrus apud Clement. Roman. 3. Recognit. circa med. pag. 4. ubi ait ex iis, qui Dei verbum audiunt aliquos obedire, ut libera in primis, atque adeo à necessitate soluta obedientia monstretur. Quod si, inquit Omnes, qui audiunt Dei verbum obediunt naturæ, magis esset necessitas, quæ omnes una ageret via, quam potestas agendi utrum malint, ab ipso immediate altera, & recitatis supra locis. Eiusque sententia, & rationi insistent Clemens ipse Roman. de officio Sacerdotis, & Clericor. col. 4. ait. Nam si hoc esset, ut videntes ea iam non haberent in potestate aliud facere, quam audierant, vix erat quadam naturæ, per quam iam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut, si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc natura via erat, quæ unum aliquid fieri cogeret. Dionys. Areopag. de calcit. Hierat. cap. 9. post med. rogat, cur Iudeus solus populus Deum agnouerit? Respondendum, inquit, errorem, quo alia nationes in eos, qui Dei non sunt, deflexerint, rectis Angelorum præfaturis non esse tribuendum: sed eorum contumacia voluntati, &c. reddique post pauca rationem. Neque enim vita nobis data est, cuius illata sit, aut imposita necessitas. Et cap. 8. de diuin. nominib. morali necessitate, id est ab ipsis voluntatis libertate actibus facta (consequentem nos cum Anselmo, & scholasticis appellamus) tantummodo admittit, naturalem omnem (sic antecedentem nominat) etiam inducitur à Deo, qui potest omnia, supra rerum adhuc, naturam operante, à libera voluntate, eiusque actibus selegat.

2. Iustin. Mart. Apolog. 2. pro Christianis ad Anton. sub med. Si fato regerentur omnia, nihil omnino relictum esset in nostra potestate: ac proinde, cessat fatum ad præmijum, & penam gestorum ineluctabiliter admittat. Illud tamen negat, quo sit destinatum, quæpiam esse bonum, aut malum. Iustin. rursus Apolog. pro Christianis, 1. ad Senatum. Non intelligentes Stoici ad fati necessitatem restulerunt omnia, indeque liberum arbitrium, operum laudem, & vituperium, poenæ, & præmij solum retributionem perire, ait. Athenagoras legat: pro Christianis negat esse Dei, mouere nos ad ea quæ sunt præter naturam: cum tamen eius esse sit ea omnia nosse. Ignatius Mart. epist. 3. ad Magnesiam, ante med. ait, ipsum Dei esse, impium diaboli: non ex naturæ sed ex sententia factum: eius afflicta Tattianus Assyrius orat. contra Græcos col. 5. Verbi potentia, cum fecerit prænosset, quid euenturum esset, non ex necessitate, & fato: sed liberæ intelligentium proposito rerum futurarum exitus præliebat. Clem. Alex. 1. Pedag. cap. 9. vers. finem, ut necessitatem, secundum quid, operationis à metu proueniens libertatem minuire ostenderet hoc principium statuit. Multum, atque adeo omnino differt id, quod est spontaneum liberum voluntarium ab eo quod sit per necessitatem, &c. ubi, voluntarium, & spontaneum, perfectum, & quod liberi synonymum sit, intellexit. & 2. Stromat. moralem solum in actibus voluntatis necessitatem Dionysij acceptione admittit, id est consequentem: naturalem vero seu antecedentem reiecit omnino tanquam libertati contrariam asserens: Impedire, ne humana actiones, vel vitio, vel laudi verti possint. Et lib. 7. ait, Deum non cogere quemquam salutem ex ipso accipere, &c. Cyril lib. 5. in Ioann. cap. 5. sine ex Ecclesi. 15. potestatem liberi arbitrij, necessitate solutam, ad ali-quod ex extremis esse debere ait, ut ad eum locum recitabamus supra col. penult. quod si quis pertinacius asse-

uerans faciem necessitatem contendat, protinus tollit humana voluntatis libertatem. Dialog. de ador. Spiritus S. potestatis arbitrij in motus animi oppositos inducenter rationem his reddit. Voluntariam enim, & non quasi ex necessitate, videre oportet virtutem, neque natura legibus instam: ut excidere non possit id, quod summa omnium substantia, ac eminentia proprium furit. Scilicet libertas arbitrij ab homine, ac subinde Dei imago, per eius proprietatis diuine imitationem in illo expressa. Et 8. lib. contra Iulian. sub fin. Proponso (libet motus) in vniuersoque à necessitate libera est. Subinfertur. Si Deus ineffabili quodam, & diuina virtute, & efficacia mutasset singulorum mentes ad bene agendum, & indidisset posset bonum, à quo agerrime discedere possent, & non sponte: ultra non esset fructus mentis, neque res digna laude, sed necessitas, & cupiditatis non voluntaria. Subdit adhuc irreprehensibilem Deum fore permittendo hominem suo motu gubernari, quem præficeret: postea. Necessesse habere inenitabilibus quibusdam cupiditatibus alligari, ut transiret ad faciendum bonum, quod Deus placet. Basil. Hom. 9. quod Deus, non sit auctor malorum. longe à med. naturæ nostræ ad malum potestatem probat. [Quoniam libero facta est arbitrio: quod creaturæ rationis participi maxime conueniebat. Soluta enim hæc omni necessitate, & vitam in sua potestate constitutam ex Deo accipiens (propterea ad imaginem eius creata est) bonum intelligit, potestatemque habet ad bonum, & malum.] Inferuicula. Non ergo ex aliqua necessitate, sed suapte temeritate malus est factus. Adamus inita. Virtus vero ex voluntate perficitur, non ex necessitate: quia voluntas ex illis pendet, quæ in nobis sunt sita. Quod autem in nobis situm est voluntarium, & spontaneum est. Rogauerat autem paulo superius: cur Deus nos impecabiles, & absque facultate peccandi non fecerit? Respondet vero. Quoniam, & tu seruus, non quando vincis in custodia retines, beneuolus esse tibi existimas: sed, cum sponte omnia, quæ erga te oportet, videris agere. Sic item Deo enim puta fore amicum, non, qui coactus, sed, qui sponte sua, virtutemque illi obtemperat. Et post insuper citatam propositionem quætionem sic absoluit. [Qui ergo factorum reprehendit, quod non tales nos natura fecit, qui peccare, non queamus, nihil aliud opinari videtur, quam naturam ratione carentem ea, quæ rationis esse participes, esse potiorum: & illa, quæ non mouentur, nec mente ducuntur, iis, quæ eligunt iudicant, conferunt, omnino præstare.] Hom. vero 6. ex med. dixerat contra stallarum fata. Si non probatur, & improbarum operationum principia penes nos sita sunt, sed ex ortu necessitudinis emergunt frustra esse legifatores, & iudices, præmio, vel poenæ afficientes. Non enim hoc pacto iniuria commissi furis est, aut homicida: quippe cui, neque volenti quidem ob inenitabilem ipsam ad agendum impellentem necessitudinem manum continere non licuit. Id est non potuit, & inferuicula, inde concludit: quod nihil prorsus ab hominibus libero animi proposito agatur. Nam ubi necessitas regit, fatumque dominatur, nullum id ibi locum obtinet, quod pro dignitate pendatur. Methodius Mart. apud Tullianum nostrum lib. 4. pro epist. Pontif. cap. 2. sine. [Si factus esset homo, tanquam vnum ex elementis, aut vnum ex eorum numero, quæ similiter necessitate seruiunt Deo, non iam mercedem libera voluntate dignam reciperet, sed potius, tanquam instrumentum Opificis esset: de cuius non recte factis insulta, & temeraria esset querela. Eorum enim author esset is, qui instrumentum vtrius.] Idem Methodius fragmento relato ab Epiphano hæresi 64. cont. Originem, sic probat indifferenter animæ potestatem ex coniunctione cum corpore non abolitam. Post vinculi (corporei) constitutionem hæc ipsi, veluti potestatem habenti, & non, veluti sub vinculo, & necessitate ad vltio, dicta sunt. Scilicet Ecclesi. 15. Ecce ante faciem tuam, &c. & Mai. 1. Si volueritis, &c. Epiphanius vero hæresi 48. circa fin. quæ Deus vocauit, cum voluntatis proposito vocauit: non necessitatem inducens, non tormentum aliquod adi-

bens.

3. Nazianzen. Apologetico, seu orat. 1. col. 8. Commendat bonitatem Dei facientis, ut nostra quoque sit virtus, nec natura tantum nobis inferatur: sed voluntate, animique proposito. Et orat. 16. de pauperum amore, longe

longe à med. ait. Deum creasse hominem, nosque in illo, liberum, suique arbitrij, sola mandati lege coercitum. Elias Creteni. in orat. 1. ad illa verba: Generatio propter efficiendum, impecantiam, quam cum libero arbitrio hominum datam dixerat ait non esse, quod peccare non possit, sed quod peccare, in natura non habeat, verum potius in animi inductione. Et in orat. 3. postquam illud, Scribit. Neque enim virtutis nomen obtinere potest, quod vi, ac necessitate sit. In orat. 4. S. iustitia Dei, inquit, [Ob arbitrij libertatem sic quidem conditi sumus, ut virtutis capaces existamus; non tamen necessitate ad hoc, aut illud accedimus.] Et in orat. 19. commentat. 3. ait. [Inuitum Deo visum esse à malo ad bonum, per vim aut necessitatem hominem trahere: quia esset hominem liberi arbitrij dignitate spoliare, per quam diuinæ naturæ similitudinem consecutus est.] In orat. 40. comment. penult. Quam igitur verum arbitrium prorsus te est; causas exaratus ne conquiras. Cur scilicet eueniret; quibus Eliæ Cretenis sententia consonat alter Nazianzeni interpres Nizetas in orat. 44. post med. Greg. Nyssen. orat. de dormienti. longe à med. arbitrij ad virtutis potestatem hominem ad Dei imaginem conditum esse. At per necessitatem ad aliquid trahi violentem, ademptio dignitatis (imaginis Dei) esset. Ex qua lib. de officio homin. cap. 16. a libertate, hominem donatum ait. Quia nullam necessitatem lege tenetur. Id quod dixerat cap. 4. & 5. eius libri hæc verba: [Nullus in natura dominatus iugo subiectus; sed quæ indicio certo, atque liberissimo: quod vult eligat. Est enim virtus suæ spontis nullius imperio mancipata, quod autem necessitate quadam, violentiæ cogit, virtuti consentaneum esse nequit.] orat. Catechet. cap. 5. [Si vite humanæ præfiter necessitas ex ea parte falsa fuisset imago: ut quæ per dissimilitudinem aliena esset ab exemplari: Regnans enim non regnans quem admodum nominaretur imago: quod ergo per omnia Deo erat assimilatum, oportebat omnino habere in natura, quod sibi imperaret, & domino non esset subiectum.] cap. 3. 1. [Dicunt Deum posse, si velit, eos etiam, qui resistunt, necessario compellendo attrahere ad suscipiendum prædicationem. Vbi est ergo in his liberum arbitrium: vbi est virtus? vbi est laus?] Subinferius. Adde necessitatem operandi aliunde, quam per potestatem, & vim liberi arbitrij inducta non huius solum libertatem, verum & rationis usum pessumare. [Ad quid enim sua reuer mente, ac cogitatione si potestas eius eligendi, quod suo arbitrio, constituit, sita est in alio? Si manet autem inefficax, & nullus visus liberum animi institutum, & electio necessario etiam abolita & virtus.] His conueniat alia orat. Catechet. cap. 5. vers. fin. lib. de vita Moysis vers. med. & in Eccl. hom. 2. col. 2. & hom. 8. med. & de Beatitudinib. in quinta, ut supra recitauimus. Denique orat. 5. in Cant. longe à med. sic fatuit. [Non per dolorem, nec per necessitatem, sed sponte, sed cogitationibus propriis cupiditatem ad bonum tuam adaugeto, necessitate nulla precedente; virtus enim nullius imperium agnoscit spontanea est, omni est à coactione libera. Nemini ex Ephiphio Emislenus Episcopus Nysseno Coetaneus t. 9. Bibior. lib. de natura homin. cap. 35. post med. (sive lib. 6. Philosophiæ Nysseno attribuitur) contra falsi assertores, seu (quod idem est) nostrorum actionum puzimiores, ait. [Si enim isdem causis positus] (vt aiunt ipsi) omnino necesse est eadem fieri, nec fieri potest, vt aliquando sic, aliquando aliter eueniat, quod illæ ex æternis temporis præfixæ (statuæque sunt: necesse est, & animi parte isdem causis positus ita fieri: quod si vero etiam appetitus necessario consequitur: vbi relinquitur, quod si si necessario appetitus sequitur, certe etiam fato veniunt, quæ appetitui sequuntur; etiam si à nobis sunt, & natura nostra, & appetitui, vt iudicio.] Ecce fatali à voluntate instructa cogitationibus proueniat; dummodo acquiescit similia habet cap. 36.

4. Eusebius Cæsariensis. 3. præparat. Euangel. cap. 7. vers. fin. Neque vero inuitus saluus erit is, qui sit saluus. Non enim est inanimis: sed libero animi arbitrio contentus ad salutem. lib. 6. cap. 5. Iouis decretum ethnicum

à se relatum cap. 2. post med. si foret cum creata libertate pugnaturum docet, ac rursus liberum arbitrium extrinsecus non moueri ait, & eo cap. 5. post med. In potestate libera est virtutis præmia sine vi aliqua eligere: cum esse in rebus necessariam seriem: quippe cum singula principia, & causas rerum homines mutare possint. Scilicet: quia potentia mutandi aliquid pugnat cum necessitate causali illi essendi cap. 8. sub init. Libertas hominis seruutur subiecta non est. Nam, etiam si seruatur, libertatis sua id quoque est, vt possit prouenire. Et c. 9. post med. ex potestate libera, & indifferenti peccatoris, vt conuertatur. [Neque necessario aliquid eorum futurum esse ait.] Rursus, [quod enim præscientia Dei nullam necessitatem nobis imponit, inde quoque affirmari potest: quia sapius in scriptura penitentiam mandasse inuenitur: nec cognouisse simulauit, vitum conuerterentur delinquentes, an non? vt apud Hierem. &c. Sed equaliter vtrumque contingens à dictis esse ostendit: ne præscientia sua palam facta audientes deiciat: quasi necessario aliquid eorum futurum sit; nec in delinquentibus conuerti, & non conuerti potestas inest: & hæc sit peccandi causa. Chrysost. serm. 2. de fato, seu prouiden. post med. Deus dicit (Eccl. 15.) [Posui ante te vitam, & mortem: ad quod volueris extendas manum tuam. Demon dicit: non est in te quod extendas manum tuam, sed necessitate quadam, & vi id agis. Videntur ne tibi hæc fide digniora?] Hom. 6. 2. ad Timoth. 2. Statuto prius potestatem ad pia quoque nobis à Deo fieri ad ea Pauli verba. Si quis ergo se emundauerit ab istis vitiis, erit vas in honorem: ait. Vide, vt non natura, carnalisque necessitas sit aureum esse, vel fictilem, sed nostra tantummodo, (vt necessitatem, non gratiam excludat) voluntatis? Hom. 46. in Ioann. longe à med. id Ioannis 6. [Nonne ego vos duodecim elegi: & vnus ex vobis diabolus est?] ait. [Non enim vi, & necessitate quadam Deus bonos facere consuevit: neque electio eius violenta est, sed sua sponte: vt intelligas, inquit, non cogi vocatione, multos vocatos perire continget.] Hom. 78. in Matth. col. 5. id Ezech. 2. Si forte audiant. Sic ponderat: Ambigue loqui videtur, ne prædictio inobedientiam facere videretur. Et hom. 69. col. 1. Non enim, quia ignorabat; sed ne quidam ex amentia dicerent: prædicatione Dei coactos obtemperare non potuisse: idcirco huiusmodi vritur orationis figura. Hom. 19. in c. 4. Genes. sub init. ait, Deum nos, quia liberi arbitrij fecit hortatu solum, & consilio agere: Et necessitatem vtrique non imponit: sed congruus remediis appositis totum in agrotantis sententia suam esse permittit. t. 3. hom. 4. de laudibus Pauli sub init. de vocatione efficacissima (si quæ alia) Pauli ait: Nullus vocationem istam necessitatem putet: quia potuit non obedire. Hom. 5. de Pauli conuersione col. 3. [Quia nos vult sponte effici bonos, non necessitate, atque violentia.] Inferiuscule. [Nos vero, qui semel dominatum nostri adepti sumus, non in cunctis Deo subditos esse nos patimur: quia, si traderet inuitos eriperet ipse, quod contulit: id est arbitrij potestatem.] Hom. 9. de laudibus Pauli circa fin. Vt dicas quod nullum (quem Pater trahit) [cogit. Nam si ipse vult, nos autem non volumus, ad nostram salutem nihil proficiunt ea, quæ alioqui efficacia sunt. Non, quia infirma sit eius voluntas; sed, quia cogere neminem vult.] Inferius. [Hoc igitur est, quod dixi nullum vnquam vi, & necessitate à Deo adigi.] Inferius adhuc. [Inuoluntarios enim, & resistentes, neque vi, neque necessitate cogit,] ex consilio, & industria Chrysostomum, & Eusebium in vnum coactos numerum recitauit, vt appareat, quam sint in præsentia sententia, & veritate concordantes, qui alias, etsi ad tempus, adeo discordarunt. Mitto, quæ contra fati necessitatem scripsit quinque orationibus de prouidentia, seu fato, à secunda ad sextam inclusque ne totas transcribam.

5. Ennodij Ticinensis de necessitatibus ad vnam partem exclusionem adeo est aperta, & inculcata sententia testimonio eius recitato ex libro 2. epist. illa 19. ad Constan- tium, vt integrum recitandum hic videretur, nō adeo proxime recitatum esset cert. 2. num. 6. sed illa reficienda: [Quæ est ista libertas, vbi hoc solum datur velle, quod puniat? aut quare electionem nominat, vbi vnam tantum partem asserit fuisse concessam?] Et illa, Ad periculum,

culum. & gehennam non imperio aliquo, sed sponte deuoluimur. Et illa tandem, Toties noli in superna aduersione, quo respicit, si aliud nolle non liceat. Cyrill. Hierosol. ad id Ioannis 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Sic habet Gatech. 7. post med. Non enim ex necessitate, sed voluntate in Sanctorum Dei adoptionem deuenimus. Carechel. 4. tit. de Statu homin. ait, diabolus, suggestiones polle à nobis abici, neque illum nos ad malum adigere. Si enim, inquit, ex necessitate scortareris cuius gratia Deus gehennam parasset. Theodoret. id Hierem. 26. Si forte audiant, non ex euenus ignorantia, sed ambigua ditione usus est: ne sententia diuina attendentes de sperarent de salute estimantes impenitentia necessitatem imponi. Cuius etiam exclusionem à libero arbitrio significatam ait, illis verbis Ezechiel 2. Si forte audiant, &c. in Plal. 67. Pluuiam voluntariam, intelligit doctrinam pluuiam, voluntariam verò ob liberum arbitrium. Non enim ex necessitate irrigatur aliquis, sed doctrina acquiescens consequitur gratiam. Subinferius verò addit Deum iustissimum nullam penas ab hominibus exacturum. Si autem praeordinati liquissent. Et in id Romanor. 8. Quos autem praeordinauit, ita scribit. [Deus omnia procul videt, ut Deus non tamen huic quidem affert necessitatem, ut virtutem exerceat; illi autem, ut vitam ex vicio instituat: quia alias iniuste praemiaret, ac puniret: quare cum certo iustus sit adhortatur quidem ad ea quae bona sunt, & prohibet contraria, ut praemiet, vel puniat eos, qui alterutrum sponte amplectuntur.] Et Romanor. 7. ad illa. Si autem quod nolo. Et illa. Nunc autem iam non ego operor. Necessitate ab arbitrio depulsa concedit illi potestatem relaxandi, & contrahendi pro libito habenas passionibus easque moderandi. Et 5. de Graecanicar. affection. curat, negat, [damnandos homines à Deo, si aliqua necessitate adacti peccarent: & leges humanas supponere nullam esse, vel naturae, vel facti necessitatem.] Theophylact. in id Ioannis 6. [Nonne ego vos duodecim elegi: & vnus ex vobis diabolus?] ait, [ex illo etiam discimus, quod non coacte, & vi quadam meliores facere consueuerit Deus, neque eius electio cogat voluntatem nostram, cum sit mala, ut fiat bona. Et in cap. 20. Lucae ad id Ezech. 2. Si forte audiant, ait. [Nec enim illi ignorans futurum ita dicit, sed ne quidam praescientiam Dei necessariam inobedientiae causam esse dicant, eiusmodi verborum figura vituit,] & Marci 4. post med. parabolas de seminatore, quo nescio, & dormiente fruges erescunt diuinae erga nos prouidentiae applicat. Et subdit. Naque enim coacti. & necessario fructum asserimus, sed sponte. Hoc est à nobis ipsi. Et in cap. 15. Lucae. Substantiam filiis à Patre diuinitatem liberi arbitrij, & gratia, cum externa, tum interna à Deo communicationem intelligit: Et subdit. Nullum enim cogit non volentem. Nam si voluisset nos cogi, non fuisset nos rationales, & liberi arbitrij. Oecumenius ad Roman. 19. in id. Numquid dicer signum? &c. haec scribit. [At tu neque naturae necessitate seruus, sed sermone honestatus, arbitrijque libertate, non cedis artificis voluntati, sed resistis.] Subinferius. [Respondes quasi coactus peccares, tanquam ille vinceret tuae sententiam voluntatis: & in hac parte tuo priuaretis arbitrio. Et in 1. ad Timoth. 2. ait, non fieri voluntatem Dei, quia homines nolunt. Nihil enim ex necessitate facit in nobis Deus. Et in 2. ad Timoth. 2. ad id: Si quis emundauerit se ab his: ait. Non, quod Deus ita illos fecerit (vasa scilicet in contumeliam) aliqui quomodo possent se mali expurgare? Euthymius in cap. 15. Lucae petitionem substantiae filij prodigi à Patre liberi arbitrij, seu debite ex baptismo gratiae petitionem interpretatur, atque his prodigum patri Deo loquentem inducit. [Nolo urgeat me seruendi necessitas: liberum est enim mihi arbitrium. Si volo modestus sum. Si nolo, cogi nequeo. Pater ergo candide impertit, vult enim Dominus, ut liberi voluntarie seruatur.]

6. Origenes 1. peritarch. cap. 1. med. ait. Definitum in Dei Ecclesia esse liberum omnis animae, seu hominis arbitrium. [Vnde, & consequens est intelligere non nos necessitati esse subditos: ut omnino etiam si nolimus, vel mala, vel bona agere cogamur. Si enim nostri arbitrij sumus, intigere fortasse possunt aliqua virtutes ad peccatum, & alia iuare ad salutem, non tamen necessitate cogimur, vel agere recte, vel male,] id quod argumentis haereticorum vindicat lib. 3. cap. 1. & lib. 2. contra Celsum circa med. Ostendens diuina praedestinatione, praescientia, ac praedictione futurorum contingentium non impediri, quominus nostrae liberae absolute possibiles: vii ex ipso retulimus agentes de concordia praescientiae cum actus contingentis praesciti libertate Sancti. Anton. Magnus epist. 2. ad Arsenioras col. vltim. ait. Deum nos beneficiis ad virtutem falcire: quoniam in nostra sumus potestate creati. Censens nimirum eos, qui potestatis fore, & liberi arbitrij sunt, solis motius, & intentionaliter, non autem physice posse moueri: ne dum praescitione, ac quid demum beneficia praestabunt, ut id agamus, quod non agere è Dei praescitione, & praedeterminatione Dominicanorum recentium minime possumus. Olympiodorus ex Peripatetico Monachus in 1. Eccles. illud. [Ecce omnia vanitas, & afflictio tua] (ut ipse legit) [electio, spiritus, ait, Praeterea hoc, quod elaboratur, ac euascent etiam disponunt se homines ad supplicia post praesentem vitam futura. quandoquidem nulla coacti necessitate hoc faciunt, sed praua electione, certoque iudicio. Spiritum verò hoc loco animam intelligit, quae liberi arbitrij potestate & decorata.] Consonat sibi in cap. 6. & 10. Eccles. sub init. contra Macharius Senior hom. 15. circa med. 1. 2. Biliborth. [Capax est natura cum boni, tum mali: nulli tamen necessitati subiaceat.] Circa fin. ait homines in quavis via statui, etiam, [cum diuinitate sunt inebriati, licet plene sint, & adherant Spiritui Sancto, non tamen vlla necessitate detinentur: sed libera potestatem libentate, ut conuertantur, & faciant quod libent.] Hom. 27. med. [Boni, malique capax est natura nostra: ac potestas aduersaria exhortandi vim habet, non cogendi.] Marcus eremita lib. de baptismo longè med. ait. [Adamum, neque ad vitium particulariter conuertibilem, neque necessitate naturae, sed beneplicio voluntatis transgressum esse mandatum Zacharias Mideles. Episc. lib. de mundi creat. sub fine ait. [Vult non necessitatibus subici naturam nostram more brutorum: ut, quocumque impulsu fuerit, trahatur. Deinde, ut honestum nostrum esset, non est naturæ nexu: ut virtutis opera, & praeclara volentes gesserimus laude, & premio dignissimus: coactum enim bonum ipsi gratum non est; sed, quod consilio, & delectu geritur.] Damascenus lib. 2. de fide cap. 2. potestatem voluntatis, & arbitrij indifferentem ad vtrumvis, quam ad eius, & operum libertatem requirit, necessitatem, ut ea fiant, potestatem excludere, & supponit, & probat, ac sapienter capit. 25. Author historiae Basilaam Damasceno tribuit cap. 15. post med. Ita libertatem definit. Est anima ratione utentis voluntas sine impedimento ad id, quod vult. Hos autem Patres Graecos voluntati, & gratiae diuinae necessitatem ad recte, honesteque viuendum, neque ad id potestatem abique Dei gratia creato arbitrio deferre, videtatem supra, & ex pluribus eorum recitatis testimoniis certam in praesenti constat: quare, dum omnem necessitatem ab arbitrio, eiusque operatione liberis relegant, Dei voluntatem, prouidentiam, seu praevidentiam, siue gratiam necessarias ad liberas operationes, & potestatem creatam adiunt, necessitates verò esse omnino negant.

7. Sed quoniam latinorum Patrum circa arbitrij creati liberi potestatem, & operum eius libertatem apud perfidos haereticos centurarios, & Caluinium, Lutherum, suos, melius audit fides, eorum erant pro necessitate huius exclusionem producenda testimonia. Et in primis Prudentius in Hamartigenia non potestatem solum, sed philosophice satis, ac Theologicè contra Martionem cecinit.

Non est sponte bonus, cui non est prompta potestas
Velle aliud, &c. Atque iterum ita Deum cum
Adamo libero constituto loquentem inducit.
Non ego, nec exigo per vim
Sed auono inuistum fugi, rectumque sequari.
Lut.

Disp. I. Quæst. II. Certam. III. 421

Lux comes est iusti: comes est mors horrida iniqui.
Elige rem vita: tua virtus temet in auium
Prohebat aeternum: tua damnet culpa vicissim:
Præter, & alterutram permissa licentia sortem
 Rursus pendenda illa *prompta potestas*, id est, soluta
 omnino, & expedita: quare & proflus libera à necessi-
 tate volendi vnum, ac non volendi aliud, Rursus his in
 Marcionem inuehitur.

Nescis fuisse tua vim libertatis ab ipso
Formatore datam. Nescisque ab origine quanta
sit concessa tibi famulo super orbe potestas:
Et super ingenio proprio, laxæque soluto
Iure potestatis: licent, cui velle, sequique

Quod placitum; nullique animum subicere vinelo.
 Minutus felix in suo Octauio pro solis pæmio, & pæna
 factum, quod merita necessario supponat, admittit. [Quid,
 inquit, est factum, quam quod de vnoquoque nostrum
 Deus factus est, Qui, cum possit præscire materiam pro
 meritis singulorum fata determinat.] Hilarius in Psal.
 118. fine ad id. [Eia manus tua, vt saluet me: quoniam
 mandata tua elegi.] Sic habet, [Elegit autem non natu-
 rali necessitate, sed voluntate pietatis. Quia cuique ad
 id, quod vult, via est propostita viuendi, atque appeten-
 di, atque agendi permissa libertas: & ob id vnius cuius-
 que, aut pæna, aut premio afficitur electio.] Et ad id.
Inclina cor meum. Necessitatem iterum ab arbitrio no-
 stro excludit. Et in Psal. 2. ad id. [Tunc loquetur ad
 eos in ira sua.] In hæc scribit. [Vnicuique nostrum li-
 bertatem vitæ, sententiamque permittit; non necessitatem in
 alterutrum affigens. Inferiusculè. [Quid autem hono-
 risæ præmij bonitatis necessitas meretur; cum malos
 nos esse vis quædam nobis conferta non fineret: Volun-
 tati ergo permissa bonitas est, vt esset nobis æternæ huius
 beatitudinis profectus, atque vltus ex merito, non neces-
 sitas iudicaretur per legem.] Similia scribit in Matth. 7. ad
 id. [Nomen in nomine tuo prophetabimus.] & 9. de Tri-
 niti, post med. ad id: [Veni non, vt faciam voluntatem
 meam, Et id. Trinit. post in. ad id. Ioannis 1. [Dedit eis
 potestatem filios Dei fieri. Sic fatum. Hinc mens nescit
 esse filios Dei, non necessitatem esse, sed potestatem.

8. Ambrosius 2. de fide ad med. vt filij, & spiritus sancti
 assertam libertatem Ioannis cap. 3. [Spiritus vbi vult
 spirat.] Et 2. Corinth. 12. [Diuidens singulis, pro-
 vult. Statuatur eam subiungit rationem. Pro libertate volun-
 tatis arbitrio, non pro necessitatis obsequio,] lib. 6.
 in Luc. cap. antepenult. de turbarum refectione Lucæ
 19. agens ait. [Non potest dicere, quia noluit re-
 bonum facere, ante quem posuit bonum, & malum:
 vt non ex necessitate bonum tuum esset, sed volun-
 tati. Multum enim differt inter eum, qui ex neces-
 sitate inuitus aliquid agit; & inter eum, qui ex volun-
 tate, quod bonum est, elegit. Si enim inuitus hoc
 ago, dispensatio mihi credita est; si volens mercede
 habeo,] 1. Corinth. 9. Hieronymus in id Iob 34.
 [Neque enim vitra in hominis potestate est, vt veniat
 ad Deum in iudicium,] dictum ait, quia necessario
 veniet, ac non venienti non habebit potestatem, sed
 potius impossibilitatem (vt supra ex ipso retulimus)
 tam autem vnius extremi necessitas, quam alterius
 impotentia, & impossibilitas potestati libertæ arbitrij
 in Hieronymi, & aliorum Patrum, qui eodem modo
 eam locum supra explicare, contradiçit. Secundo idem
 Hieronymus in id Hierem. 26. [Noli subtrahere ver-
 bum, si forte audiant. Dictum etiam, ait, non quia eveni-
 tus Deo ambiguis, sed ne ex præscientia eius quasi ex
 necessitate facere aliquid, vel non facere cogatur. Quod
 forte quiescant eo loci faceret, & similibus scripturæ, vt
 vidimus superius. Item dialog. seu lib. 3. contra Pelagia-
 nos sub med. *Vbi misericordia, & gratia est, liberum ex
 parte cessat arbitrium:* quia, scilicet, in ea apponenda
 apponitur. Non autem cessat omnino, quia bonus eius
 vias sine vlla necessitate à nobis est, Epist. 147. ad Damasc.
 col. 3. de filio prodigo ait. [Dedit eis liberum arbitrium:
 dolis mentis propinque libertatem: & vt videret vniuersi-
 que, non ex imperio Dei, sed obsequio suo. Id est, non
 ex necessitate, sed ex voluntate: vt virtus haberet locum:
 vt à ceteris animantibus distaretur: dum ad exemplum
 Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

Dei permissum est facere, quod velimus,] lib. 2. aduer-
 sum Iovinianum col. circiter 4. [Liberi arbitrij nos con-
 didit Deus: nec ad virtutes, neque ad vitia necessitate
 trahimur. Alioqui vbi necessitas nulla corona est.] Arno-
 bius 2. aduers. gent. verif. fin. *Nulli Deus infert necessi-
 tatem.* Rationem vero reddit: quia liberalitate diuina esset
 indignum, Eodemque libro: [Sceleratum, & immane
 penitet credere ipsos actus, quibus vita transigitur, & ce-
 lebratur humana, ordinasse, iussisse, & à sua fluente con-
 stitutione præcepisse Deum.] Lactantius Firmianus Ar-
 nobij discipulus 2. diuin. instit. c. 5. ante med. probat astra
 non esse Deos, quia nec liberi sunt: cum non pro libito
 sed ex statuta lege, & necessitate moueantur. [Si Dij essent,
 inquit, huc, atque illuc passim sine vlla necessitate fer-
 rentur: sicut, & animantes (rationales) in terra: quorum,
 quia liberæ sunt voluntates huc, atque illuc vagantur, vt
 libuit: & quocumque mens duxerit eo fertur. Non est
 igitur aliorum motus voluntarius.

9. Sed veniamus ad Augustinum in re ad prædestina-
 tionem, & ad gratiam, & liberum nostrum arbitrium
 spectante (apud Hæreticos, etiam & Dominicanos re-
 centiores nobis aduersos) exceptione omni testem maio-
 rem lib. de spiritu, & lit. c. 3. med. ait. [Hoc, quemque in
 potestate habere, quod, si vult, facit; si non vult non fa-
 cit.] Fine concludit. [Cum potestas datur, non necessitas
 imponitur. Vt, cum Dauid Saulis occidendi potestatem
 accepisset, maluit parcere, quam ferire,] lib. 5. de ciuit.
 c. 10. [Neque ideo peccat, quia Deus illum peccatum
 præcuiuit: imò ideo non dubitatur ipsum peccare, cum
 peccat, quia ille, cuius præscientia falli non potest, non
 fatum, non fortunam, non aliquid aliud (ecce nomine fa-
 ti, fortunæ, & vniuersum cuiusvis alterius antecedentis ne-
 cessitatis præfinitiones exclusas) sed illum peccatum esse
 præcuiuit. Et in Psal. 9. inde confutatur eos, qui Deum pec-
 cati causam admittunt: quia non potest punire quod fecit,
 lib. 3. de libero arbit. c. 15. & præteritum c. 18. Sapius
 illam suam sententiam scribit: [Quæcumque ista causa
 est voluntatis: si non ei potest resisti, sine peccato ei ce-
 ditur; si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur.
 Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caueri potest,
 cap. autem 5. med. dixerat: [Non clament, non succen-
 scant: quia, neque ipsos ideo coëgit peccare, quia fecit,
 quibus potestatem vtrum vellent dedit.] Totis autem ca-
 pitulis 2. 3. & 4. eius libri fuscè probat Dei præscientia,
 prouidentia, & operatione nullam nostris operibus neces-
 sitatem imponi: ac subsuade liberos nos, & potestatis in-
 differentis esse, & 1. de ciuit. c. 10. in. Omnem, etiam ex-
 trinsecam, à libertate nostra independentem operandi ne-
 cessitatem à libero nostro arbitrio, & voluntate, cuiusque
 operationibus liberis prorsus, proculque his verbis ab-
 legat. [Si necessitas illa dicenda est, quæ non est in nostra
 potestate; sed, etiam, si nolimus, efficit quod potest (sicut
 est necessitas mortis) manifestum est voluntates nostras,
 quibus rectè, vel perperam viuimus, sub tali necessitate
 non esse,] lib. 2. Actor, cum Felice Manichæo c. 4. in. ex
 illo Matth. 12. [Aut facite arborem bonam, & fructus
 bonos, aut facite arborem malam, & fructus malos. Ita in-
 fert: [Cum ergo dicit: aut hoc facite, aut illud facite,
 potestatem indicat, non naturam,] quæ vtrique ad vnum
 determinata, & alligata est: non indifferens, sicut libera
 potestas. Ex eo vero capite ad 12. inclusiue pro indiffe-
 renti potestate voluntatis, atque exelusione necessitatis
 operandi ab illa fuscè decertat, lib. cont. Secundum, Ma-
 nichæum, etiam, c. 19. [Si autem cogitur consentire, ita,
 vt non sit in eius potestate aliter facere: non ergo, vt dice-
 bas voluntate peccat, quando non voluntate consentit,] &
 lib. de vera religione, c. 5. [Nec hoc dubitandum: video:
 habere animas liberum arbitriales enim seruos melio-
 res esse Deus iudicauit, si ei seruient liberaliter, quod
 nullo modo posset fieri, non voluntate, sed necessitate serui-
 rent,] & c. 14. latè probat necessitatem præfatam operandi
 pugnare cum voluntatis, & operi nostrorum libertate, &
 q. 2. ex lib. Octoginta triū ait. *Melior homo est, qui volun-
 tate quam qui necessitate bonus est: voluntas igitur libera
 danda homini fuit.* Quæ fere repetit q. 4. & lib. de bono
 perleu. c. 13. lib. de perfect. iust. ratio cin. 1. fer. 47. de temp.
 & lib. de natura, & grat. c. 65. [Quod à memorato dictum
 est presbytero (Hieronymo) liberi arbitrij nos condidit
 Deus: neque ad virtutē, neque ad vitia necessitate trahimur,
 Ggg Alioqui,

[illegible]

11. Tam frequens vbique est Anselmus in excludenda à libera potentia voluntariis creatae, eiusque operibus necessitate; quantum efficit illum supra diximus in potestate arbitrii ad vtrumvis extremum constituenda; sed praesertim id praestitit, & late, & subtiliter, toto libro de concordia, ex quo tam multa dabimus cert. sequenti, vt nihil ferè ibi, nisi ex eius doctrina, & verbis doceamus. Et ea quidem praesentem etiam veritatem continent, & confirmant. Nunc autem nonnulla solum ex eius libris producemus. Libro igitur de concordia praefatius, & praedestinatum. Cum notandum sit, & contingentium operum libertate c. i. col. pen. [Sola voluntas determinat ibi, quid teneat. Nec aliquid facit vis necessitatis, ubi operatur (scilicet determinatiue)] *sola electio voluntatis*. Et in elucidario, lib. ipsè, vel qui eius Author coartatus, & grauis *Qua Deus fieri tantum permittit* [vt bene vel male operari nos] *non esse necesse venire*. Et de casu diaboli c. 2. & 3. docet necessitatem vnus partis, vsq. extremi eorum, ad quæ efficit arbitrii libertas, & potestas, pugnare, & opponi expedito, & absolutò vniui libertatis. Atque eo c. 3. & 4. idem docet de alterius partis, vsq. extremi impossibilitate, & c. 14. hanc proponit quaestionem. [Si daretur enim Angelo velle finem, si non posset non velle per se, quod accepisset velle?] Respondet vero discipulus ex similibus accipietis quaestione solutione data: tunc [nec posse aliud velle, nec posse per se non velle, quod accepisset velle]. Sicut non potest non velle beatitudinem in communi. Quam necessitas appeti dixerat c. 13. Ricardus rictor, de statu interioris hominis p. 1. tract. 8. c. 6. hominem ad Dei imaginem conditum ait. [Quia Deus (superiorem) non habet, nec habere potest: ut pati possit. Quia violentiam iniungitur non patitur, nec pati potest. Quia violentiam inferre ei, nec creatorum decet, nec creatura potest], & c. 13. ait: [Libertatis est, quod consensus eius extorque non potest. Et ita inspiratio Dei, quam demonis suggestioni consentire, vel non consentire potest, vtrumque autem ex libertate, neutrum ex necessitate. Abulen. q. 72. in Math. ad id Math. 11. Si in Tyro, & Sydone, &c. in Sodomit, &c.] Fortè manifestius vbi in praesentem diem] ait dictum ad ostendendam libertatem nostræ ad vtrumvis potestatem: *ut non possetur Dei cogitatio rebus imponere necessitatem*. Pro qua expositione citat Remigium & S. Thom. pollutum praeterca citati, quos dedimus controu. 2. Plures alios Patres dabimus pro exclusionē necessitatis operandi ab arbitrio, & voluntate libera l. sequenti, vbi praefinitiones Dominicianorum recentiorum ad materiale peccati consuetum. Dedimus autem plura eadem controu. pro concordia infallibilitatis praescientiae absolute Dei de contingentibus futuris cum absoluta eorum contingencia, & libertate. Vidimus enim hæc apud illos ex communi, & statò ipis proloquio, & principio communi. [Quod contingencia, non ideo futura sint, quia à Deo praecita; imò vero ideo fut. ab eo praecita, quia futura (sensu à nobis, & hebraisticis alijs potestremo hæc causali explicata) ne necessitas ex antecedenti naturæ connexionē praescientie cum contingentibus futuris, eorum contingencia, & libertas pellamur]. Denique hac illi omnes Patres aduocandi sunt, qui conueniente infauctabili ab arbitrio nostro, eiusque vsu facti, tra insolutabilem ab arbitrio nostro, & voluntate ethnice necessitatem pro nostra libertate, & intellectu aliquos recitauimus. Sunt autem, pugnant: quorum aliquos impugnant Patres recitati qui fatalem necessitatem impugnant Iulius Sirenahestenus locis, Ex Doctoribus iunioribus Iulius Sirenius lib. 3. de fato, Molina in concord. quart. lib. 1. tit. 13. d. 1. Penno, propugnaculo ham. lib. 1. art. cap. 3. & 4. lib. 2. à cap. 1. Ruiz d. 48. Theophil. cap. 3. & 4. Raynaud. disput. 8. Theolog. natur. quest. 3. num. 214. num. 196. & d. 2. discipl. moral. quart. 3. num. 214. & Paul. Leonard. in suis responsionibus ad exportulat. cont. scientiam med. p. 2. sect. 1. à n. 2.

12. Eo denique vbi Patres necessitatem absolutam cum arbitrii, eiusque operum libertatem, & merito punire censent, vt necessitatem secundum quid, vt meo, gnare censent, vt necessitatem secundum quid, & similia, siue sensilem, siue reuerentialem, à potentia libera, eiusque ramen operibus dent causam, à potentia absolute, quæ operibus sectu dant; & certe, licet non absolute lib-

bertatem

12. Eo denique vique Patres necessitatem
cum arbitrij, cuiusque operum libertate, & merito pu-
gnare censent, ut necessitatem secundum quid, ut metu,
siue ferulem, siue reuerentialem, dolorem, & similia,
quæ tamen operibus dent causam, à potentia libera, cuius-
que operibus secta dant : & certè, licet non absolute li-
bertatem

bertatem tollant, multum tamen illius imminuent: ac subinde ex absolute tali necessitate eam absolute aboleri necesse est. Epiphanius recitatus ex hæresi 48. circa fin. aiebat Deus nos vocat non immitans necessitatem, non tormentum aliquod adhibens, lib. 1. hæresi 16. post med. Extrema eorumdem sententia est, quod cum iudicium ipsum decernant, fatum esse dicunt. Quomodo enim potest esse iudicium, & fatum? Propterea quod, qui facit, non à se ipso facit, sed secundum necessitatem Domini ipsius facit. Clemens Alexand. 1. Pedagogi cap. 6. longe ab init. Infantes dicit Apostolus eos, qui sunt in lege: qui, non secus, ac clarus pueri, timore perturbantur. Viri autem, qui verbo paremus, nostrique sumus iuri, & arbitrii vocantur, qui credimus spontanea electione saluari, & c. 9. Necessitatem à metu provenientem multum ab spontaneo, perfecto, scilicet, seu libero à differens. Zacharias Mithelensis Episc. lib. de mundi creat. sub finem recitatem supra sententiam suam de absolute necessitatis à potentia, & actibus liberis argumento hoc à minori ad maius probat. Tunc servum tuum verberem, & vinculum tamen laudes, si quando aliquid eorum, quæ iussa sunt præstiterit? an, cum nulla necessitate iniecta flagro, nihil prætermittit eorum, quæ ratione servili conditionis debet efficere: neque aduersum ea, quæ ipsi imperantur, aggredditur: sed promptè cum animi voluptate famulatur? In quibus consonat Augustino supra à nobis recitato ex cap. 5. de vera relig. & ex quæst. 2. libri octoginta trium. Operatus Militemus lib. 7. aduers. Parmenian. sub init. exclusionem absolute necessitatis à libero arbitrio, eiusque actibus à se assertam simili argumento à minori ad maius probat his verbis: Homicida scelus, dum nemo cogit, potest facere: potest, & non facere. Adulterium maxime dum de foris nemo compellit, potest admittere: potest, & non admittere: quæ cetera huiusmodi, in quibus liberum habetur arbitrium. Chrysostomus hom. 46. in Ioan. id Ioan. 6. Numquid & vos vultis abire? sic exponit: ut vni omnem, & necessitatem auferret: & ne pudere quidam nutarent. Theophilactus ad eum locum demonstrabat nolle eos reuerentiam erga se comitari. Euthym. Quod nullum vult inuitum retinere. S. Thom. ibi lect. 8. post med. Ausert etiam reverentiam, & necessitatem (secundum quid ex reuerentia metui, & pudore) remanendi. Quo etiam pacto cum interpretatur locum Cyprianus lib. 1. epist. 3. Gregor. Nyssen. orat. 5. in eant. longe à med. Non per dolorem, nec per necessitatem, sed sponte & c. Cupiditatem boni habendam, ait Angustinus in Psal. 124. ad id: Omnia quæcumque voluit dominus fecit. Ea, quæ indigentia, & inopia cogente facimus, vel, quia alias inopes essemus (quæ solum secundum quid necessitas est) ex necessitate fieri asserit absolute, quia ex perfecta christiana, & honesta libertate non fit, quod non fit à sola boni complacencia, & amore, subditque: invenimus aliquid, quod libera voluntate faciamus: cum ipsum Deum amando laudamus. Non enim ex necessitate, sed quia placet. Macarius senior t. 2. Biblioth. hom. 15. circa med. ait. Si Deus (ut potest) Christianorum corpora omnia incorruptibilia fecisset, ut tanti miraculi, & utilitatis necessitate (quæ solum tamen secundum quid esset) ac non libera voluntate homines conuertendos: quare, ut prorsus appareret, & rata sit arbitrii libertas corruptibilia eorum corpora reliquisset Deum. Vi in voluntate sit hominis, ut conuertatur ad id, quod bonum est, aut malum. Denique Cyril. Alex. 3. cont. Julian. sub fin. ait, virtutem, aut efficaciam à Deo hominibus inditam ad bonum, à quo ægeritum possent discedere, fructum mentis indignum laude facit. Er quid de inuincibili necessitate diceret?

13. Certe scriptura sacra apertis etiam pro necessitate potentia libera exclusionem testimonio clamat, ut loquimur potestatem, cum pro indifferenti eius ad proximos tribus certaminibus. Duo nunc tantum addam. Alterum ex 1. Corinth. 7. vbi de Patrefamilias super filia virgine collocanda in matrimonium, vel secus Paulus ait. Non habens necessitatem, potestatem autem habens. Quibus potestati indifferenti necessitatem partis alterius opposuit vii potestati indifferenti regione pugnantem. Nec refert non loqui ibi de potestate, & necessitate Chrysostom. de Ortega, de Deo Vno, Tom. 1.

physicis, sed moralis, & iuris. Ex eo enim, quod in vno genere necessitas cum indifferenti ad vtrumvis potestatem pugnet, in alio etiam pugnare euidenter inferitur. Imo, cum physicæ potestas, cum necessitas, ad moralem, & iuris supponatur, atque hæc illius imitativa sit: ni physica potestas, & necessitas pugnarent, quæ morales, & iuris sunt, amice conuenirent. Secundus locus est illud Christi Domini ad Petrum Ioan. vii. [Cum esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas. Cum autem senectus extenderes manus tuas, & alius cingere te, & duceret quo tu non vis.] Quo loco illud quo tu non vis de voluntate portionis superioris Petri locutum Dominum aiunt Cyril. Alex. 12. in Ioan. cap. 65. August. tract. 51. in Ioan. Chrysost. Theophilactus, & S. Thom. ad eum locum. Sed enim difficultas est, quia si illud quo tu non vis referatur ad passionis Petri à Tyrannis oblatum tempus de voluntate efficaci superioris portionis (quæ absoluta eius voluntas est, & quæ absolute Petrus dicitur velle; non autem à velleitate è naturali mortis timore oriunda) intelligi nequit: cum mortem non recusauerit, noluerit tunc efficaciter; imo minus extensus dicitur vitroncus. Sed neque prophetie tempore de voluntate efficaci portionis superioris Petri intelligi potest illud quo tu non vis absque temeritate, & in ipsum blasphemiam. Iam enim ex multis diebus rediuit Dominus Petro loquebatur, cuius ob anteaquam Magistri negationem lachrymæ studium moriendi pro Magistro, ex ipso pene negationis instanti, continuo testabatur. Ex quo studio postmodum cum Apostolis aliis iuit gaudens à conspectu conestly: quoniam dignus habitus est pro nomine Iesu contumeliam pati, & manus vitro ad crucem dicitur ex hoc loco extensus. Solutio autem difficultatis ex veritate, quam hic statuimus desumi necessario debet. Quod scilicet vincula, crux, & mors vellet nolle à tyranno inferenda erant: quare in voluntatis sue potestate non erant; nec magis ad eas præstabat velle Petri, quam nolle: ac subinde inter libertatis sue effectus non computantur sicut computantur operationes ipsius iunioris: cum cingebat se, & ambulabat vbi volebat. Id est ad eas à nemine cogebatur, sed à libera sue voluntatis soluta omnino, & absoluta ad oppositum etiam potestate soluta omnino, & S. Thom. & reliquorum interpretationem: & hic dicitur extensus manus: quia nullo cogente extensus erat, cum eas posset non extendere, sed extendendas tortoribus relinquere. Hoc igitur loco ostenditur actiones, ad quas irresistibiliter, & necessitate agimur, quin ad oppositum nobis suppetat absoluta, atque impediens soluta potestas, nec nostræ potestatis, nec liberæ, imo nec humano modo nostras esse.

CERTAMEN IV.

Necessitas natura præcedens arbitrii operationes, ab eisque in sui positione independens ab eius potentia, & operationum libertate à recitatis Patribus reicitur.

1. Tertium hoc adeo cum duobus præcedentibus principiis connexum vero ipsi implicatum, & innexum est, ut satis sit in ipsis simul ex Patribus statutum. Etenim potentia, seu potestati indifferenti in actu primo ad vtrumvis, (in quo stat per Patres potentia libertas, à qua libera eius operatio dicitur, & libera exercite procedit) necessitas contradicit per Patres, ut vidimus: at sola necessitas & determinatio inuitabilis ad vtrumvis extremum ex parte, actus primi contradicit potestati in actu primo indifferenti ad vtrumvis: ergo necessitas, quæ contradicit, & destruit potentia, seu arbitrii potestatem ad vtrumvis, & libertatem in actu primo est necessitas, seu determinatio ex parte actus primi ad vnum extremum: ac subinde necessitas sola

Ggg 2 sola

sola natura prior antecedens, atque ab usu libero arbitrij independens à libertate arbitrij relegenda omnino est Patrum sententia concordi: Minor patet ex Patribus ipsis asserentibus potestatem indifferentem ad vtrumvis in qua libertas arbitrij consistit, esse potestatem faciendi, & non faciendi, seu qua in nobis, potestate, dominio, & iure nostro est agere, & non agere hoc vel illud eligere, vel non eligere, consentire, obedire, vel secus, &c. Hæc autem potestas ad vtrumvis, siue alterutrum agendi, vel non agendi, ac proinde actiuitatis, seu potentie in actu primo tota est, vt patet. Nec minor est apud ipsos obsecutio. Etenim eam potestatem solutam, absolutam, expeditam ab omni necessitate, aliquo agendi, aut omitendi, nec impeditam aliqua potestate absolute agere constantem, & vnanimitè Patres recitati proximis certaminibus docuere, & res quidem per se nota est. Siquidem in differentia in actu primo sola determinatio in actu primo contradicit, ac repugnat. Sin, pone determinationem in actu secundo, vel alio quouis signo, quod ad actum primum arbitrij, & voluntatis nullatenus pertineat: videbisque eius indifferentem potestatem ad vtrumvis factam, rectamque persilire: ergo necessitas arbitrij libertati aduersa, & contradicens per Patres non alia, nisi, quæ ex parte actus primi ad operandum se tenet, seu quæ ex parte cause antecedens sit, vt proposuimus esse potest. Quod de necessitate, & determinatione potentie, seu voluntatis ex parte actus primi dictum est, at toto hoc cert. dicitur, idem de impossibilitate alterius extremi ex parte actus primi voluntatis, seu huius impotentia ad alterum extremum, siue ea ex necessitate præstata ad oppositum, siue ex defectu alienius antecedentem requisiti, & quod ex parte actus primi necessarium sit ad illud alterum extremum apponendum proueniat, censendum esse perspicuum est. Ita enim, & Patres docuere, & ratio aperta monstrabit cert. & verum, & si ita res ex recitatis hæcenus Patrum testimoniis, habeat, & clarescat: eosdem clarius, & terminis, vt aiunt, ipsis se explicantes, atque necessitatem, & determinationem omnem antecedentem arbitrij nostri operationem liberam, atque à libero usu, & exercitio illius independentem rejicientes ab arbitrij libertate audiamus.

2. Sed prius, & in primis Boëtius, licet antecedentis necessitatis, & consequentis (de quibus hic) sub his terminis non meminert, tamen aliis vocibus vtriusque rationem, & doctrinam tradidit lib. 6. de consolatio, prola 6. *Dux enim, inquit, sunt necessitates. Simplex una: veluti quod necesse est omnes homines esse mortales. Altera conditionis: vt si aliquem ambulare scias, eum ambulare necesse est. Sed hæc conditio minime secum simplicem illam trahit: hanc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntariè gradientem, quamvis eum, cum graditur, incedere necessarium sit. Quibus verbis necessitatis simplicis nomine necessitatem, quæ in causa est, & antecedens natura effectum, ab eoque independens intelligit, vt exemplo mortalitatis explicuit: & illi, quibus eam à necessitate conditionis diuisit, & exclusit. Quia hæc non propria facit natura vt conditionem antecurrit, sed conditionis ipsam subsequatur adiectio: & ratione vt his illis: nulla enim necessitas cogit incedere: quia nimirum simplex illa alla cogere, seu necessario agere, debet operantem ad operationem. Ex Boëtio: id autem nequit efficere, nisi natura prioritate, & ex parte actus primi operationem antecurrit. Necessitatis vero conditionis voce consequentem ad vsum, & operationem liberam voluntatis, seu arbitrij denotat clare: vt patet ex appposito exemplo. Vt si aliquem ambulare scias, eum ambulare necesse est: atque ex ratione subiuncta: quod eam non natura faciat, sed conditionis adiectio, vt expendimus: & quod nulla necessitas cogit antecedere voluntariè gradientem: quamvis eum, cum graditur, incedere necessarium sit. Quæ sola necessitas est existendi, seu essendi rem, cum est, & existit, siue ex suppositione quod sit: ac proinde, quæ rei positionem sequitur, aut consequitur: quibus verbis sequentis, aut consequentis necessitatis definitio ab Anselmo mox recitando, aliisque Patribus, &*

scholasticis deinceps propria cuiusque se de referendū exhibetur siue huic doctrinæ consonat Boëtius lib. 4. comment. maior. in Arist. de interpret. & locis datis cert. 1. n. 1. Dionysius Areopag. c. 8. de diuin. nom. naturalis necessitatis nomine antecedentem necessitatem operandi, & si à Deo supra rerum naturam operante inductam, intellexit, & ab arbitrij libertate exclusit: moralis vero voce consequentem, quam ait cum nostra libertate componi. Quibus vocibus eandem distinctionem, & doctrinam tradit Alexandrinus Clemens, vt ex ipso retulimus cert. proximo & rursus idem Clemens eodem lib. 2. Stromat. pag. 2. & 3. sic Basil. horum hæresim refert, & impugnat. Dicitur Basil. dei rursus ex consequentia super mundana electionis diuina. Consequi mundanam totius naturæ fidem. &c. Vbi necessitatem consequentia ex electione Dei antecedenti ad fidem nostram, hanc inferri aiebant: ac proinde necessitatem consequentis effectus ex antecedenti causa, scilicet diuina electione. Retulit autem eorum hæresim ab absurdo sic. *Voluntaria ergo, ac libera electio non est fides (vtriusque officium obsequium, si est natura: commodum, veniens modo operandi natura) nec iustam consequitur retributionem, nec is, qui non credidit, cuius culpa id non euenit) nec is, qui credidit, qui causa non fuit. Quod si nos tanquam in anima naturalibus operationibus, veluti funibus, trabamur, supernaculum est in voluntarium, & appetitio, quæ ea præcedit. Scilicet ad meritum, & salutem. Nec ego vtriusque illud esse animal (rationale) intelligo, cuius vim appetendi, quæ ab exteriori causa mouetur, sortita est necessitas. Quia nimirum à se ipso debet moueri.*

3. Eandem antecedentis, & consequentis necessitatis acceptionem, & diuersitatem, & antecedentis, licet consequentis cum libertate arbitrij contradictionem tradidit Augustinus, & Patres alij tam priores, quam posteriores, etiam, qui Anselmo præcesserunt, vt videre est in eorum testimoniis recitatis controu. 2. d. 5. q. 8. cert. 2. à n. 4. pro concordia diuinæ præscientie cum futurorum contingentium (quorum præscientia infallibilis est) libertate: tam enim Augustinus, quam Patres reliqui ideo recitatis testimoniis negant præscientiam Dei futurorum esse causam, siue ideo illa esset futura, quia præcipientur à Deo, sed potius contra ideo præcisci à Deo, quia sunt in seipsis futura: quia, si causa esset, cum ex illa inferatur necessitate præscientia physica, & metaphysica eorum futurorum, necessitate antecedenti, & causati essent futura: ac subinde nullatenus libera, & contingentia. Quare necessitatem antecedentem eorum ipsorum contingentia, & libertati, ad eandem eorum ipsorum contingentia, dum autem aduersari interitum, aduersam fatentur. Dum autem aduersari, tunc orationes, potius, ideo præcisci à Deo, quia futura sunt, atque adeo ex Dei præscientia non possunt non fore aiunt, quia, euerit, & si semel præcisa non possunt non fore aiunt, quia, cum ad præscientiam fore illa in se, pro sua vniuersalitate duratione, supponantur, ad eam tandem futuritionis eorum necessitas è præscientia Dei reducitur, quia id, quod pro aliqua sui duratione est quando est, necesse est: quæ est consequentis necessitatis quantumvis contingentibus, & liberis operationibus, tam creatis, quam increatis abique vlla contingentia, & libertatis eorum iniuria, amice conueniens. Patrum testimonio, quibus hæc omnia perspicue traduntur recitandis parcor: quia non multum, citato loco, distant. Ne vero (quoniam pleraque illorum testimonia de præscientia peccatorum sunt, ac ferè omnia de præscientia) quis putet, necessitatem antecedentem, seu causam libertatis arbitrij, & operationis eius illi exclusam, vel excludam, solum esse à libertate ad peccandum, vel solum præscientie necessitatem erga præcisa: non autem præscientie necessitatem Dei erga efficaciter determinationis, seu efficacis voluntatis Dei erga efficaciter decreta, animaduertat: rationem generalem à Patribus recitatam, ad præciscum: ac proinde huius seruati libertatem; euerendam, si antecedens, nec solum consequens, atque ex suppositione, quod futurum est, siue in præscientia contingentis non prauit, sed honesti, siue in præscientia contingentis Dei respectu operis præciniti, eodem modo euerit libertatem probabit. Secundo, Patres recitatis testimoniis, & locis non solum contra necessitatem antecedentem præscientie, sed & contra fati, & fortune antecedentem

recedentem humanas actiones necessitatem ethnicam agebant: atque eam ex euerfione libertatis impugnabant: fuit verò nomine, & fortunæ, tã Deide actionibus humanis efficacem voluntatem, & totam caufarum eas antecedentium feriem, quã diuinam de illis præficientiam iuxta ethnicorum fectas intelligebantur. Et quidem Auguft. lib. illo 5, de ciuit. Dei cap. 9. & 10. (ex quo præcipuum eius testimonium prodiximus) & 11. æque antecedentem præficientiæ refpectu contingentium præfitorum necessitatem, atque fari, & fortunæ contra Ciceronem, & reliquos ethnicos, & vniuerfam diuinæ providentiæ caufalem refpectu prouiforum necessitatem, tanquam libertatis hostem infenfiliffimum refellit. Vnde tanquam affinem dictis de præficientia, fato, & fortuna conclusionem inferit cap. 11. Nullo modo credendum esse Deum regna hominum, cernique dominationes, & feruitutes, contingentibus futuris iniurias, & plenas, ad prouidentia fua legibus alienas esse voluiffes, vt communem esse doctrinam fiam de præficientia, fato, & fortuna diuinæ prouidentia, de humanis omnibus rebus significaret, quod vique, & in aliorum Patrum contextu facile deprehenditur.

4. Caterum Anselmus, ceteris clarius, eam consequentis, & antecedentis necessitatis distinctionem, definitiones, atque antecedentis caufalitatem cum opus noster de libertate pugnam, eisdem vocibus sæpe nos docuit. Etenim lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 8. de necessitate mortis Christi, & hypothefi præficientiæ prophetiarum, & fidei virginis abique præiudicio contingentia illius, ait: *Quod si iterum perturbat: quia dixi necesse erat: memento, quia veritas fidei virginis non fuit caufa, vt ille sponte moreretur: sed, quia hoc futurum erat, vera fuit fides: quamobrem, si dicitur, necesse erat: vt voluntate sola moreretur, quia vera fuit fides, fuit propheta, quæ de hoc præfessorat: non est aliud, quam si dicat: necesse fuit ita futurum esse, quoniam sic futurum erat. Huiusmodi autem necessitas non cogit rem esse: sed esse rei facti necessitatem esse: est, namque necessitas præcedens: quæ caufa est, vt fit res, & est necessitas consequens, quæ res facit. Præcedens, & efficiens necessitas est, cum dicitur calum volui: quia necesse est, vt voluntur. Sequens verò, quæ nihil efficit: sed sic est, cum dico te ex necessitate loqui, quia loqueris: & non quod te aliquid cogit ad loquendum. Nam violentia naturalis conditionis cogit calum volui: te verò nulla necessitas facit loqui: sed videnturque est præcedens necessitas, est & sequens: non autem, ubi sequens, ibi statim, & præcedens. Illud namque dicere necesse est calum volui, quia voluntur: sed non similiter est verum: idcirco te loqui, quia necesse est, vt loquaris. Subinfertur concludit. Hac sequenti, & nihil efficiente necessitate, quia vera fuit fides, & prophetia de Christo, (quia voluntate, non necessitate, moriturus erat) necesse fuit, vt sic esset. Voluntate, & non necessitate, quomodo facta pro fua duratione tam prophetia fuppoluit, quam fides. Hac (pergit) necessitate voluit Christus quacunque voluit. Ideo enim necessitate fuerunt, quia futura erant. Et inferiuscule. Si vniuerfam quæ fecit, & quæ passus est veram scire necessitatem, scito omnia ex necessitate fuisse, quia ipse voluit: si non voluiffet non fuiffent. Ac si dicat: quia eorum poffio abfult voluntatis libera fuit: atque eam poffionem necessitas ea efficiendi, quamdiu sunt, fequitur. Ideo necessitas hæc fequens, seu consequens eorum libertati non officit: quæ tamen officeret, si effer ad liberæ eorum poffionem antecedens. Certe clarius, subtiliffique ad rem præfentem loqui non potuit: ni clatiora fortasse videretur illa ex cap. 1. de concordia liberi arbitrij cum præficientia, prædicit, & grat. col. 2. [cum dico, si præter aliquid, necesse est illud esse futurum: idem est ac si dicam: si erit, ex necessitate erit, sed hæc necessitas non cogit, vel prohibet aliquid esse, aut non esse. Ideo enim, quia ponitur res esse, dicuntur ex necessitate esse: aut, quia ponitur non esse, affirmantur non esse. ex necessitate: non quia necessitas cogit, aut prohibeat rem esse, aut non esse. Nam cum dico: si erit ex necessitate erit: hic fequitur necessitas, quæ rei poffionem non præcedit. Idem valet, si sic pronuntietur: quod erit ex necessitate erit. Non enim aliud significat necessitas, nisi, quia quod erit non poterit simul non esse.*

5. Eisdem inoffens duplicis necessitatis distinctioni, &

doctrinæ inferius ait. Rem verò futuram necesse est esse futuram: quoniam futurum nequit esse simul, & non futurum. Ac rursus. Necessitate omne futurum est: & cum futurum dicitur de futuro, si est futurum, futurum futurum esse: sed necessitate fequente, quæ nihil esse cogit. Iterum discrimen inter necessitatem futuræ (editionis contingentis, & necessarii ortus futuri solis explicans eandem doctrinam confirmat his verbis. [Seditio, quæ non erit ex necessitate, sola fequenti necessitate futura affertur: quia futura de futura dicitur. Si enim eras futura est, necessitate futura est. Ortus verò solis duabus necessitatibus futurus intelligitur: scilicet, & præcedenti, quæ facit rem esse: ideo enim erit, quia necesse est, vt sit, & fequenti: quia nihil cogit,] esse (quatenus ea necessitate necessario sit) quoniam ideo necesse est futurum esse, quia futurum est. Ea qua toties, & pluries repetita doctrina necessitatem fequentem, seu consequentem non obesse libertati operationum arbitrij, & liberæ nostræ voluntatis, quia, & eius indeterminatorem in actu primo, seu potestatem ad vtrumvis omni necessitate antecedenti ad alterum extremum feclula relinquit, ac proinde liberum eius exercitium fupponit: quare & ab arbitrij libertate vitari, cautique ea necessitas exercitio illius diuerso, & aduerso potuit, post capitis medium aureis hifce verbis concludit. [Itaque quod vult libera voluntas, & potest non velle, & necesse est eam velle. Potest namque non velle antequam velit, quia libera est: & cum vult, non potest non velle, sed eam velle necesse est: quoniam impossibile illi idipsum simul, & velle, & non velle. Sed has necessitates facit voluntas libertas quæ prius, quam finit, eas cauere potest. Inde verò infallibilem diuinæ de nostris futuris contingentibus præficientiæ veritatem cum eorum libertate. Sic continuo conciliat. [Hæc omnia Deus, qui sic omnem veritatem, & non, nisi veritatem, sicut fupponit spontanea videt, & videt ita sunt. Hac ergo consideratione palam, & quia sine omni repugnantia, & Deus præfciit omnia: & multa fiunt ex libera voluntate, quæ antequam finit fieri potest, vt nunquam finit: & tamen quod à modo sunt necessitate: quæ necessitas, vt dixi, descendit de libera voluntate.] Ac si dicat: si cauere ea necessitas, quæ nostra futura contingentia necessario erunt à nostra voluntate non poffet, neque à libera voluntate descendere, à qua fieri poffet, antequam finit, vt non finit illa futura, nequit, tam illa necessitas, quam præficientiæ infallibilitas cum eorum libertate componi: quæ ea folum via componitur, & necessitas hæc ab antecedenti arbitrij libertati aduersa distinguitur. Iterum vero ait. Eodem modo res aliqua, vt quadam actio non necessitate (absolute tali, seu antecedente) futura est: quia, priusquam fit, cauere potest, vt non fit futura.

6. Quamvis autem recitatis locis Anselmus negatione antecedentis necessitatis præficientiæ folius refpectu contingentium futurorum, folaque admiffione consequentis ad ipsa necessitatis eorum libertatem cum necessarii illius veritate componat: tamen, cum eo libro non eam folum concordiam, sed prædeterminationis etiam cum prædeterminationum operum libertate amicitiam contendant: cum ea ratione primam concordiam ostendit, fecondæ montrandæ fternit viam: vnde cap. 2. post med. ait. Pariter quamvis necesse fit fieri, quæ præfciuntur, & quæ prædeterminantur: quadam tamen præfciunt, & prædeterminata non eueniunt ea necessitate quæ præcedit rem, & facit, sed ea, quæ rem fequitur: ficut fupra diximus. Non enim ea Deus, quamvis prædeterminat, facit voluntatem cogendo, aut voluntati refiftendo: sed in fua eam potestate relinquendo. Caut tamen continuo, ne aliter, atque Auguftinus, & reliqui Patres de necessitate diuinæ gratiæ, & prædeterminationis putaretur sentire dicens. Quamvis tamen fua voluntas utatur potestate: nihil tamen facit, quod Deus non facit, in bonis fua gratia, in malis non fua, sed eiuſdem voluntatis culpa. Et statim eandem esse prædeterminationis, atque præficientiæ cum noſtrorum operum libertate concordandæ præfatam rationem in hæc verba fubiunxit. Sicut præficientia, quæ non fallitur non præfciit, nisi verum: sed erit, aut neceſſarium, aut ſpontaneum: ita prædeterminatio, quæ non mutatur, non prædeterminat, niſi, ſicut eſt in præficientia (non quæ poſt prædeterminationem abſoluta præficientia eſt, ſed quæ illam antecede-

Ggg s dit)

dit) & quemadmodum, quod praescitur, licet in aeternitate sit immutabile, tamen in tempore aliquando, antequam sit, mutari potest: ita est per omnia de praedestinatione. Patet igitur ex his, quae dicta sunt, si bene considerentur, quia neque praedestinatio excludit liberum arbitrium nec liberum arbitrium adversatur praedestinationi. Siquidem omnia illa, quibus supra monstravimus, liberum arbitrium praescientiae non repugnare, pariter ostendunt illud praedestinationi concordare. Eadem doctrina respondet eidem difficultati de concordia praescientiae & praedestinationis cum humanorum actuum libertate propositae a discipulo Anselmo (vel qui eius libri author in elucidario med. suae c. 40. licet antecedentem necessitatem naturalem, quia naturalium causarum propria effectus consequentem, vero voluntariam, quia a voluntate oritur, iuxta eius data verba appelleret. Dicit, inquit, necessitates sunt: una naturalis, ut sol in oriente oriri, vel diem noctem sequi. Altera voluntaria ut hominem ambulare, vel scribere, quia Deus vult, ut fiant, ut eorum, & terra inevitabile est non evenire, sed per omnia necesse est contingere, quae autem fieri tantum permittit, ut homines per liberum arbitrium bonum, & malum facere, non est necesse evenire. Voluntariam autem necessitatem consequentem solummodo esse statim his ostendit. Omnia praesciuit, Non tamen sua praescientia aliquam necessitatem intulit, ut fierent: sed potius ipsi necessitatem intulerunt, cum suam voluntatem exemplarent. His similia recitatis scribit dialogo de casu diaboli cap. 21.

7. Et quidem verba illa, quae fieri tantum permittit Deus, ut homines bonum, & malum facere, illis opposita, quia Deus vult, ut fiant, naturalis effectus, & ab antecedenti necessitate, seu naturali causarum naturalium oriundis significantibus, liberos nostros actus significant. Si quidem verbo permittendi (quod proprie sumptum respectu solam malorum operum locum in Deo habet) respectu omnium etiam bonorum ipsi applicium id vnam aperte significat: Deum ita voluntatis nostrae determinationi, siue mali, siue boni electionem integram relinquere, ac si non magis bonum, (quod determinationem attinet) veller, quam malum: quod tamen velle non potest: quia non magis ad vnum, quam ad aliud Dei praedestinatione, ac determinatione antecedenti voluntas creata praevenerit. Id quod nostrae huius expositionis verbis docebat Damascenus in nostrorum actuum etiam praedestinationem praefato sensu negans 2. fide capite 30. init. Opera pretium, inquit, est cognoscere omnia, praescire Deum, non autem omnia praedestinare, atque praedestinare. Praescit enim, & ea, quae in nobis (quorum, scilicet, sumus liberam adepti potestatem, ut dixerat c. 26.) non praedestinavit autem haec. Nam non praevitatem fieri, neque cogit, neque vim affert virtuti: praedestinavit autem ea, quae non in nostra potestate sunt: & ut ex eius dialog. cont. Manich. col. antepenult. referebamus. Deus ea, quae voluntarie a nobis futura sunt, id est, ea, quae in voluntate nostra sua sunt, nimirum virtutem, ac vitium praesciens, ea demum praefinit, quae in arbitrio nostro minime consistunt. Id ipsum continet sententia illa tanquam Nysseni lib. 7. philoloph. cap. 1. & lib. 8. cap. 4. recitata, & in eum sensum explicata a S. Thom. 3. cont. 9. cap. 90. init. (quae tamen Nemelji est lib. de anima, eiusque facultatibus Nysseni attributa) scilicet, Providentiam esse eorum, quae non sunt in nobis. Cum enim Nemellius co. lib. cap. 40. post med. & cap. 44. col. 2. expresse asserat ea, quae in nobis sunt, & a nostra potestate a duobus, scilicet divina providentia, & arbitrio nostro pendere, ac proficisci: idque multis rationibus per singulas nostras actiones probet deinceps co. c. 44. apertum latet est eum providentiam illam solum de nostris operationibus libetis negare, quae propria effectuum naturalium, & antecedenter praefinitiva, & necessitatis ad operandum est: eodem utique sensu Theodoretus lib. 5. seu epitome diuinor. decretor. cap. de providentia inter med. & fin. in effectibus, qui a divina providentia pendunt naturales solum recenset, & subdit. Quocirca oportet nos ita, quae ab ipsis sunt, acquiescere: eorum autem, quae sunt in nostra potestate curam gerere. Non quidem Dei de nostris actionibus curam, & providentiam negans, sed quae illas praefinit, ac praedeterminet, nostramque potestatem, determinationemque ad illas providentiam, & electionem excludat. Similiter Iustin. Mart. quæst. 8.

ad Orthodoxos initio quarit, quomodo Deus non sit causa virtutis, & virtutis nempe, & virtutis, statutoque dominio nostro, & potestate indifferenti ad utrumvis, responderet. Non Deus, ut boni, vel mali sumus, sed arbitrium nostrum causa est. Quia, scilicet, ille neutrum antecessenter praefinit, ac determinat, sed arbitrii dominum, & potestas: licet ille ad utrumque concurret, & ad bonum sua illud gratia instruat, quae verba, ut ab aliquibus desint exemplaribus, & librorum incuria, at oratio, & difficultas in aliis omnibus, ac sine illis, manca, & sine solutione manet. Item hoc eodem sensu Origenes lib. 2. Periarth. cap. 12. & lib. 3. cap. 3. dixit. Nos a Deo non habere, quod bonum, vel malum velimus: cum alias ad bonum Dei gratiam saepe, dum de ea agit, imo semper requirit.

8. Denique, ut antecedentem nostris actus necessitatem omnem Chrysostomus a libero nostro arbitrio propellat, etsi pro necessitate praevenerit voluntatis, & gratiae Dei recitatis supra locis, atque vbiuis extiterit. Deum nostras voluntates praevenerit negavit: scilicet praefinitivae, & praedeterminativae: ita enim scribit hom. 12. in cap. 7. ad Hebraeos initio moralis: quia ergo nihil Dei est Omnia quidem Dei sunt: sed non ita, ut liberum arbitrium ledatur. Si igitur Dei sunt, inquit, omnia: quid ergo nos culpamus? Propterea dixi (ut liberum arbitrium nostrum non ledatur) in nostro itaque arbitrio est, & in Deo: oportet nos quidem eligere primum: quia bona sunt: & tunc ipse, quae sua sunt introducit. Non antecedit nostras voluntates, ne ledatur liberum arbitrium. Cum autem nos elegerimus, tunc nobis offert multam auxilium. Respondent Dominici praevenerit, & determinationem recentiores in exemplaribus graecis saltem omnibus eius homilias hoc testimonium non extitit: inde fuisse a Pelagianis (quorum magni refertur) intertextum. Sed debuissent notare impressionem originalis graecae, a quo illud testimonium aberat: cuius enim Verba per Stephanum, & Fratres a Sabio 4. Kalendas Jul. anno 1529. totum integrum extat, ut testatur nostrar. d. 33. de Scient. sect. 5. vidisse se cum graece linguae peritis in eorum exemplarium, vno, quod habetur in nostro Hilpalensi Collegio S. Hermenegildi Societatis Iesu: quod eam ipsam sententiam pluries alibi Chrysostomus, poluit: sic enim scribit hom. 42. ad Popul. Antiochen. Omnia quidem in Deo: sed non ita, ut liberum in nobis arbitrium violetur in nobis igitur, & in Deo sunt. Oportet enim nos prius eligere bona, & ille sua tunc inducit. Nostras non praevenerit voluntates, ne nostram remoret libertatem. Cum vero nos elegerimus, tunc magnam nobis adfert subsidium. Hinc admodum noster sumus: Deum suis in nos beneficiis nostras non praevenerit voluntates sed a nobis incipiendum esse: sed, cum nos prompto pariterque animo ad suscipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis adfert salutis occasiones. An & haec in originalibus graecis ab hisce absunt domesticis.

9. Dicunt secundo Chrysostomum ea homil. 12. Augustino, & Arausiano Concilio Canon 4. Statuentibus gratiam Dei nostra bona opera praevenerit contra Pelagianos, & semipelagianos expressis aduersari, & ad horum errorum partes accessisse: cuius proinde locutio deberiam a Catholicis exulare. Respondet Ruiz proxime Chrysostomi mentem, & sententiam eo loci (& idem est de reliquis) cum Augustino, Arausiano, & reliquis Patribus de exclusionem praevenerit diuinæ ad bonum necessitatis concordare, verboque, & vocis sonitus, discordasse, & praefato errori fauisse: quod, voluntatem Dei ad bonum nos praevenerit docerit, ut minimum, certum est: cum toties alibi gratiam, & posse insuper Catholicos post obtinere, & damnatum errorem Pelagianum, & Semipelagianum: imo, & nunc etiam, ea locutione vni: dummodo explicent, quod ille mente retinuit. Nempe non praevenerit nos voluntate, & gratia diuina ad bonum necessitante. Errores si quidem postea saborti petunt saepe, ut non sine monito, Patrum explicatione a posteris proferantur. Ita monito, & ego. Sed attento nihil Chrysostomum in re tam graui, verborum locis adhuc omisit, mentemque reuocasse, quod praefatis erroribus praevenerit necessarium esset, si eius verba recte, subtilitateque scholastica

intelligantur. Dum enim ait à nobis, & à Deo bona omnia nostra esse, necessariam Dei, & suorum ad illa præcedentiam, sicuti, & arbitrij nostri statuit; quod, cum nequeat adeo immediate ab ipso contradici, solum restat, quod ea, quæ ex parte Dei nos ad bonum præveniunt in eo præstando nostram determinationem, liberumque ipsorum vsum nostri, quibus ad illum subdita sunt, expectent: atque ea ratione in actu exercito, & secundo sequantur. Quandoquidem determinatio, qua operantur, & cooperantur, non eorum, sed nostri ipsorum est. Verum apud minus doctos eis locutionibus, ut iacent, ac sine explicatione prudenter abstinemus.

CERAMTEN V.

Ex hætenus statutis Scripturæ, & Patrum principis Recentium Thomistarum præfinitiones evertuntur, bonumque præcluduntur effugia.

1. Ex singulis scripturæ, & Patrum, pro quolibet ex statutis eorum principio confirmando, recitatis testimoniis ea omnia argumenta contra has præfinitiones instruire possemus, quæ hoc certamine instruenda et cunctis eorum auctoritatibus erunt. Verum, licet ea omnia pro suis quæque classibus singulatim recitanda fuerint, ut doctrinam hanc nostram, quam novitatis præfinitores prædeterminantes Dominici in simulabam tantum Ecclesiæ Patribus innotuit fuisse, ut in ea Ecclesiæ nata fuerit, adoleverit, ac maiori, quam senis robore consensuerit. Tamen, ne legentium nausea toties eadem repetere argumenta huc simul, semelque post omnes Patrum auctoritates, & ex eis omnibus efformanda servavi: quæ nihilominus quicquid ex una, vel alia auctoritate, quam malis poterit pro nata arguendi occasione efformare voluntas libera (à qua & est, & dicitur libera operatio, quæ ab ipsa actu procedit) est voluntas cum potestate ad vtrumvis extremum contrarietatis, aut contradictionis eliciendum (puta consensum, vel dissentium, aut negationem consensus) prompta, & expedita ad vtrumvis, atque soluta omni vinculo necessitatis antecedentis pro priori naturæ: ad alterum ex oppositis extremis, & omnino independentis ab usu, & exercitio libero voluntatis, ut constat ex recitatis Patrum, & scripturæ testimoniis totis quæst. 1. & hæc 3. & controu. 2. antecedenti. Atqui cum præfinitione consensus voluntas nostra non est cum potestate prompta, & expedita ad extremum illi oppositum, siue contrarie, siue contradictorie (scilicet dissentium, vel negationem consensus) neque soluta necessitate absolute antecedenti, & omnino independenti ab exercitio libero voluntatis ad eliciendum consensum: ergo voluntas cum præfinitione consensus non est potentia libera ad consensum iuxta statam, & constantem scripturæ, atque omnium Patrum doctrinam. Minor est in adversariorum doctrina, certa. Itemque, & præfinitio consensus nostri emera Dei voluntate, & libertate, omninoque independentem à voluntatis nostre exercitio libero, adhuc conditionate præfinito, misericorditer à Deo ponitur: insuper & potestatem, ac elicientiam consensus à nostra voluntate pro naturæ priori omnino, & necessario antecedit: cum naturæ, & prædeterminandi illam prævie, & antecedente naturæ, & causalitate ad consensum. Denique ita essentia, & ita præ natura necessario, & inseparabiliter re implicet, tam physice, quam metaphysice non esse, seu omitti à voluntate consensum, siue eius negationem dissentium legitima est: quare, & ex scripturæ, & Patrum præfata Recentiorum Thomistarum de nostris libris adhibitis, & operationibus præfinitiones diuina erunt prolixius recitanda.

2. Simile argumentum de impotentia antecedenti voluntatis nostræ ad actum nostrum, siue alterum extremum ex oppositis à Deo non præfinitum antecedenter, & independentem prorsus, ab exercitio libero nostræ voluntatis, & quo robore efformari contra huius libertatem facile poterit: cum in adversariorum sententia de præfinitionibus nostrorum actuum liberorum, quas impugnamus, & præfinitio determinatiua ad actum principium essentialiter ex parte actus primi requisitum ad quemvis nostrum actum liberum sit, ut nuper dicebamus, & ipsi constanter fatentur: ac subinde voluntas nostra absque eiusmodi prædeterminatiua præfinitione nostri liberi actus incompleta, & partialis solum potentia, neque absoluta potentia ad illum sit, ipsi summe absolute potens efficere: sicuti de quavis partiali solum causa effectus, cum negatione alterius concaute essentialiter requisitæ ad effectum constants apud omnes Philosophos, & Theologos est. Atque in re præfinito, etsi obiecti, in quod voluntas nostra actu suo ferenda est, actiue in eius actum non influat, quia tamen saltem ut conditio, se ex parte actus primi tenens ad ipsum requiritur, voluntas sine obiecti cognitione, neque soluta, & absoluta potentia ad tendendum in illud obiectum, neque absolute potens illud prosequi, etiam aduersariis recentibus Thomistis fatentibus, reputatur. Ex utroque verò, vel alterutro argumento ita vniuersim instructo satis euincitur præfinitionibus hæc arbitrij, & voluntatis nostræ, ac subinde humanorum actuum libertatem iuxta scripturæ, & Patrum doctrinam prorsus euertere. Indeque facile & alia inferuntur absurda, eidem testimoniis attracta. Nempe Consilium consultationem, electionem, vsumque omnem voluntatis, & arbitrij nostri eis præfinitionibus prædeterminatiuis aboleri: siquidem hæc omnia expeditam ad vtrumvis extremum eligendum ab omni necessitate antecedenti ad alterum, & impedimento ad aliud potentiam in voluntate & arbitrio nostro, seu (quod idem est) libertatem supponunt: ut Patres plures recitati, & Scriptura sæpe præfinito testimoniis perperis quæst. 2. certam. 2. asserunt expresse, Item non solum præcepta, & leges inania, ridicula, & nugatoria eis præfinitionibus, ut aiebat Theodoretus, redduntur, sed & bona consilia, atque adhortationes ad pietatem, atque à vitiis renouemur reprehensiones, & interpretationes, quibus omnibus scriptura scaret, & Patres exundat, cassæ, & inutiles: cum ea omnia potestatem nostram, & libertatem ad vtrumvis expeditam supponant, in ealiquemque ad actum prædeterminatiue præfinitum alicui adhibentur: cum eis præceptis adhortationibus, &c. Sublatis, æque, atque illis adhibitis, actum elicitorum inevitabiliter sit: non præfinitum vero sit necessario omittitur, quantumvis præcepta adhortationes, ut illum apponat ingeminentur, cum eius prædeterminatiua præfinitio, partialis scilicet essentialis principium quare & absolute ad illum potentia deficiat: ac proinde non aliter ea omnia ipsi adhibebuntur, ac si fabella surdo narraretur.

3. Absurda alia innumera contra præfinitiones hæc inducere in proximo est: neque ex eis pauca, cum à ratione contra eas agamus inducimus. Nunc enim ea solum attingenda sunt, quæ ab scriptura, & Patribus fuerunt attracta. Præstat tamen aliter, & aliter generale illud argumentum de euerfione libertatis arbitrij per præfinitiones hæc ex Patrum, ac præcipue Anselmi doctrina, & verbis instruire. Necessitas antecedens voluntatis, & operationum eius libertati aduersa, est qua facit, cogit, ut rem, seu operationem esse, siue causa est, ut res sit, vel non sit, reique, vel negationis eius, positionem præcedit, quæque prohibet rem esse, vel non esse: hæc siquidem omnes sunt definitiones, seu definitio variis vocibus explicata ab Anselmo cert. 4. à n. 4. necessitatis antecedentis libertati voluntatis, & operationum humanarum inimica: atqui necessitas præfinitionis prædeterminatiue Thomisticæ est: necessitas, quæ positionem præcedit, consensus præfinito, causaque est, ut sit, eiusmodi consensus, qua facit, cogitque esse, consensum, & fieri, à voluntate, ac necessario prohibet non esse, consensum præfinitum, atque esse, dissensum oppositum per aduersarios, ut vidimus: ergo necessitas præfinitionis prædeterminatiue consensus est necessitas antecedens voluntatis, & operationum nostrarum libertati inimica iuxta Patrum, & præcipue Anselmi, doctrinam. Confirmatur: quia

UTEGA
A. par
Vla

quia ex duabus necessitatibus effendi rem à voluntate, seu rei ab illa efficiende à Patribus agnitis, scilicet antecedenti natura, & causalitate operationem voluntatis (quæ etiam simplex, & absolute talis nominatur à Boetio, & aliis Patribus, ut vidimus, atque naturalis dicitur à Dionysio Areop. & Clemente Alex. cert. 4.) & sequenti, subsequente (secundum quid dicitur à Boetio, & aliis; & moralis à Dionysio, & Clemente) quæ rei positionem non precedit, nec facit, efficit, cogit rem esse, aut fieri voluntate, sed quæ est, quia voluntas, atque à libera voluntate descendit, & quam antequam sit potest voluntas causare: quæ demum rei ita necessaria positionem sequitur, (ut Anselmi recitat hanc sequentem, seu consequentem necessitatem definitis verbis utat) vel denique iuxta eundem Anselmum, Boetium, & Patres reliquos necessitas sequens est, quæ id, quod est, quamdiu est, siue ex suppositione, quod sit, necesse est esse, quia nequit esse, & non esse simul. Ex his igitur duabus necessitatibus operationum nostre voluntatis (ultra quas nulla alia à Patribus agnita fuit; imo neque potest inveniri ad eam libertatem, vel eius eversionem ostendendum) sequenti, seu consequenti solummodo non eneri libertatem humanorum actuum per præscientiam eorum, & prædestinationem diuinam asseruat. Patres omnes tam cert. 4. quam controuers. 2. d. 5. q. 8. certam, 2. magno numero recitati: quia exercitium libertatis, siue exercitiam iam libertatem voluntatis circa prædicta, & ea, ad quæ prædestinatur supponunt: quare neque libero eius exercitio, quod præcessit, possunt vltatenus obesse. Atque necessitas præfinitio-nis prædeterminationum (consensus, y. g. nostri) consequens necessitas, & libertatem voluntatis circa ipsum exercitium sequens, & supponens non est, sed omnino ab illa independens, præcedens, neque à libera voluntate nostra descendens: ergo nullatenus cum voluntatis, & consensus præfinitio libertate componi per Patres potest.

4. His summam à Patrum, & scripturæ autoritate perstrictis, instructisque argumentis quid à recentibus Thomistis responderetur videndum, atque expendendum ex ipsius Patrum testimoniis, contextu, & instituto in præfinitum erit, quin à ratione eorum solutiones hic impugnentur: id siquidem, cum à ratione, cui eadem adhibentur solutiones, agitur solum oportunitate præstabitur. Respond. primo, Patres, & scripturam solummodo asserere arbitrii liberi, atque, ut liberum perferret, potestatem absolutam, & expeditam ad vtrumvis, atque necessitatis ad alterum extremum, & impossibilitatis ad oppositum exclusivam, quæ non extrinseca, sed intrinseca nature eius, & essentialis sit: quæ quidem quamdiu eius essentia, & natura manserit nequit ipsi deficere: manet autem posita præfinitione, imo & prædeterminatione physica, aliove quouis voluntati inhaerente. Hæc solutio aliis terminis adhiberi etiam solet à Thomistis: nimirum, potestatem indifferentem ad vtrumvis, quam voluntas, & arbitrium nostrum liberum dicit, & necessitatem alterius extremi, & impossibilitatem oppositi, quam eius libertas excludit, debere esse necessitatem connexionis intrinsecæ, & essentialis prædicati cum subiecto secundum se consideratum, scilicet voluntatis seu personæ consensum secundum se consideratæ cum consensu, & absque suppositione cuiuspiam alterius: similiter impotentiam, seu impossibilitatem extremi oppositi: quia vtrum quodvis solummodo opponitur indifferenti, & potestati ad vtrumvis & voluntati, & arbitrio nostro libero intrinsece. Id quod confirmari potest pluribus scripturæ, & Patrum testimoniis datis: quibus de hominis secundum se considerati conditione, & creatione est sermo, dum eius indifferens potestas ad vtrumvis adstruitur, ac necessitas ad alterum extremum, in potentiaque, & impossibilitas ad eius omissionem, aut oppositi appositionem ab eius voluntate, & arbitrio libero relegatur, ut videtur est, in testimoniis præcipuis à nobis ponderatis ex Genes. 1. cert. 1. à num. 8. & Eccles. 1. 5. toto certam. 2. & in aliquibus Patribus, quos ibidem recitauimus, qui asserunt, naturam, & naturali conditione nostra vtrumvis nos posse, neque ad vnum determinatos, impotentes ad oppositum conditos nos fuisse. Secundo id ipsum exempla, quibus Boetius, Anselmus, alique Patres ad designandam necessitatem potestati indifferenti liberi arbitrii aduersam, atque ab eius libertate

excludendam videntur. Ea siquidem omnia sunt necessitates naturalis, & intrinsecæ, ac essentialis connexionis agentium cum suis effectibus: ut ortus solis, & volubilis cælorum motus. Hanc ergo solummodo necessitatem essentialis, & intrinsecæ connexionis cum altero extremo, & naturalem, atque essentialem impotentiam, seu impossibilitatem oppositi contrarie, vel contradictorie, quæ solæ essentiali, & intrinsecæ arbitrii nostri potestati indifferenti ad vtrumvis, siue indeterminatæ de se se potestatis voluntatis ad alterum repugnant, ab scriptura, & Patribus ad arbitrii nostri libertatem tuendam abiiciendæ solummodo sunt; non autem aliæ, quæ voluntati nostre aliunde etiam pro priori nature, & causalitatis ad operandum, siue intrinsecæ ipsi, siue extrinsecæ accident, & obueniant. Atque (ut nihil pro aduersariis ludant verbis Thomistæ) ita intelligendam necessitatem antecedentem aint: quia, & natura voluntatis secundum se quodvis ipsi adiungendum antecedit: & quidquid ipsi solummodo cumque posterius adiungitur necessitas supponit ad eius necessitatem præter voluntatem: quare neque eius absolute sumptæ necessitas est simplex, & absolute talis, seu in præfinitum Patrum antecedens, sed ex suppositione, & secundum quid: & quæ eadem est, aliis tamen vocibus apud Patres explicata, atque sequens, aut consequens Anselmi necessitas.

5. Verum, quantumvis ludant verbis Thomistæ, nec illudent nobis, neque argumenti efformati impetum eludent. Atque in primis quanto vocum contra mentem Patrum abusu simplicem, & absolute talem (quæ antecedens ab Anselmo, & aliis necessitas dicitur) & secundum quid, siue ex suppositione (quibus vocibus Patres necessitatem consequentem tradunt) tertio, & vltimo modo hanc explicat solutionem Thomistæ, nemo non videt. Etenim Boetius, & reliqui Patres, qui antecedentem necessitatem simplicis, & absolute nomine, consequentem verò conditionatam, siue necessitatem ex suppositione vocibus explicarunt, hanc conditionatam, siue ex suppositione rei, & operationis eius, libertati non officii, debere esse docuerunt: ut scilicet necessitas illa sit, quæ omne, quod est, quando, siue ex suppositione, quod sit necesse est esse: quæ ut dicebamus, necessitatis consequentis data ab Anselmo definitio est; Thomistæ verò illi suppositionem, quæ necessitas inducit operandi ad omnem antecedens principium operandi præter voluntatem ipsam sua hac doctrina extendunt: quod aperte Patres repugnat. Simplicis autem, & absolute nomine Patres iidem omnem necessitatem, quæ non sit ex rei ipsius suppositione, quod sit (quæ non voluntatis solum nuda, & secundum se consideratæ necessitatem intelligunt) simplicem & absolutam, seu (quod idem apud ipsos est) antecedentem vocant, necessitatem omnem, ut res sit, ac fiat, quæ aliunde quam rei ipsius positione proveniat. Nullum ergo in Patribus ea doctrina fundamentum habet. Imo verò omnino est Patribus aduersa: quod autem voluntas eis omnibus ipsi, siue intrinsecæ, siue extrinsecæ, vel adiunctis natura præcedat, de præcedentia materiali, vel quasi verum est. Sed quid ad necessitatem, vel indifferentiam ad vtrumvis (operandum actiue est, præter operandum) quæ in linea potentie actiue est, præter operandum? Secundo quibusvis vocibus explicata solutio vincit: si impugnetur: quia, & si extrinseca, & non intrinseca, & essentialis voluntatis sit ea necessitas consentiendi, & consensu præfinito, tamen absolute verum est nexio cum consensu præfinito, de libera voluntate esse necessitatem, quæ non descendit de libera voluntate aut quæ rem solummodo sequitur, neque eius positionem præcedit; sed, quæ hanc præcedit, inuitabiliter eius sit esse consensus. & prohibet, inuitabiliter eius omissionem, & positionem dissensus quæ sunt notæ necessitatis absolute, & simpliciter talis, & antecedentis, arbitrii, & operationum eius libertati aduersantis per Patres. Contra secundo: quia Patres eam duplicis illius necessitatis distinctionem contra fatalis necessitatis asserentes Ethnicos, hæreticos aliquos, aliosque sequaces docuerunt, quæ nos in vltimo ostenderent fatalem illam necessitatem, quæ nos inuitabiliter ageret ad operationem, ac proinde nostre libertatis vsum pro priori nature anteverteret, eoque sensu antecedens foret, proors arbitrii nostri euertere libertatem.

fatem: argui fatalis illa necessitas, qua voluntas nostra ad vnum necessarium apponendum determinabatur, impossibile reddebatur ad oppositum extracensitalem, & extrinsecam erat natura, & entitatis voluntatis, quæ in nobis, quoad entitatem, integre, secundum totam suam entitatem persistebat, apud fatalis necessitatis assertores, neque id Patribus eos impugnantibus erat ignotum, imo, neque ab vilo, quantumvis stolido, potuit, potest ignorari: ergo ex Patribus necessitas etiam extrinsecam, seu extracensitalem voluntati ad operandum, dummodo absolute eius operationem natura, & causalitate antecederet (quomodo suam præfinitionem præcedere aduersarij fatebantur, & ita vult) virtutem euertere libertatem.

6. Quod autem fatalis necessitas extrinsecam, & extracensitalem voluntati sit, per se notum est, & ex omnibus, quæ existerunt facti, fatalisque necessitatis opinionibus patet. Primo enim eorum nonnulli in stellarum sola, nudaque virtute ad nos per influxum earum determinata fatum, fatalisque nostram necessitatem operanti constituebant, teste Augustino 5. de ciuitate, cap. 1. circa med. & cap. 8. Nemellio de natura hom. & animæ scilicet, cap. 3. §. 36. & 38. Alij syderum virtutem naturalem, & aspectui deorum voluntatem, & decretum ad faci, & fatalis necessitatis constitutionem adiegebant apud August. cuiusque commentatore citato cap. 1. Nemellio citato 6. §. 36. alijsque Patribus frequenter hominibus de stella, & aduentu Magorum. Platino de fato cap. 2. fin. Iulio Sirenio, & alijs leu quod idem est Nysseno. 6. Philosoph. cap. 1. S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 8. corp. & 116. art. 3. corp. Tertio Seneca 1. natural. quæst. cap. 35. §. 36. 37. & 38. & epist. 18. ex Cleanse Stoico (cuius in suam sententiam versus latinos fecit, factosque recitat August. cit. cap. 8. fatum cuiusque fatalem necessitatem in Dei præficientia, providentia, & voluntate collocauit: quarto demum fatum iuxta communem Stoicorum, est tota causarum à prima ad vitam series necessaria connexion procedens, vt referunt August. cit. cap. 8. Seneca 4. de Benefic. cap. 7. Cicero ex Proculo Homero Virgilio, & alijs relatis à Iulio Sirenio 3. de fato cap. 6. 7. & 8. In his autem omnibus opinionibus aliquid, imo plura extracensitalem, imo omnino, adhuc inuoluntate, ipsi extrinsecam fatalis necessitas claudunt: ergo, cum Patres ethnicum fatum, cuiusque necessitatem, tanquam libertatis nostræ ruinam, quia absolute antecederet necessitas ad operandum est, neque villatenus ab via, & exercitio nostræ operationis liberæ dependens, reitatis testimonijs refellunt, censent necessitatem absolutam, etiam extracensitalem, imo etiam inhærentem extrinsecam, voluntati nostræ, cuiusque operationi natura, & causalitate præcedentem, & potentiam absolute tali indifferenti ad vtrumvis, in qua eius libertas constituit, & operationis subinde libertati repugnare. Contra tertio: quia iudem Patres, vt Christianam Catholicam, & Theologiam fati, scilicet præficientia, providentia, & prædestinationis diuinæ, cuiusque indefectibilis, & infallibilis veritatis certitudinis, & subinde cum nostris operationibus connexionis cum earum libertate concordiam dilucide ostenderent, eam antecederet, & consequens necessitatis distinctione explicauerunt: & quia præficientia, & prædestinationis necessitas consequens solum, non autem antecederet nostras operationes est harum libertatum cum earum indefectibili certitudine, & infallibilitate amice componi docuerunt: Sciebant autem appime Patres (quod nemo quantumvis Bardus ignorat) præficientiam, & prædestinationem diuinam voluntatibus nostris non extracensitalem modo, sed omnino extrinsecam esse: quare certum ex Patribus sit, indifferenter potestatem voluntatis ad vtrumvis ab ipsis requisitam, vt libera sit, atque exclusivam necessitatis antecederet prioritate naturæ ad alterum extremum impotentiamque eius ad extremum aliud, prædicatis solis intrinsicæ, & nuda natura, & entitate voluntatis secundum se sumptæ, sed ex alijs omnibus, etiam extrinsecis, operationem eius præcedentibus saltem, vt præfinitio prædeterminatiua est, quam impugnamus penitus esse. Neque aliud in recentium Thomistarum doctrina dici potest: cum visione beata, quæ extracensitalem

his, imo, & absolute extrinsecam voluntati est, amoris beatitudinis libertatem euertere asserant: quia antecederet eius necessitas est. Vt cum à ratione hanc solutionem refellamus q. 7. c. 4. præclufus varijs effugijs ostendimus.

7. Quod verò impugnati secundæ responderi, vt cumque poterat antecederet necessitatem extracensitalem voluntati ethnici fati libertatem iuxta Patres euertere, secus alias extracensitales impugnatum est confutatione tertia ex fato Catholico. Et secundo impugnatur: quia non aliter impugnatur ab illis ethnici illa fatalis necessitas, nisi ex principio vniuersali, quod omnis necessitas absolute antecederet natura operationem voluntatis, est huius extrinsecam, & extracensitalem sit, earum aboleat libertatem, imo, ni hoc statuatur vniuersum, nullatenus id ex alijs fatalis ethnici necessitatis specialibus euertere probabitur vt patet. Id quod vltius ex Patrum contextu patet, cum enim varias speciales fati ab Ethnicis memoratas constitutiones, vel in stellarum influxu, & virtute, specialibus rationibus vnamquamque refellant: quoad libertatis euerfionem ex eo solum, quod consequens non sit, sed antecederet operationem nostram, ab eaque omnino independens solummodo concordet illam reiciunt. Ex quibus illud etiam, cui vniuerso solutio innitebatur radicis conuellitur. Etsi enim de conditione, & creatione hominis nude, ac præcise secundum suam naturam ea testimonia scripturæ, & Patres ea interpretantes loquerentur: cum ratio, ob quam euerfionem libertatis ab ipsis asseritur, sit, quia natura, & voluntatis secundum se productæ, & sumptæ necessitas operandi consequens operationem, eius non est, sed antecederet: ea vero ratio in præfinitione, & quovis alio ex principiis requisitis ad operandum, est extra essentialiam voluntatis sint, eandem vim habeat: quare determinatio, & necessitas antecederet operandi naturæ operantis intrinsicæ indiuiduum exemplum est generalis illius necessitatis antecederet operandi, quæ extracensitalem, & extrinsecam principia etiam, ad libertatis euerfionem complectitur: quo factum est fati exemplis necessitatis naturalis ortus solis, & motus celorum, quæ Patres in exempla necessitatis antecederet libertati repugnantis adduxerunt. Sed tamen, neque scripturæ testimonia illa ex Genes. 1. & Eccles. 15. (necum reliqua omnia) neque Patres illa commentantes de potentia indifferenti ad vtrumvis exclusionem necessitatis antecederet ad vnum, & impotentiam ad alterum ad arbitrij libertatem necessaria egerunt, voluntatem nudam considerantes sine boni, & mali propositione, adhibitione præcepti, præuenientique Dei voluntate, & gratia ad bonum consequendum: sed cum illis: imo absque his duobus impotem boni esse voluntatem nostram, qui explicatus arbitrij ad bonum potestatem tradiderunt, assererent, vt vidimus. In his autem Dei voluntas intercedit, quam præfinitionem aduersarij esse volunt: quare, & cum ea potentiam ad vtrumvis omni necessitate ad vnum, & impossibilitate ad alterum exclusi asseruerunt. Denique cum præfinitio prædestinationis Thomistica sit decretum concurrenti cum voluntate essentialiter requisitum ad quamvis eius operationem, absque illo in nuda voluntate, non poterit absolute voluntas extremum non præfinitum, neque erit proinde potentia absoluta ad vtrumvis: quæ absque omnibus absolute, & essentialiter requisitis principijs, & concausis ad effectum absolute talis potentia esse non potest.

8. Respondetur ad aduersarij secundum in re, & vobis quarto: Necessitatem antecederet à libertate arbitrij, eiuſue ad vtrumvis indifferenti potestate per Patres, & scripturam excludam esse, coactionis solummodo, necessitatem: vt plurius testimoniorum Anselmi, & aliorum aperta verba sunt. Præfinitiones autem diuinas prædeterminatiuas nullatenus voluntates nostras, quæ etiam illis politis, à principio intrinſeco cum cognitione eorum, in quibus est actio, nihilominus operantur: ac proinde earum operationes, à principio extrinſeco passo non conferente vim, (vt ad violentam & coactam operationem erat opus) minime procedunt. Sed hæc solutio eodem contra Patrum mentem ab usu, atque præcedens delinquit. Illi enim ipsi Patres, qui verbo cogendi, virtutis, non stricta coactionis significatione illud vultuunt, sed coactione late accepta prout omnem antecederet necessitatem à libertatis nostræ exercitio

H h h

cicio independentem complectitur. Primo: quia omnem necessitatem, quae non oritur ex rei ipsius suppositione, siue, quae necesse est rem esse, quia est, huicque opponitur, & facit rem esse, aut prohibet rem esse, aduersari libertati nostri arbitrij fatentur: quae in necessitate omnem antecedentem, & à nostra libertate independentem cadunt. Secundo: quia violentiae, & coactionis antecedentis, quam nostrae libertati aduersari docent, exempla innaturalibus, ac minime violentis, & proprie cogentibus necessitatibus motus caelorum, & ortus solis, & necessitatis moriendi adhibent Patres iidem, ut videre est, in Boetio, & Anselmo: quae ad necessitatem coactionis strictae necessitatis inepte afferrentur. Imo verò Patres fere omnes recitant certam, 3. pro necessitatis exclusionem à potentia liberi nostri arbitrij, non solum vim, & coactionem, cuiusque necessitatem, sed necessitatem insuper omnem antecedentem ad operandum excludunt: quando praefati omnes Patres, vel contra fatalem ethnicam necessitatem, nostras operationes antecedentem, & pro priori natura determinantem, vel contra fati Catholici (quod in providentia praedestinatione praescientia, quae est) antecedentem etiam necessitatem pugnant: ut ex datis testimoniis cert. 3. & 4. & nonnullis cert. 1. & 2. & contr. 2. d. 5. qu. vi. patet. At Ethnici fatales, & praefati Patres, ne dubitant quidem, ne dum iudicant, & alieuerunt fati alterius necessitatem antecedentem, quam reiciebant, esse strictae coactionis, & violentiae: liquidem eis adhuc positae voluntatem nostram ductam cogitationibus indifferentibus operari, etsi alterum fato esset antecedentem inevitabiliter destinatum, à Deo praedestinatum, & praescitum: ergo, dum eam necessitatem fati alterius, si omnino antecedens sit ab arbitrio nostro, ut libertatis nostrae pestem excludunt, non necessitatem strictae coactionis, quae neque ab Ethnicis asseriebantur, imo neque ab eis alteri, aut à Patribus intelligi poterat, sed alia non strictae violentiae, sed quaecumque absolute necessitas omnino antecedens naturae operationes nostras esset, libertatis nostrae inimica à Patribus declarata, eoque concorditer sententia, & iudicio ab arbitrio, & voluntate nostra libera relegata fuit. Atque his postremis confutata manet solutio affinis de potentia ad vtrumvis, & exclusionem necessitatis alterius extremi, & impossibilitatis, seu impotentiae ad oppositum voluntatis libertati necessitatis, consideratae solum secundum se, & cogitationibus indifferentibus. Et quidem solutio à necessitate coactionis adhiberi nequit post definitionem Pontificiam, & damnatam quinque propositionum Iansenij de qua in sequentibus.

9. Respondent tertio, Potentiam indifferentem arbitrij nostri libertati necessariam atque à Patribus assertam non in sensu composito esse debere: sed satis esse, quod sit in sensu diuiso, ac proinde necessitatem antecedentem operandi ab arbitrij nostri libertate ex scriptura & Patribus exclusam, & Catholice excludendam esse necessitatem adhuc in sensu diuiso extremi oppositi. Hanc solutionem bifariam Thomistae recentes intellexerunt. Primo enim nonnulli intelligebant potentiam hanc liberam voluntati sufficere in sensu diuiso praescientiae, & praedeterminationis suae. Cuiusvisque alterius compiticipij essentialiter praerequisiti à voluntate ad operandum, ut libera & in se voluntas esset, & ut talis libere praescitum, & determinatum operationem exerceret: quia si praescitum, ac praedeterminatum voluntas elicere: ut scilicet potentia ad vtrumvis ex oppositis scripturae, Patrum, & Tridentini nonnulli ex iisdem Thomistis aduersari viderunt, in alium sensum eius distinctionis se transferre receperunt, qui iam est Thomistis communis, scilicet posita etiam praescientia praedeterminativa, &c. voluntatis ad operationem, & in sensu composito illius esse in voluntate potestatem, seu potentiam absolute ad eius omissionem operationis praescitae, & ad eius oppositam operationem; Ceterum praescientiam praedeterminativam diuidendam necessario esse à voluntate, ut ab ea sit, vel operatio opposita praescitae, ac determinata, vel huius omisio. Itaque aiunt in voluntate nostra, posita etiam praescientia, & reliquis principiis Thomisticis requisitis

antecedenter necessitantibus, & determinantibus ad operandum esse similitudinem potentiae ad vtrumvis extremum oppositum; non autem similitudinem actus ad quatuor eius potentiae: quia, cum ea potentia, quae absolute ad vtrumvis ex oppositis est, posita etiam sua praescientia, ut diximus, alterum eius potentiam extremum, nempe oppositum, siue contrarie, siue contradictorie praescitum coniungi, simulque cum praescientia esse non potest: est quippe inconiungibilis horum sententia cum illa, quae est, & natura connexa est cum operatione, seu altero ex extremis praescitum: quare, & cum extremi oppositi coexistentia, & coniunctione repugnans: quemadmodum, & apud nos in voluntate nostra libera cum requisitis ad operandum est potentia ad vtrumvis extremum oppositum, similitudinem potentiae ad vtrumque, seu vtrumvis, non autem similitudinem actus: quia, cum sibi alterum extremum alteri mutuo repugnet, voluntatis liberae potentia non est ad vtrumque actum, seu extremum oppositum coniungendum: esset quippe potentia ad eliminatam, siue physicam, siue metaphysicam coniungendam iuxta extremorum physicam, si solummodo physica contrarietate opponantur, repugnantiam: quare non est potentia voluntatis nostrae liberae ad alterum extremum in sensu composito alterius, sed solummodo in sensu diuiso illius. Hanc quidem solutionem sensus compositi, & diuisi alterutro modo, sed praecipue postremo, explicatam à Deo efficacem, atque omnibus siue ab auctoritate, siue à ratione impugnationibus nostrorum opportunam attinet recentibus Thomistae, ut ea tanquam vniuersali nostrorum argumentorum quantumvis grauib. vulneribus, ut potentissimo malagmate vtantur, siueque in scholasticarum disputationum nudum empiricorum in morem ut generalem etiam penetrantium dicursuum proficuum nullatum à Theologia purissima remedium (quod quantum essentiam empirici vocitant) non sine iuratum alumnorum plausu diutendant.

10. Quid autem ea solutione ipsi vendant, & emant alumni ubi à ratione agemus clarius apparebit. Praesentis autem instituti solum est ea solutione scripturae, & Patrum testimoniis alterutro modo explicata minime satisfieri. Et primum sensus compositi, & diuisi modum, vel ex eius inuentoribus: primores, tanquam inuitem, & dissonum merito reiecerunt, quos reliqui successores imitari sunt. Et quidem in sensu etiam composito debere esse potestatem ad vtrumvis similitudinem potentiae saltem probant innumera pene recitatae scripturae, & Patrum testimonia expressa de potestate arbitrij ad faciendum aliquid, tunc etiam, cum ab eo omittitur. Secundo, alij etiam recitati Patres asserentes potentiam liberi nostri arbitrij liberam non esse, nisi indifferentem, imo eadem ad vtrumvis sit, neque ad alterum determinata, atque ad oppositum impos. Tertio: quia in sensu diuiso fati, seu positione fati ad oppositum, apud fatales ethnicos, quos Patres impugnabant, potestas ad oppositum in nostro arbitrio ab ipsis assertoribus fati asseriebantur, neque fore tunc necessitatem antecedentem ad operandum, quod praesentis fato inevitabiliter destinabatur: & tamen praesentis fato inevitabiliter antecedenti operandi, quae de fato erat, & impotentia praesentis in sensu composito fati voluntatis ad extremum oppositum destinatae per fatam libertatem nostri, & arbitrij, & operis aboli contra ethnicos docuerunt: ergo ex Patrum sententia potestas, quae esset ad oppositum in voluntate in sensu diuiso à fato, non autem erat in sensu composito illius tuende potestati ad vtrumvis libertati arbitrij necessitatis satis non esset: ergo, nec, si in sensu diuiso à praescientia Thomistica esset potentia in voluntate ad extremum oppositum praescitum, si tamen in sensu composito huius non sit absoluta potestas ad illud, sed potius impotentia, & necessitas inevitabilis ad praescitum extremum, non est in voluntate euitabilis ad praescitum extremum ethnicos, & sensus diuisus absolute possibilis locum haberet, & in sensu diuiso à fato non esset necessitas inevitabilis operandi destinatum fato extremum: & subinde, neque impotentia, seu impossibilitas, sed potius potentia efficiendi oppositum constat de se, & ex variis fati apud ethnicos constitutionibus memoratis n. 6. Etenim iuxta illud constituentes in sola astorum virtute, & aspectu, hoc tantillum imitatore,

ex malo in bonum factum conuerti, mutique refert ex Nigido Augustinus 5. de ciuit. cap. 3. ridetque Basilius hom. 6. exhamer. med. iuxta illos vero, qui syderum virtutis, & aspectui Deorum voluntatem ad fatalem necessitatem adiungebant, clarius sensus diuini, & in eo potentia, & possibilitas oppositi constat: maxime. cum præstantiores Mathematici Ægyptij precibus ad Deum, vel ad alia posse fata in melius verti existimarent apud Nemes. Sancti Thom. & Nyssen. supra citatos. Iano Chrysost. Antipater, & alij stoici Proceres, teste Nemesio cit. c. 35. Omnia fato fieri aiebant, & appetitus nobis datus esse: sed eos aliquando fato impediri, aliquando non impediri. Et tamen non obstante exclusionē necessitatis ad vnum, & impotentia, seu impossibilitatis ad oppositum in sensu hoc diuino, ob solam impotentiam ad vnum, & necessitatem antecedentem ad oppositum in sensu composito fati reuocatur hoc à Nemesio à cap. 35. ad 41. & Patribus alijs. Iuxta vero plerique constituentes fatum in tota collectione causarum à prima ad vltimam locum etiam est potentia ad oppositum destinationi fati; cum aliter, & aliter disponi series causarum possit, vel vna solum mutata? Tandem iuxta Senecam, & sapientiores Philosophos fatum in Dei præscientia & providentia, sensu quidem non Catholico, statuentes locum possibilitati, & potentia absolute ad oppositum in sensu diuino est, vt patet. Nam aliter providere, & præscire Deus pro sua libertate absolute posset. Et tamen quous ex his modo fato, & fatali necessitate antecedenti ad vnum extremum, & impotentia ad aliud in sensu solum composito, & si in sensu diuino non maneret, auterit arbitrij nostri libertatem constanter, & consone Patres docuerunt: ergo ex eorum sententia antecedens necessitas vnius extremi, & impotentia alterius oppositi in sensu composito præfinitionis Thomistica, & si potentia ad hoc, & exclusioni necessitatis ad illud in sensu diuino locum relinquit, euerter nihilominus à Patrum sententia libertatem. Denique quia fatum Catholicum, & Christianum immobile, seu infallibilem præscientia, & providentia diuine de contingentibus, non aliter in sensu composito cum arbitrij nostri libertate consistere Patres docent, nisi quia nostra libertatis vnum non antecedit, sed subsequitur: quare & eius necessitas non simplex absoluta, & antecedens est, sed conditionata & ex suppositione vnius nostre libertatis, à qua contingens possumus est, atque consequens eius positio nem est: & tamen in sensu diuino, & esset potentia ad oppositum, & necessitas ad præcursum, prout sumus, & præfinitum cessaret: ergo id non sufficit ad tuendam libertatem.

Perfeciui fultus, quam opus videretur, sumus primam explicationem solutionis huius de sensu composito, & diuino iam à Thomistis omnibus desertam: labore tamen minime otioso, iisdem quippe impugnationibus secunda altera eius distinctionis explicatio, in qua iam Thomistæ omnes conuenerunt, confutatur. Etenim quocumque modo, & quavis constitutione fati ethnici, eiusque fatalis necessitatis antecedentis vnum nostre voluntatis ad operationem, & impossibilitatis inde subortæ extremi oppositi aequè habet (vel potius non habet) locum simultatis potentia etiam ad oppositum in sensu composito præfinitionis Thomistica, eo ipso, quod sensus diuini a fato aequè possibilis sit, atque sensus diuini à præfinitione Thomistica esse potest: atqui, vt vidimus aequè est possibilis sensus diuini voluntatis nostre à fato, atque à præfinitione Thomistica: ergo aequè in fato, eiusque necessitate locum habet, (vel potius non habet, vt dixi, & statim ostendamus) ea solutio sensu etiam secundo, si multatis potentia in sensu composito, licet non simultatis actus; aut Patres intellecta possibilitate sensus diuini voluntatis à fato admissio ab ethnicis, nihilominus fatali necessitate antecedente indifferentem potestatem voluntatis liberæ necessitatem, atque adeo & operationis eius voluntatis in sensu composito, quacumque esset cum præfinitione in voluntate, libertati nostre tuenda, est insusceptibilis: quia ex eo, quod in sensu diuino à præfinitione coniungibilis sit consensus cum voluntate, licet simultas actus non sit coniungibilis cum præfinitione

ad oppositum, aiunt in sensu etiam composito præfinitionis, coniungi ad vtrumque, diuini, actum potestatem, neque vnam alteri repugnare, sed solum extremo opposito sui actus: ergo eo, quod fatalis necessitas admittat sensum diuini voluntatis ab ipsa, & sit in illo sensu coniungibilis consensus cum voluntate, licet simultas actus non sit coniungibilis cum præfinitione ad oppositum, seu cum voluntate in sensu composito præfinitionis coniungi potest, nec pugnat potestas, seu simultas potestatis ad vtrumvis voluntatis nostre in sensu composito ethnici fatalis necessitatis. Contra secundo, quia si simultas hæc potentia ad vtrumvis posset esse simultas veræ potentia etiam ad oppositum antecedenter inuitabiliter destinato per fatum, & præfinitionem Thomisticam etiam in sensu composito fati, & præfinitionis, malè Patres ex necessitate antecedenti fatali inferrent absolute, non manere in nobis indifferentem ad vtrumvis potestatem. Id autem vnanimitè intulerunt: ergo, quia putarunt (& bene) cum antecedenti necessitate operationis nostre potestatem ad vtrumvis nostre voluntatis, siue simultatem potestatis ad vtrumvis earum libertati necessariam in sensu composito eius necessitatis stare non posse: ergo, cum præfinitionis Thomistica necessitas, & inuitabilis omnino à nostra voluntate sit, & antecedens, aequè, atque fatalis cum nostra voluntate sit, & antecedens eadem argumenta ex Christiano, & Catholico fato, cuius necessitatem, eo solum, quod antecedens nostram libertatem non sit, ab euique exercitio independens, Patres cum nostri arbitrij libertatem componunt, efformantur.

12. Atque hinc præclusa manet alia solutio, quæ ab aduersariis adhiberi his argumentis posset, scilicet, Patres ex speciali antecedenti necessitate ethnici fati voluntatis simultaneam potestatem ad vtrumvis in sensu composito, & (quod idem est) libertatem euerit docuisse; non autem ex præfinitione antecedenti necessitate inuitabili. Etenim, si de necessitate eiusmodi vniuersum, & quæ tali ac proinde de omni, libertatem euerit, verum non esset, à Christiano, & Catholico fato malè Patres eiusmodi necessitatem ad conseruationem libertatis relegandum iudicarent: vbi nota fatalem Catholicam necessitatem operationis nostre, si antecedens esset, atque ab vfu nostre libertatis independens, Thomisticam antecedentem esse: cum sit diuine voluntatis providentia, & prædestinationis, in quibus fatum Catholicum constituitur. Secundo malè arguerent Patres, & frigidè eueritionem libertatis à fatali ethnici necessitate antecedenti, si ex principio vniuersali pugna antecedentis necessitatis cum voluntatis nostre potestate ad extremum oppositum in sensu composito illius, siue cum eius libertate: cum non è generali, vt debetur, principio discerunt, vt speciale illud inferrent. Responderent enim facile ethnici fatalem suam antecedentem necessitatem, si ex antecedentis prædicato cum ea potestate ad oppositum in sensu composito pugnaret, ex nullo alio speciali prædicato eiusmodi potestati, & libertati nostre repugnare. Et ita sanè responderent, vt nullatenus impugnari à facto Philosopho posset. Tolle enim illud antecedentis inuitabilitatis prædicatum à fatali ethnici necessitate, nullamque eius cum nostra libertate, vel vmbra pugna reperies. Denique simultas hæc potestatis ad vtrumvis etiam oppositum extremo præfinito in sensu composito præfinitionis explicari à Thomistis nequit, nisi recurriendo ad potentiam voluntatis secundum se, & nude consideratam, vel duplici indifferenti cogitatione instructam, quod effugium ex Patribus præclusimus num. 5. 6. 7. & 8. quod autem ex nostra doctrina de impotentia simultatis actus cum simultate potentia ad vtrumvis præfinitum, & paritatis aduersarij pro sua subripiebant, inane est. Etenim cum potestas libera non sit ad vtrumque extremum oppositum coniunctim apponendum (scilicet consensus eiusque negationem, seu dissenfum simul) sed ad vtrumque diuini, siue vtrumvis, impotentia ponendi vtrumque simultas actus non contradicit potentia, siue potestati indifferenti ad vtrumvis: ac proinde cum ea impotentia hæc indifferentis potentia amice componitur. Cum autem de facto ex potentia indifferenti, & expedita, solutæque ad vtrumvis libertatis nostre alterum extremum apponitur, & si alterum oppositum in sensu

UTEGA
A. pari
Vla

OT
L
D

*Diobynij super creatura, munda, iupia, potestate, et
rante Deo, qui potest omnia, recitata cert. 3. n. 1. Suppo-*

[illegible]

dem ipsius siue possit cooperari, siue negatiue non operationis opposita, seu non resistentia præfinitioni, à voluntatis quidem potentia, sed non indifferenti & libera, soluta, expedita, & absoluta à necessitate, & impedimento alterius extremi erit, vt ad liberam cooperationem, & operationem voluntatis, siue posituæ, siue negatiue non resistentia præfinitioni opus esse scriptura, & Patres docuerunt illud de potestate voluntatis in sensu composito ad resistendum præfinitioni in complete actuari, vel præfinitionis Thomistica naturam destrui, negatque intrinsecam eius efficaciam, & antecedentem cum præfinita operatione voluntatis connexionem, vel eam ex parte actus primi, & principij essentialiter requirit à voluntate nostra reiecti, vel recedit in solutionem iam ex Patribus reiectam de similitate potentie voluntatis ad vtrumvis & in potentia similitatis cum actu, aut extremo opposito. Alij denique nouissimi Thomistæ dependentiam hanc præfinitionis, & prædeterminationis, etiam secundum se, & in actu primo, & secundum in completam actuationem sumptæ ab vñ nostræ libertatis admittunt. Sed hi quidem, si principium essentialiter requiritum à voluntate nostra ad operandum esse afferat, eoque intrinsecam cum operatione voluntatis connexionem retineant, Patrum testimonij resistunt. Vtroque enim retento, liberum nihilominus vñm libertatis nostræ, à quo præfinitionis antecedens absolute necessitas pendet per stare contra ipsos voluntatis alterum autem respiciat à Thomistica præfinitione deficient: pluraque à ratione pugnantia loco euoluenda inuolunt: quod ipsum erit de præfinita solutionibus physica prædeterminationis applicis. Illud obserua solutionem aliam his argumentis contra physicam prædeterminationem instruit familiarē iam: quod scilicet ea non sit qualitas physica præcedens, sed applicatio causæ secundæ à prima ad operandum; dummodo antecedens naturæ priori sit æque contra Patres esse. Si autem solum comitans operationem nostram, & ad eius signum solum, non vero ad antea expectans, re & nomine à prædeterminatione, & præmotione physica deficiat. Neque tamen posse eam solutionem hoc sensu vñm præfinitioni Dei accommodari, quæ creatam operationem, adhuc quatenus à Deo est, naturæ antecedit: quippe quæ eius principium actuum ex parte Dei est: ni Dei decreta libera efficaciam effectibus, seu operationibus creatis constitui velint: solumque proinde nostras cooperationes comitari, quod non præfinitiones Thomistica, sed Vazquianorum doctrinæ erunt.

CERTAMEN VI.

Quæ ex scriptura & Patribus contra statutam hæcenus veritatem aduersarij sonant, eidem potius fauent.

^{1.} Principium aduersariorum ex scriptura fundamentum, & cui maxime fidunt, replicatque sæpe, atque semper (vt vidimus) insunt, est illud Pauli: *Quis est, qui te discernit?* Ex quo putant deduci discretionem præfinitam à reprobo (vt eius loci, et si non littera, exemplo tamen, asseri Augustinus, & Patres alij, atque scholastici omnes censent) à solo Deo esse non posse, nisi salutis nostræ causa ab eo prædeterminatione prædeterminationis salutis, & nostrorum actuum ad eam conducentium præfinitione suapte natura cum eis connexa, & à nobis subinde irresistibilis apud nos agatur. Alioqui, si prædeterminatione nostra, qua à reprobo necessarii, & salus subinde nostra ex parte nostri non ponit absolute possunt, nosque absolute illius intrinsecæ efficaciam resistere absolute valeamus: & prædeterminationis diuinæ certitudo, & infallibilitas absolute nutat: nec Deus solus nos discernet: sed ipsi potius nos ipsos à reprobo discernimus. Cæterum, quam infirme ex hoc loco pro sua sententia aduersarij pugnent ostensum satis nobis est vbi diximus Dei prædeterminationem in sui potestate, ac proinde discretionem per illam præfinitam à reprobo, à solo Deo pendere: qui absolute potuit hunc

pro illo prædeterminare, vel secus; neque vllatenus in illa positione ab absoluta contingentis positione, tanquam à causa motiua, merito nostro pendere sed solum, tanquam à materia, apta, & capaci, vt prædestinetur: quæ æque à reprobo apposta est, qui sub alijs auxilijs, & circumstantijs æque erat consenturus, & ratione cuius proinde alter ab altero discretus non sit, petatve à Deo per prædeterminationem discerni, & si neuter, ni posito auxilio consenturus absolute esset, discerni ab altero per prædeterminationem posset: sicut nec posset, si cum nullo posset consentire. Quare & si status futuritionis conditionata, & eius subinde scientia, eique innixa prædeterminatio, qua auxilium habiturum effectum decernitur, ab eius absolute nostro libero vñ obiectiua præcedentia in sui etiam pro suo vnaquaque signo dependeat: qui, si, vt absolute potest, auxilio posito non consentiret, sub illo consensura conditionate verum minimè fuisset. In ea tamen dependentia nulla est, neque alterius ab altero prædeterminatio in actu primo per absolutum consensum discretio, nec ius, aut motiui discretionis: sed mere passiva capacitas discretionis illius, quæ etiam per futuritionem conditionatam consensus sub auxilio altero reprobo est, quod si daretur auxilium, in sui etiam positione antecedente à libero alterius vñ obiectiue penderet.

^{2.} Itaque futuritio conditionata, quæ prædeterminationem præcedit, atque pro casu positionis auxiliorum in sui positione ab vtriusque libertate obiectiue penderet, vtrumque capacem prædeterminationis constituit: sicuti & prædicatum rationalis, quod in vtroque est, ac sine quo subiectum prædeterminationis capax esse nequit: quin tamen per hoc prædestinatus à reprobo discernatur. Illud, quod prædestinatio possit absolute frustrari, incertaque sit, si potestate antecedenti non consentire possumus: omnino est falsum cum enim scientia conditionata, cui necessario prædestinatio innititur, in suo statu suspensa futuritionis obiectiue pro casu purificatæ conditionis, seu auxilij per prædeterminationem à consensu absolute dependeat, prædeterminatione ipsa, & purificatione conditionis, seu auxilij consensus ipse & exercita per illum in actu secundo libertas deuoluitur, & supponitur: cum consensu vero, & exercitio libertatis in actu secundo potestas ad eius omissionem, vel oppositi positionem non est, nusquamque pro vñ naturæ signo fuit: esset enim potestas chimerica ad coniungendum duplex contradictorium, vt sæpe diximus. Quare, & si posita prædeterminatione, & purificatione conditionis, seu auxilij per illam potestas antecedens, & absolute talis in voluntate sit ad consensum, cuiusve omissionem apponendam, ac proinde ad scientiam conditionatam, & prædeterminationem pro priori ad earum positionem impediendam, ne fuerint; nullatenus tamen est absoluta potestas ex suppositione, quod sint ad eorum effectum impediendum, eaque frustrandas, incertaque, & falsas, seu fallibiles reddendas: sicuti neque ad abolendum consensum absolutum, quem ille supponunt, ex suppositione quod sit potestas vlla in voluntate nostra est, esse pro vñ signo potest; quæ res, quia non satis à doctis nostris, & ingeniosis recentioribus copluribus penetrata fuit, & discreta efficacia etiam de se, antecedentisque voluntatis, seu præfinitionis Soaristica regularæ per scientiam mediam de nostro consensu absolutam antecedentem irritabilitatem non satis sana, sed absurda potius theologia admitterent, existimantes ex absoluta voluntatis nostræ potestate antecedenti omittendi consensum auxilio etiam posito potestatem falsificandi scientiam mediam, & irritandi Dei prædeterminationem, imo & consensum præfinitionem illi scientiæ innixas admitti necessario debere: cum tamen potestas absolute antecedens impediendi illas ne essent, non autem irritandi eas iam positas, siue ex suppositione, quod sint, solummodo inferatur, vt vidimus.

^{3.} Opponunt secundo ex pluribus scripturæ testimonijs in hanc sententiam conspirantibus. Scilicet cor hominum, etiam Regum, quantumvis potentium, omnesque hominum vias in manu, seu potestate, & voluntate Dei esse, vt quoquoersum illud, illasque pro libito conuertat, seu quo voluerit vertat illud. Non autem ea erit Dei in cor, seu voluntatem nostram, nostrasque vias plena potestas, si posita Dei voluntate absoluta de consensu plena nobis absolute potestas antecedit: sit nō cōsentienti:

h h h 3 cum

4. Dices. Si plena Dei potestas in humanas actiones eiusmodi solum est, vt ex consensu nostro qui posita Dei voluntate, præparatio, & collatio non esse absolute antecedenter potest, atque eius conditionata futuritione, pendeat: cum absolute omnibus, & singulis possumus non consentire, poterit esse homo aliquis, qui nulli consensurus sit: ac lubidine, cuius cor in manu Domini, eiusque operationes potestati diuine non ita fidantur, subiacerent, vt eiusmodi homo à Deo produceretur, & existeret. Sed tamen obiecto hæc aduerfariarum doctrinæ nimis fauet (& si totum, quod in ea supponitur, & affirmatur admittatur) neque præsentis nostræ sententiæ aduerfatur. Etenim futurum nullum contingens abque diuina præfinitione, seu voluntate ab intrinseco efficaci antecedenti, & connexa de se, suapte que natura cum illo, & eiusdem finis mediis esse absolute posse Thomistæ contendunt argumentis, quæ de omnibus vniuerfim contingentibus futuris, vel certè de nullo probant: ac præfinitiones diuinas, & media de se, atque suapte ingenio efficacia cuiusvis contingentis absoluti principia necessaria, atque ex parte actus primi, & antecedentis essentialiter requiri. Hoc nos negamus, afferendo ea principia necessaria, siue ex parte principij essentialiter requisita ad futurum contingens absolutum computanda non esse. Admissio autem toto, quod in obiectione assumitur, etque probatur solum euincit respectu vnius, vel alterius hominis possibilis Deo præfinitionis, & mediisque de se efficacibus, vt consensum volitum obtineat opus esse, non vero respectu reliquorum. Secundo, cum Dei voluntas, quæ sua potestate in nostras operationes vt solummodo potest, in actus prauos, seu peccata nostra ferri formaliter, aut interpretatiue, adhuc inefficaciter, nequeat, vt d. 2. ostendimus, locum obiectioni non habet adhuc respectu hominis illius possibilis: quare non ex præfinitione, aut medio de se inexcitabili connexo (quod interpretatiua saltem peccati voluntas efficit) actus eius prauus procedere possit, sed solum ex mediis illis cum negatione actus prauis antecedenter absolute componibilibus: quare dominum, & potestatem Dei in praua nostra opera, & voluntatem illis exercendam nec præfinitiones, nec media de se de efficacia, sed omnino indifferenter concernit. Tertio respectu operum nostrorum, non prauorum (& si velis prauorum) sed vel honestorum vel in-differentium, quæ Deus velle etiam formaliter, nec solum interpretatiue valet, si ab homine illo possibile, omniaque media non de se, sed extrinsece ab eius consensu efficacia abstracto vellet consensum Deo obtinere, foret præfinitione mediisque de se efficacibus opus ipsi fore: tunc autem consensum quidem eius intenturum, obten-

35. Censet ergo eiusmodi hominem, seu rationalem creaturam omnibus coniunctum, & singulis auxiliis indifferētib; vel cogitationibus non contentum repugnare. Primo quia, & si fecit ut in loca nunc, quibus Deus dominum, & potestas in cor hominum, eorumque liberas operationes afferitur de productis, produciendū explicari, vicinque possent, ita tamen vera, genuinaque, & germana interpretatio de omnibus vniuersum hominibus, liberisque creaturis intelligenda sunt: cum non ob specialem aliquam producturam conditionem, sed ob communem omnibus rationalibus, liberisque creaturis ad Deum eorum Dominum subordinationem, & subiectionem sententia illa eis locis asseratur, inde finite dicta, quare, & vniuersum de omnibus, etiam possibilibus, fuit. Ratio autem ex dominio Dei supremo, & infinito Theologica est: quia Deus non solum naturalium agentium, actionumque eorum Dominus est, sed liberorum, & agentium, & effectuum iure, & potestate infinita essentialiter, & simpliciter vtendi illis omnibus pro libito: ergo implicat esse creatam voluntatem liberam, cuius liberas operationes nequeat absolute Deus mouere, ducere, & deducere, quo vellet. Patet: quia infinita simpliciter, & diuina potentia viue physice, viue politice non est, quæ ad omnem effectum, seu terminum absolute possibilem non extenditur, ac proinde, si vel vnum minutissimum possibile vltra potentiam Dei actum esset, ad ipsamque non extenderetur, potentia actiua Dei, siue omnipotentia non esset. Tum sic. Sed si eiusmodi creatura rationalis possibilis admittatur, admittetur operatio, vel omnisio libera, quæ domino Dei non subiaceat, & similiter libera voluntas, quæ Deo vt nequeat deducendo illam ad liberam aliquam, imo & plures operationes: ergo admissa ea creatura rationali possibili dominium Dei in agentia, & operationes creatas liberas periret: quod est implicatio: tum: sublimum antecedens patet: quia cum mediis omnibus possibilibus de se indifferētib; coniunctum etiam sumptis admittitur non confensura, ac proinde liberare non confensuratur, cum tamen absolute possit confensere: & tamen cum vltra media omnia possibilis, & quæ sola liberata non lacerent, nihil, quod illam liberum ab ea creatura obtinendum, si plane eius creaturam liberatam in consensum exercitum, eumque liberum & consensum exercite diuino domino potestati, & voluntati non subiacere: cum ad eum apponendum per creaturam illam, eiusque liberam de factio appositionem medium illa non habeat vllum, & si illud habeat, vt apponatur necessario. Idem argumentum fit ex infinitate prouide Dei potestatis, & omnipotentie, in quorum detrimentum cedit ab eo peritæ voluntas, cui nec prouidentia, nec omnipotentia diuine infans vires occurrere, opponique cum victoria queant; quam rationem satis de se efficacem vix facio: quia cum S. Thomas q. 6. recitandi esse videtur: ideo afferentis diuinam prædeterminationem semper in nobis, non obstante potestate nostra absoluta actiua

cedenti ad oppositum, effectum sortitura, ac proinde infirmabilem à nobis esse, quia adminicula, & media potest adhibere Deus, ut toti collectioni eorum resistendum non sit, neque moraliter resisti possit. Si- cuti species quævis incorruptibilis diuina providentia dicitur: quia in individuum deficientium defectum alia, & alia substituere potest, plura, & plura quidem, quam corrumpantur: de factoque, usque ad tempus sua providentia præstitutum substituit, in quibus species quæque seruetur.

6. Tercio opponunt ex scripturæ, frequenti etiam sen- tentia, nimirum voluntati Dei resisti minime posse: aut voluntati Dei prædestinantis nostrum consensum & salu- tem, ac media congrua applicante ita potestate nostra antecedenti per arbitrii nostri libertatem possumus à prædestinatis resistere, ut omissionem consensum cum eiusmodi voluntate, & mediis coniungere possimus: ergo voluntati Dei, etiam prædestinantis, resistere absolute possumus: ergo ea arbitrii nostri liberi potestas aperte scripturæ repugnat. Maior expressa est Genes. 30. num. 19. ubi pro scelere in ipsam partem timidos fratres Iosephus alloquitur: *Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati? Esther 13. num. 9. Domine Domine Rex omnipotens in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui tua possit resistere voluntati, si decreueris saluare Israel.* Ad Roman. 9. num. 19. *Voluntati eius qui resi- sit? Id est, potest resistere: & sexta in eandem sen- tentiam.* Sufficiunt autem hæc ad maiorem illam ex scripturæ statuendam: præsertim, cum hæc de voluntate Dei citentur, quæ à libera nostra voluntate pendent, sint expressa. Sed enim si sensus horum, & similitum loco- rum sit, quem aduersarij intendunt, oportebit scriptu- ram, & Patres recitatos, Concilia, Pontificum definitio- nes palinodiam recantare: cum ex datis iam, dandisque eorum testimoniis constet, prædestinatos etiam, congruè- que vocatos posse non consentire, resistendo, abiiciendo- que vacationem, id est eius effectum: resistencia autem per omissionem consensum eis, quæ non sunt, minime est, sed quæ sunt, sicuti & abiectio; quare potentia resi- stendi voluntati Dei de nostra salute, aut consensu li- bero, quæ est, & mediis ad eum obliuendum applicatis à Deo, siue resistendi in sensu composito eorum eis testi- moniis asseritur. Repetendus hic oportune est Augu- stini vulgaris ille ad rem hanc vniuersalis aphorismus ex lib. 2. de lib. arbit. cap. 8. *Quæcumque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.* Quæ enim peccat in eo, quod nullo modo cauere potest? Si autem potest, non ei cedatur: & non peccabitur. Quod ipsum de honesto & meritorio opere à contra- rio dictum intellige. Maxime, cum eius sint verba. *Non enim ea Deus, quamvis prædestinet, facit volun- tatem cogendo; sed in sua illam potestate dimittendo.* Cum ergo potestas resistendi Deo in nostra voluntate li- bera asseratur ab scriptura absolute, idque exigant liber- tatis nostre iura, imò ipsa libertate includatur; de alte- rius solum generis impotentia resistendi voluntati Dei, etiam prædestinantis nostrorum actuum liberorum, in voluntate nostra asseri ab scriptura citatis locis potuit. Quare de impotentia consequenti intelligenda sunt: quatenus prædestinatio ipsa, ut diximus consensum no- strum sub conditione futurum, eiusque conditionatam scientiam, ut à Deo habeatur, supponit: quæ à consensu nostro absolute pro statu obiectiuo dependent, ut dixi- mus. Vnde postea prædestinatione, quæ tandem in sui positione consensum ipsum supponit, ne antecedenter quidem possumus non ponere consensum: quia esset coniungere cum consensu supposito eius negationem, ad quod potestas libertatis nunquam fuit, imò neque vera, & non chimærica potestas esse potest, ut diximus supra; sed solum ad alterum pro priori naturæ ad al- terius positionem appendendum.

Hoc solummodo docet Augustinus de corrept. & grat. cap. 14. verbis (quæ obici etiam ad aduersariis minime resisti arbitrium. Sic enim vult, & non in no- tem non impedit, nec superet potestatem. Quibus cum velle nolentis, & nolle volentis in eius potestate, scilicet antecedenti expresse asseratur. Potestate solum conse-

quenti resistencie impotentia in homine asseritur: qua- tenus conditionatum consensum, ab absolute purificata conditione in sua obiectiva veritate pendente, in sui positione diuina illa voluntas supponit; non scilicet ap- ponenda, ni absolute purificata conditione consensum, à quo conditionatus, eiusque scientia pendet, esset ab- solute futurus. Ea vero voluntate posita nulla ad consen- sum omissionem, ut dixi, & impediendum effectum voluntatis illius potestas est: quia in eius positione li- bera consensum posicio supponitur; cum quo nulla vn- quam vera, ac non ficta potestate, siue creata, siue in- creata, eius omisso fuit coniungibilis. Quia vero eius voluntatis ab intrinseco non efficacis, vel saltem, ut ab intrinseco efficacis, non requiritur essentialiter ad con- sensum (quod satis præfati controuersæ est) vium, & exercitium liberum indifferentis potestatis arbitrii in consensu eliciendo suppositum, consequentem solum ne- cessitatem inducit, neque antecedentem oppositam an- tecedenti arbitrii ad vtrumvis potestati, potest inferre. Solum quippe est impotentia ad vtrumque simul, quæ potestati ad vtrumvis, seu alterutrum minime aduersa- tur. Et hæc quidem de impotentia resistendi voluntati prædestinatæ, siue auxilij congrui collatiuæ iam posita: satis aperta sunt. Voluntati vero Dei, qua nullum auxilium immediate conferret, sed solum apud se sta- tueret vniuersum, appositum se omnia media, quæ posset, seu facturum ex parte sua, quidquid posset, ut sa- lutem per consensum nostrum, & meritorium, quare & liberum de facto obtineret quid diceret? In eo casu, li- cet consensum, & salutis liberè obtinendæ præfinitio, seu voluntas efficacis non adesset; tamen quoddam im- potentia genus resistendi eiusmodi voluntati vltierius in voluntate nostra inuenitur, quod antea quidem ad consensum aliquo modo sit, & tamen de facto potentia indifferenti ad vtrumvis non aduersatur, & si voluntas eiusmodi independenti ad scientia media à Deo concipiatur. Hæc enim impotentia resistendi nihil aliud est, quam creaturæ rationalis subiectio, & subordinatio, etiam in suis liberis operationibus supremo Dei domi- nio in creatam omnem liberatam voluntatis, & opera- tionum eius, quod ut supra diximus, stare in Deo ne- quit, ni in tota collectione mediorum aliquod saltem contineatur, cui, licet non connexo de se cum consen- su, sit voluntas creata consensura si detur, & si absolute illo etiam dato, posset non consentire. Illa verò Dei vo- luntate faciendi, quantum ex parte sua potest, ad salu- tem per liberum nostrum consensum obrinendam; at- que adeo ad obtinendum à nobis liberum consensum ipsum tota Dei omnipotentia, & mediorum de se indi- ferentium collectio, ad quam omnipotentia extenditur, applicata est: cui mediorum collectioni coniunctum sumptæ resistere liberè de facto incapax creata voluntas est. Sed quoniam, nec medium, quod de facto, ex ea etiam voluntate Dei, decernitur, nec tota collectio me- diorum per illam applicata antecedentem connexionem cum voluntatis nostræ consensu habent; imò vero cum eius libertate illam habent, sit, ut hæc impotentia resi- stendi de facto dominio Dei, & toti auxiliorum colle- ctioni in libertate creatæ voluntatis inclusa, antecedenti voluntatis nostræ potestate ad vtrumvis, in qua eius li- bertas consistit, minime efficiat, sed ad consequentem physice impotentiam reducat.

Et sanè de hac impotentia videntur mihi intelligenda scripturæ (præsertim Esther 13. ubi ea redditur ratio, quod vniuersa in Dei ditione posita sint) & Augustini opposita loca, & aliud quod ex Prosperi carminibus, c. 15. de ingrat. opponi solent, & sic habent.

Ipsa suum consumat opus, cui tempus agendi semper adest, quæ gesta velit. Non moribus ullis fit mora: non causis anceps suspenditur ullis.

Sive Dei voluntas, siue gratia. Quamquam interim non negem Augustinum recitatis verbis, nec de voluntate prædestinatæ, sed de omni Dei voluntate etiam non prædestinatæ salutis, nec de impotentia resistendi illi explicato sensu fuisse locutum, sed de impotentia resi- stendi cum victoria, & impunitate resistens. Sic enim immediate, & continuo subnequit. *De iis enim, quæ fa- ciunt, quæ non vult* (scilicet non prædestinatis) *facit ipse quæ vult.* Sed & locus ex Genes. 30. de omni Dei volun-

UTEGA
A. par
Vla

uenire ad eum, ubi ponunt in iudicio.
 Sed neque in alio Augustini testimonio ex epit. 107.
 ad Vitalem reprehendendis quod dixerat, *Conferente, aut
 non conferente iura nostrum esse, ut, si velimus fiat; si au-
 tem nolimus nihil in nobis operationem Dei valere fa-
 ciamus*. Quod petitioni Ecclesie a Deo, ut faciat, ut fa-
 ciamus adductari iur: facit autem Deus, ut faciamus huius
 electione, predestinatione, & gratia: ergo infirmo huius
 sunt, quibus volendo, augmenolendo, libera nostra volun-
 tates nequit resistere. Et Prosper, epit. ad Augusti, i.
 Massiliensem errorem refert *quod voluntas diuina gra-
 tia, seu voluntas sibi parias eam, non gratia, seu volun-
 tatis diuina sibi humanam subiciat voluntatem*. Qui-
 bus consone Concil. Africanum. 1. canon 8. damnat
 subicientes gratia *seu voluntatis diuina adiutorium,
 humilitati, & obedientie humane*. Et Africanum. 2. can. 4.
*Si quis, ut a peccato expargere voluntatem nostram
 Deum expectare contendit: non autem, ut etiam purgari
 velimus per spiritum sancti infusorem, & operationem
 in nobis fieri confiteretur resistit spiritui sancto*. Sed his ex
 Prospero, & Africanis canonibus cum aduersus Pella-
 gianum, & semipelagianum errorem expresse sint abuti-
 de est satisdum controu. 2. ubi notat sententia de gra-
 tia & voluntatis efficacia ab extrinseco nostro consensu
 libero, non autem cum intrinseca a Pelagiano, & semipe-
 lagiano errore discernere perspicuum fecimus. Solu-

lutaris nostrae preparatione per illam.

10. Opponit distinctionem antecedens, & contradicere voluntatis à Damasceno, & Chrysostomo traditam, ita è S. Thom. 1. p. quest. 19. art. 6. ad 1. et Scholasticis explicari: vt antecedens sit, quæ fertur in obiectum secundum fœ sumptum, & præsuppositum, lud cum alijs adiunctis circumstantijs, & prædispositionibus, cuiusmodi est Dei præfinitio, & prædeterminatione. Sed nihil tale ipse Patres, neque Scholastici (præter Thomistas recentiores) ex ipso docent: sed solum agunt de Dei consequente voluntate ad quam determinati, imo cogi, & compelli per liberas nostras operationes aluntur: quæ de Deo, præsertim punctiva voluntate, frequentia tant apud hos, & reliquos Patres luit, elegantissimèque persequitur Saluianus de prouid, & gubernatifficæ: *Gloriam sodomorum venit ad me expendi talem, illud: Gloriam sodomorum venit ad me expendi* eius verba dabimus controu. 4. de voluntate diuina licet omnium agnosca. Anselmi testimonia estis perspicua frivolis, quos reiciemus solutionibus tentant, equæ illud ex ipso opponunt. *Quando Deus vult effectum fieri voluntatem: tunc necesse est voluntatem esse liberam, qd esse quod vult.* Et tamen necessitas diuini decreti de effectu à voluntate prosecutione antecedens est prosecutionem voluntatis nostræ, sicuti & decretum, quod eam inducit: ergo, est decretum Thomisticum operis antecedentem necessitatem inducat voluntatem nostræ ad operandum, neque eius, neque ipsius libertatem euerteret. Anselmi sententia. Verum, si, vt sonant, non vt sentiuntur ab Anselmo, verbis vi genium nobis,

& ingenium esset, etiam contra aduersarios obtineremus prædicta à Deo substantia actus nostri quomodolibet, etiam non præfinito modo libertatis, quo à nobis fiat nihilominus eius, & voluntatis nostræ libertatem seruati- siquidem, tunc etiam vellet Deus effectum sequi voluntatem. Sensus igitur est voluntatem tunc liberam esse debere; & debere tamen esse effectum: quia necessitate consequenti, & voluntas effectum sequetur, & prosequetur, iuxta doctrinam ab ipso semper, ac sæpè ex instituto assertam, & stabilitam. Siquidem illa Dei voluntas efficitur ab intrinseco, siue effectus ex parte sui solum apponendi, vel potius disponendi, siue apponendi absolute, quare & ex parte etiam nostræ apponendi, (de quo modo non disputo) conditionata scientia regulari debet: quare tandem effectus conditionatam futuritionem supponit, quæ in suo illo statu, & veritate obiectiua à futuritione absoluta pendet: ac subinde, tam ipsa, quam scientia, quam voluntas per eam regulari, impediri ab ipsa absoluto libertatis nostræ potuit, ne pro suo signo, & priori fuerit iuxta dicta à nobis non semel. Et quidem Anselmus de voluntate Dei prædestinaciam, quæ efficitur, non ab intrinseco sit, sed ab extrinseco, seu, quod idem est, effectura nostrum consensum, solummodo loquitur. Nam decreta ab intrinseco efficacia directa etiam, ac regulata per scientiam mediam repugnant verosimiliter, & nobis certum omnino ex Anselmi doctrina, & ratione Theologica est.

11. Plura ex Augustino congruunt vt libertatem nostram cum necessitate à Dei voluntate antecedenti pronuncie consistere probent. 6. de Genes. ad lit. c. 1. sine indelinitate, & vniuersum ait: [Dei voluntas rerum necessitas est.] Scilicet vt sint: ergo & actum liberorum, vt sint, necessitas Dei voluntas erit. In primis, si illa Dei voluntas antecedens, & efficax necessario requiritur non sit, vt actus nostri liberi sint, nihil ex loco, quomodolibet intellecto pro præfinitione Thomistica elici poterit; sed solum pro Socraticis præfinitionibus per scientiam mediam regularis. Ex quibus solum consequentem necessitatem, sicut ex prædestinatione, seu decreto collatio auxiliij idem contendunt. Illis autem verbis necessariam, & essentialiter requisitam esse ad actus liberos apponendos Dei voluntatem efficacem minime asseritur. Sed certe Augustinus de rebus independentibus à nostro libero arbitrio, rebusque ita à Deo decretis, vt creatione Adami in ætate, seu statu virili agebat, vt immediatè præcedentia verba exprimit. In quem sensum à Magistro referuntur in 2. d. 17. c. 4. & scholasticis, & Vvaldeni 1. doctrin. fid. c. 30. post med. & explicanda germane sunt. Similia, quæ ex c. 17. init. & circa, extra rem opponi ab aduersariis ex Augustino solent. Sed ex c. 1. de ciuit. cap. 10. obiciunt. [Si illa definitur necessitas, secundum quam dicimus necesse esse, vt ita sit aliquid, vel ita fiat: nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. Neque enim, & vitam Dei, & præscientiam Dei sub necessitate ponimus: si dicamus: Necesse esse Deum semper viuere, & cuncta præscire.] Quorum in Deo necessitas omnino antecedens est, sed cum toto illo cap. aliis, quæ innumeris locis, Augustinus recitat verbis cert. 2. à num. 1. Ad libertatem voluntatis, de qua agimus indifferenter eius ad vtrumvis potestatem requiritur, ab omni necessitate, impedimento alterius partis excluditur cert. 3. u. 9. & controu. 2. d. 5. q. 8. ubi aliis vocibus simpliciter & absolute necessitatem antecedentem alterius partis libertatem nostræ voluntatis euertere fatetur; secus necessitatem conditionis, siue secundum quid irreuerent de Augustino putatur, siue huic constanti doctrinæ eo etiam capite, quo illum ex instituto statuit, aduersarij. Secus neque aduersarij dicere audebunt necessitatem antecedentem viuendi, & omnia sciendi, quæ Augustinus in exemplum adducit relinquere in Deo libertatem, de qua hic agimus ad viuendum, vel non viuendum, aut ad omnia sciendum, vel aliqua ignorantiam; ergo neque, vt ostenderet necessitatem, quæ ex scientia, & prædestinatione nostrorum operum est, non obesse libertati absolute: sicut neque necessitas absolute talis vitæ, & omnis scientiæ Dei libertati à coactione non obest. Postmodum vero à ratione ostendit eam prædestinationis, & præscientiæ necessitatem libertati nostræ non obesse, quia libertatis nostræ exercitio.

Christoph. de Orreaga, de Deo Vno, Tomus I.

eice opera supponit: ac proinde consequens est non antecedens. Quo eodem sensu ait cap. 11. de corrept. & grat. vers. fin. Non relinqui infirmitati nostræ voluntates sine Dei adiutorio, quo inseparabiliter, & indeclinabiliter necessitate consequenti à Deo aguntur, & in eis agitur vt velint, ne tot tentationibus, & periculis præ sua infirmitate succumberent, verba sunt. [Nam, si in tanta infirmitate vitæ huius hominibus relinqueretur voluntas sua sine adiutorio Dei (siue quo perseverare non possunt) manerent si vellet, nec Deus in eis operaretur, per congruam vocationem, vt vellet: inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet. Et ideo perseverare non possent consequenti possibilitate, quia deficientes infirmitate, nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, vt possent, antecedenti potestate, subuentum est ergo infirmitati voluntatis humane, vt à diuina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur.

12. Urgent ex enchiridio c. 105. ubi de statu Beatorum. [Postea vero sic erit, vt male velle non possit; nec ideo libero carebit arbitrio. Multo quippe liberius erit arbitrium, quod omnino non poterit seruire peccato. Neque enim culpanda est voluntas, aut voluntas non est, aut libera dicenda non est, quia beati esse sic volunt, vt esse miseri, non solum nolumus, sed nequaquam. Proius velle possumus. Sicut ergo, nunc etiam, anima nostra nolle infelicitatem, ita tunc nolle iniquitatem, semper habitura est.] Et consone 22. de ciuit. cap. 30. propè med. [Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe erit liberum à delectatione peccandi vique ad delectationem non peccandi indeclinabiliter liberatum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est reclus, potuit non peccare; sed potuit, & peccare. Hoc autem nouissimum, & potentius erit, quo peccare non poterit.] De natura & grat. cap. 46. [Per quam absurdum est, vt ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram, quod beati esse volunt, quia id omnino nolle non possumus. Nescis quid, & bona constrictione natura, nec dicere audeamus: ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere infirmitas: quia non potest velle peccare. Concordat Anselm. dial. de libero arbit. cap. 1. dicens: Libertatem arbitrij non puto esse potentiam peccandi: quippe, si hoc eius esset definitio: nec Deus, nec Angelus, qui peccare nequeunt liberum haberent arbitrium. Quod nescis est dicere. Subinfertur. Non pertinet ad definitionem arbitrij posse peccare. Denique nec libertas, nec pars libertatis est peccandi potestas. Inferiuscule. Qui sic habet, quod deest, & quod expedit, vt hoc amittere nequeat liberior est, quam ille, qui sic habet hoc ipsum, vt possit perdere, & ad hoc, quod deest, & non expedit, valeat adduci. Omnia hæc scholastici plures citati à nostro Ruiz d. 45. sect. 4. de libertate à coactione explicant. Vt autem genuine respondeamus difficultatum contra nos ex his testimoniis tria capita distinguenda sunt. Primum ex reprobatu ab Anselmo in definitione libertatis, adhuc partialis, potestate ad peccandum lenissima difficultas est. Nam potestas peccandi ad speciem vnam libertatis generatim definiendæ pertinet: scilicet libertatis peccandi quare non magis ad libertatis vniuersum, & genericè sumptæ adhuc partialis, seu partialiter pertinere potest, quam rationale, quod vniuersi speciei animalis essentialiter est, ad animalis genericè, & vniuersum sumpti essentialiter, & definitionem spectare queat: alioqui, vt inferebat in simili Anselmus nihil animal esset, quod rationale, aut homo non foret. Secunda difficultas de necessitate amoris viatorum erga beatitudinem in communi quam non obstat libertati nostræ Augustinus aiebat. Cui duplex solutio est iuxta duplicem satis probabilem Theologorum doctrinam. Nimirum Beatitudinem in communi nos ad amorem sui non necessitare, quoad exercitium, sed solum, quoad specificationem: ac proinde libertatem contrarietatis: quia, & si ad sui amorem non cogit, aut eius nolitionem, seu fugam in nobis non patitur: quare eam nolle non possumus, vt Augustinus aiebat, possumus autem non velle. Altera doctrina est: admittendo felicitatem, & beatitudinem

nem in communi non posse nos, pro hoc etiam statu non amare, adhuc quo ad exercitium: id autem non tollere quominus felicitatem, & beatitudinem in particulari, hanc scilicet, & illam, liberè, & quo ad speciem, & quo ad exercitium amare possimus, & amemus alteramque alteri exercitium præferamus: quod solum vult Augustinus, & sufficit, ut libertas nostra absolute non desit. Tertia difficultas est de libertate Dei, & Beatorum cum impotentia peccandi: quam perfectiorem, maiorem, potentiorque Augustinus, & Anselmus aiebant: sed opus erat aduersariis ostendere hos Patres libertatem ad peccandum, & non peccandum, cum impotentia peccandi maiorem, perfectiorem, & potentior in Deo, & Beatis asserere: id quod iam nemo Thomistarum dicere audebit: cum ad libertatem, de qua disputamus, simultatem potentie ad verumvis extremum necessariam esse fateantur, & testimonia hæc negant in Deo, & Beatis ad peccandum potestatem. Solum ergo volunt Patres in eis non aboleri absolute libertatem, ex eo, quod ad peccandum libertas deficiat: siquidem ad alia omnia honesta, & bona, quorumque omnino peccatum non sit, prosequenda, vel secus, potestatem, ac libertatem habent, & maiorem quidem perfectiorem, & potentior: tum quia potentia ad peccandum imbecillitas potius & impotentia est: tum quia per impotentiam peccandi alia libertas à seruitute peccati perfectissime, & nobilissime à Deo, & Beatis possidetur: nempe eius seruitutis incapax Dei, per naturam, & Beatorum, per statum suum felicissimum, & amorem Dei clarè visi: in quem super omnia feruntur, ac iucundissime inardescunt.

QVÆSTIO III.

An Conciliorum, & Pontificum definitionibus Thomistarum recentium præfinitiones ad absolutam contingentis futuritionem aduersentur?

Hoc seorsim adamus examini oportet. Siquidem res nobis, non solum contra Caluinianos, & Lutheranos, sed & contra Catholicos nostrorum actionum præfinitores à Deo Conciliorum, & Pontificum, atque Ecclesiasticarum definitionum observatores est. Præsertim, cum videam horum aliquos non solum de efficacibus contra ipsos Tridentini definitionibus declinandis, atque à se auerendis (quod mihi haud facilis opus videbatur) sed in nos etiam conuertendis curare: atque adeo Ioannem à S. Thoma clamare: *Nimis stupide ipsi abici Caluinismum*, contra quem eiusmodi definitiones editæ sunt. Ex hoc enim distincto definitionum Tridentini, se non ensis, Innocentij, eiusque immediati successoris, & Domini nostri Alexandri 7. aduersus Caluinum, Lutherum, & ipsorum reliquias editarum examine clarebit, malè ne obiciantur, an malè respondentium stupor sit?

CERTAMEN I.

Certa nonnulla pro expedita, & genuina definitionum Tridentini contra Caluinum, & Lutherum intelligentia prænotantur.

1. **P**rimo supponendum est Concilium Tridentinum decreta, & Canones subiciendos aduersus errores Caluini, & Lutheri (quibus præsertim ab Ecclesia eradicandis coactum concilium illud fuit) statuisse, & euul-

gasse. Indubitatum id etiam apud hæreticos, & catholicos Thomistas recentiores semper fuit: quare suppositione, quam probatione opus habet. Sunt autem ea Tridentini ad rem præsentem testimonia, canones, & decreta. Primum sess. 6. cap. 5. ubi statuit: & si nostræ conuersionis, & iustificationis exordium è gratiosa Dei voluntate, vocatione, & auxilio, minime remuneratorio, ad illam excitante, & adiuuante semper sit, fieri tamen illam, & peragi à nobis [eidem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando: ita ut tangente Deo, cor hominis per spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat illam inspirationem recipiens (consensu suo ut præfati hæretici aiebant) quippe qui illam, & abicere potest; neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit (ut Pelagiani, ac semipelagiani aberrant) vnde in sacris litteris cum dicitur (Zachar. 4.) conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos; libertatis nostræ admonemur, cum respondemus (sine orationis Hierem. & cap. 31.) conuertere nos Domine ad te, & conuertemur: Dei nos gratia præueniri consitemur.] Media igitur inter aduersos errores (& Pelagij totum iustificationis, & conuersionis negotium nostri arbitrij libertati, & potestati quondam tribuentis, & Caluini, ac Lutheri totum Dei voluntati, & gratiæ Dei committentis) via incedendum Catholicis decernit: ut & Dei voluntati, & gratiæ, & arbitrij nostri potestati in conuersionis negotio suæ partes catholice contra vtrumque errorem seruentur. Eius vero decreti catholica doctrina ita contra Caluinum, & Lutherum, eorumque præfinitiones canonem 4. sess. eadem instruxit Tridentinum. [Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam iustificationis (formalis habitualis) gratiam se disponat, ac præparet: neque posse dissentire si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, merèque passiuè se habere: anathema sit.] Item canonem 22. contra vtrumque memoratum errorem his edidit verbis. *Si quis dixerit iustificationem, vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse iuxta Pelagium, vel cum eo non posse anathema sit.* Quod extremum contra præfinitores omnes actionum humanarum est, ut postea expendemus. Denique canonem 32. *Si quis dixerit: hominis iustificati bona opera, ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius iustificati merita, &c. anathema sit.* Est autem canonis huius definitio definitioni canonis 6. adeo connexa, atque meriti operis cum eius libertate connexum sit.

2. Supponendum est secundo: vocibus cooperandi, & agendi ex parte nostri, etiam id, ad quod mouemur, præuenimur, excitamur, adiuuamurque à Deo non solum significati actionum nostrorum influxum & operationem, seu cooperationem similem cooperationi agentium reliquorum naturalium, sed actionem, & cooperationem cum pleno eius dominio, & potestate ad oppositum. Probatur primo, quia alium modum operandi, etiam spontaneæ, ac sine propria coactione Caluini Lutherus, & affectus, quorum eis locis doctrina anathematizatur, aliam actionem, & cooperationem Deo excitanti, præuenienti, adiuuanti, & cooperanti non negabant, arbitrio nostro: imò expresse admittebant semper & præsertim locis postea referendis, dum concordiam suarum, cum Thomisticis præfinitionum, & solutionum examinemus; solamque actionem, & cooperationem nostram cum domino, & potestate non agendi, siue agendi oppositum negabant. Secundo: quia agere strictè id solum apud Philosophos, Patres, & scholasticos semper significauit. Arist. 1. magnorum. [Neque enim inanimatum aliquod agere dicimus: neque etiam animatum citra hominem quicquam. Manifestum est igitur actionem hominem esse progenitorum,] & 2. Physicor. textu comment. 58. & 59. [Feliciter actio quidem est: est enim actio bona. Quare, quæ agere nequeunt, ea neque à fortuna quicquam efficere possunt. Et propterea neque inanimatum vilius, neque bellus, neque puer quicquam efficit à fortuna: quoniam electionem non habet.] Ad quæ S. Thom. 1. 2. lect. 10. [Ad agendum propriè dominium sui actus requirit,] sicuti Aristoteles voce electionis, & facultatis eligendi, & 6. ethicor. c. 1. sub init. [Tria sunt in anima, quæ habentur agendi principia, veritati]